

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2024. gada 14. februārī

Turpinājums

2024. gada 22. februārī

Sēdi vada

Satversmes tiesas priekšsēdētājs **Aldis Laviņš.**

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Iepriekšējā tiesas sēde noslēdzās brīdī, kad uzklaušījām Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvi Daigu Vilkastes kundzi.

Un ar Daigas Vilkastes kundzes kā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāves uzklaušīšanu mēs arī turpināsim tiesas sēdi.

Bet, pirms turpinām, informēšu, ka esam saņēmuši Ministru kabineta lūgumu par pieaicinātās personas biedrības „Latvijas Kokrūpniecības federācija” uzklaušīšanu tiesas sēdē. Tātad informēšu, ka šī biedrība „Latvijas Kokrūpniecības federācija” ir pieaicinātā persona lietā. Tā ir sniegusi savu viedokli rakstveidā un Ministru kabinets, Ministru kabineta pārstāvis ir izteicis lūgumu, lai šīs biedrības pārstāvi mutvārdos uzklaušītu tiesas sēdē.

Pieteicēju iesniedzēju pusei... kāds būtu viedoklis par šo lūgumu?

T. Krūmiņš.

Paldies. Godātā tiesa, pieteicēju ieskatā Satversmes tiesa ar 2023. gada 4. oktobra Rīcības sēdes lēmumu jau ir noteikusi tās pieaicinātās personas, kuras Satversmes tiesas uzskatā būtu uzklaušāmas mutvārdos tiesas sēdē. Attiecīgi pieteicēju ieskatā Satversmes tiesa ir izsvērusi, kuras būtu uzklaušāmas un kuras nebūtu, ar kuru viedokli pietiek tikai rakstveidā, tāpēc pieteicēju ieskatā lietas efektīvāku izskatīšanu tas nenozīmētu šāda te mutvārdu uzklaušīšana tiesas sēdē. Paldies.

A. Laviņš.

Un Ministru kabineta pārstāvim... Nupat jūs dzirdējāt, ka šīs puses pārstāvja ieskatā nesekmēs lietas vispusīgāku izskatīšanu. Ministru kabineta pārstāvim vaicāšu, kāpēc tomēr būtu nepieciešams uzklaušīt mutvārdos?

K. Zaķis.

Jā, godātā tiesa. Kokrūpniecības federāciju būtu vēlams uzklausīt mutvārdos, kā jau lūgumā tika minēts, tad man personiski, teiksim, nav tāda divdomīga sajūta par to, ko varētu sniegt Mikosas kundze, viņai uzdodot jautājumus. Un tajā pat laikā mums varbūt šeit klātienē nav īsti neviens uzaicināts tāds, teiksim, subjekts, kurš varētu runāt par ietekmi vairāk plašāk uz ekonomiku un nozari vairāk, kā šīs te izmaiņas varētu ietekmēt tieši kokapstrādes nozari kopumā.

Līdz ar to būtu vērtīgi uzklausīt no tāda viedokļa.

Runājot arī par šo te disbalansu ir skaidrs, ka ir tātad divas tādas frontes – viena skatās uz Latvijas mežiem kā uz kartupeļu lauku, burkānu lauku, un citi skatās, teiksim, uz Latvijas mežiem kā Dziesmu svētku karogā, Līgo karogā, kur Vaidelote stāv pie lapām... nu tā patiesība jau ir pa vidu.

Es aicinu vienkārši to balansu starp šīm te, teiksim, tiem viedokļiem ievērot. Un tas būtu labs tāds atsvars Mikosas kundzei.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Tātad arguments par disbalansu un arguments par pieaicināto personu vienlīdzību netiek pieņemts, bet, kas attiecas uz aspektu par to, lai Satversmes tiesa iegūtu vispusīgu informāciju un uz tās pamata lemtu par apstrīdēto normu atbilstību augstāka juridiska spēka normām, no šāda aspekta tas tiek akceptēts. Līdz ar to Satversmes tiesa uzklausīs šo pieaicināto personu arī mutvārdos Satversmes tiesas procesā. Un visticamāk, to mēs vēl precizēsim, bet visticamāk, ka šī biedrība tiks uzklausīta 7. martā. Visticamāk. Par to mēs informēsim.

Labi. Paldies. Šis lūgums ir izlemts, un turpinām uzklausīt pieaicinātās personas.

Vilkastes kundze, aicinu jūs pie Satversmes tiesas tribīnes.

Tātad, Satversmes tiesas tiesneši bija uzdevuši jautājumu, bet uz šo brīdi vēl ir daži Satversmes tiesas tiesnešu jautājumi un tad vārds tiks dots pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem.

Lūdzu, vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labrīt, Vilkastes kundze! Man viens jautājums tikai būs.

Pieteikuma iesniedzēji, runājot par, tātad, novērtējumu uz vidi un tā laika situāciju, tātad Krievijas agresiju Ukrainā, un to, ka tas šinī gadījumā paildzinātu arī visu to procesu... nu, viens ir tas arguments, ka tas vispār nebija nepieciešams, bet otrs, ka arī tie apstākļi, kādi bija, tā steidzamība prasītu atkāpes.

Un šinī gadījumā es gribētu paprasīt, ja jūs varat tā vispārīgi iedot, cik ilgu laiku, teiksim, šāds process aizņem? Vai tie bija mēneši, gadi... nu, vai jūs man aptuveni varētu iedot tādu laika rāmi, cik tas būtu nepieciešams... Nu, es saprotu, ka ne pavisam precīzi, bet vismaz aptuveni vai to ir iespējams izdarīt?

D. Vilkaste.

Labrīt, godātā tiesa, prasības pieteicēji, atbildētāji!

Jā, par šo konkrēto jautājumu. Jāsāk mazliet ar vēsturi, jo šie noteikumi parādījās aprītē jau 2016. gadā, šo grozījumu sākotnējais mērķis gan tur bija plašāks, tur nebija tikai par caurmēru runa, bet arī par koku ciršanu Baltijas jūras aizsargjoslā. Tad... par cik tās diskusijas un iebildumi bija diezgan daudz arī tajā brīdī, laiku pa laikam šis noteikumu projekts tika apturēts gan saistībā ar 2018. gada gaidāmajām vēlēšanām, gan arī, iespējams, arī citu iemeslu pēc, tad atkal aprītē viņš parādījās 2019. gadā, tad jau šķiet, ka bez krasta un kāpu aizsargjoslas... Baltijas jūras aizsargjoslas ciršanas, bet tieši šis caurmērs.... Tad atkal uz kādu laiku šīs diskusijas pierima un tad pēkšņi 2022. gadā piektdienas vakarā viņš tika ievietots TAP portālā un skatīts tāpat 2022. gada 21. jūnija Ministru kabineta sēdē.

Tā kā šis process laika ziņā vilkās ļoti ilgi. Par to, cik šis process kā stratēģiskais ietekmes novērtējums aizņem, mēs varētu runāt no dažiem mēnešiem līdz varbūt pusgadam, kas ir cieši saistīts arī ar pašas politikas dokumenta izstrādi, ja tāds būtu veikts meža politikas pamatnostādņem un tur būtu ietvertas šīs caurmēra izmaiņas, tad kopā ar šo dokumentu tiek gatavots šis vides pārskats, respektīvi, veikts stratēģiskais novērtējums.

Un es vērsīšu uzmanību uz vēl vienu lietu Latvijas meža politikā, kas ir tāpat no 1998. gada, ir uzsvērtā arī tāda lieta, ka atsevišķā sadaļā „Mežs un vide. Ekoloģiskie jautājumi” tiek uzsvērts, ka tiek novērtēta mežsaimnieciskās darbības ietekme uz vidi. Uz vidi... Tā kā tas nav nekas jauns, tas jau ir zināms no 1998. gada, tikai šī tiesību sistēma visu laiku ir pilnveidojusies. Paldies.

A. Kučs.

Paldies jums.

A. Laviņš.

Paldies.

Lūdzu, pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem... Jums ir iespēja uzdot jautājumus Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvei. Lūdzu!

J. Rozītis.

Jā, man būs viens jautājums sākumā.

Tas tā interesanti, ka mēs it kā esam vienoti ar meža politikas dokumentu, mēs esam vienoti ar Meža likumu, likuma mērķi, kas abi šie dokumenti ļoti uzskatāmi parāda to, ka meži ir jāapsaimnieko ilgtspējīgi. Mēs esam dalībvalsts Latvija dažādos starptautiskos procesos, kuri arī ir saistīti ar meža jautājumiem, meža pārvaldību un noteikts, ka šo resoru pārvalda Zemkopības ministrija, es domāju, ka viņa arī konsultējās ar zinātniekiem, ar „Silavu”, piemēram, par šo jautājumu virzību. Un it kā arī tur šajos dokumentos iezīmējās šī ilgtspējīgās mežsaimniecības nepieciešamība un šis bioloģiskās daudzveidības ievērošana.

Tad man jautājums būtu Vilkastes kundzei. Kā, jūsuprāt... kur beigu beigās pie prakses nonāk tik lielas atšķirības starp vides nevalstiskajām organizācijām un VARAM skatījumu pret Zemkopības ministriju... un šajā gadījumā arī ar Ministru kabineta skatījumu... Kur tās atšķirības veidojas, ja „jumti” visur ir vienādi un daudz maz par „jumtiem” visi ir vienojušies, bet tālāk, kad nonāk līdz zemei, tad ir tik fundamentāli atšķirīgi šie redzējumi. Un visi gan jau atsaucas uz zinātni un neviena puse arī nenoliedz, ka mežs nav ekonomiska vienība, ka ir koksnes plūsmas, naudas plūsmas un ka vajadzētu bioloģisko daudzveidību tikpat prioritizēt kā šos ekonomiskos jautājumus.

D. Vilkaste.

Jā, paldies. Dabas aizsardzībā tiešām visu laiku ir šī viedokļu sadursme un tas nekas jauns un tā nav tikai meža joma, tās ir arī citas jomas. Tas izskaidrojums droši vien varētu būt tāds... bet mēs atgriezāties varbūt tieši vairāk pie meža jomas, par cik lieta ir par mežiem, par kokiem... ka dabas aizsardzība – tas ir tāds plašāks mērogs, bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, dabas aizsardzība plašākā izpratnē, kā sabiedrības kopējais labums, ir daudz plašāk nekā sadursme ar kādas konkrētas nozares interesēm un konkrēta biznesa interesēm. Šajā gadījumā tā ir dabas nozare, dabas nevalstiskais sektors – sabiedrība, bet būtībā kokrūpniecība, pret mežu nozari, kas ir daudz šaurāk vērtējama nekā dabas aizsardzības intereses Latvijā kopumā. Paldies.

J. Rozītis.

Un otrs jautājums. Itin bieži mēs dzirdam kā tādu nosacīti labu piemēru Somijas valsti, Zviedrijas valsti, kur šī mežsaimniecība ir liberāla, meža īpašnieks tiešām var brīvāk pieņemt lēmumus. Labi, mēs saprotam nedaudz šo attīstības vēsturi un soc. ekonomisko situāciju... protams... bet kā tad ir šajās valstīs? Vai tad ar šo dabas aizsardzību, ja reiz liberālāki ir šie lēmumi, vai mēs varam teikt, ka ar bioloģisko daudzveidību šajās valstīs viss ir kārtībā?

D. Vilkaste.

Paldies.

Jā, mēs nevaram īsti teikt, ka arī šajās valstīs ar bioloģisko daudzveidību un meža stāvokli viss ir kārtībā. Kā jau teicu pagājušo reiz, nevienam no meža biotopiem ziemeļu jeb areālajā reģionā nav labvēlīgs statuss. Ja mēs skatāmies par valsts salīdzinājumiem, tad Somijā tikai diviem biotopiem ir labvēlīgs statuss, tātad veci un dabiski boreāli meži un purvaini meži, Zviedrijā tikai vienam – arī šiem purvainajiem mežiem – ir labvēlīgs stāvoklis. Visi pārējie ir vai nu nelabvēlīgi slikti vai nepietiekami slikti. Līdzīgi, kā tas ir arī Latvijā. Tā kā no šāda viedokļa dabas jomā tur labāk noteikti nav.

Arī Zviedrija nav pabeigusi savu Natura 2000 tīklu... arī viņiem, tāpat kā Latvijai, arī ir pārskatīšanas procedūra. Nepateikšu, par kuriem biotopiem, bet tas arī nav noteikti viens vienīgs... Arī, ja mēs skatāmies Zviedriju pēc Nature-2000 procentiem, nu, viņiem ir nebūtiski vairāk... ir 12,6 laikam... Tā kā nevar teikt, ka viņi dabas jomā varētu būt kaut kādā ziņā pirmrindnieki un mums ļoti tālu priekšā.

Bet tas, kas noteikti ir jārunā un jāuzsver, ir noteikti arī... no vienas puses gan dabiskie apstākļi, kādos koksne aug un koki aug Zviedrijā, Somijā, ka tomēr tur ir cits klimats un citi šie apstākļi un arī noteikti šis caurmērs noteikti būtu, ja viņiem vispār būtu noteikts, tad būtu pilnīgi savādāks.

Otrs noteikti, ko es gribu uzsvērt, tā ir sabiedrības apziņa. Sabiedrības apziņas līmenis, kas arī diemžēl, bet ir atšķirīgs. Pateikšu tikai vienu piemēru, kas nav gan tieši ar meža nozari, bet ļoti cieši saistīts ar mežiem un mežsaimniecību, meža politiku... ir nesensais gadījums ar medībām, kur tika šauts pa stīrnām no braucošas mašīnas loga. Un tas pamatojums bija apmēram ļoti vienkāršs... kā, tas notika medību laikā, ja medības nebija beigušās. Tāda ir sabiedrības izpratne un attieksme mums par tiesību normu ievērošanu. Mēs nevaram salīdzināt diemžēl Zviedriju un Somiju tādā ziņā... Paldies.

V. Ķerus.

Jā, man arī viens jautājums būtu.

Pagājušajā reizē atbildētājs rādīja grafiku ar aizsargājamo teritoriju platību pieaugumu un argumentēja, ka šie grozījumi ir nepieciešami tāpēc, lai pieaugot aizsargājamām teritorijām, nodrošinātu līdzsvaru mežu apsaimniekošanā. Bet no tā, ko jūs pagājušo reiz stāstījāt, ir saprotams, ka tas pēdējais būtiskākais aizsargājamo teritoriju platības pieaugums ir pārskatīšanas procedūras dēļ, respektīvi, pēc manas izpratnes jau pie iepriekšējās mežsaimniecības intensitātes mēs nebijām nodrošinājuši dabas aizsardzību tādā līmenī, kāds tas būtu bijis vajadzīgs. Vai es saprotu pareizi?

D. Vilkašte.

Paldies. Jā, šīs pēdējās teritorijas, kas ir izveidotas pagājušogad novembrī, šie 74 liegumi ir tiešām, lai novērstu pārkāpumu procedūru, pamatā veidotas tikai melnalkšņu staignājiem.

Ir jāatgādina vēlreiz, ka mums kā ministrijai ir saistošs Ministru kabineta protokollēmums no 2015. gada 3. novembra saistībā ar dabas skaitīšanu jeb dabas kartēšanu, kur tika pateikts, ka ministrija neveido, Ministru kabinets neveido plānveidā nekādas jaunas īpaši aizsargājamās teritorijas, kamēr nav iesniegts Ministru kabinetā šis informatīvais ziņojums. Tā kā šis ziņojums joprojām iesniegts nav, mums šis lēmuma punkts ir saistošs un šāda masveida aizsargājamo teritoriju veidošana tiešām nav notikusi.

Vēl pēc pēdējās reizes paskatoties datus par to, cik ir izveidoti mikroliegumi, ko, kā jau es minēju, veido Valsts meža dienests meža zemēs no 2015. gada līdz pagājušajam gadam ieskaitot, tie ir 48 tūkstoši hektāru, tā kā mēs nevaram runāt par būtiskiem pieaugumiem tādā dabas aizsardzības teritoriju platībās.

Tajā pat laikā tad, kad tika virzīti šie grozījumi par šo caurmēru, mēs arī lūdzām Zemkopības ministrijai ievērot līdzīgu principu, ja netiek pēc šī protokollēmuma veidotas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kamēr kartēšana nav pabeigta, mēs attiecīgi lūdzām arī nevirzīt šos grozījumus, kamēr nav šis informatīvais ziņojums, kamēr nav visi kartēšanas dati iegūti. Bet nu, tas diemžēl nenotika. Paldies.

T. Krūmiņš.

Paldies. Būs vēl viens jautājums Vilkaštes kundzei.

Ministru kabinets savā atbildes rakstā norāda, ka šie te jaunie noteikumi attiecībā uz meža atjaunošanu pēc kailcirtes ir ieviesti ar mērķi sekmēt tieši meža biotopu aizsardzību. No otras puses mēs dzirdējām gan no citiem pirmās sēdes laikā, gan arī no jums, gan arī tik tikko kā neviens no meža biotopiem Latvijā nav ar labvēlīgu statusu.

Vēlējies dzirdēt jūsu viedokli. Vai tiešām var būt tā, ka no sākuma mēs mežu izcērtam, pēc tam it kā paredzam noteikumus par tā atjaunošanu un tieši tas sekmē jau tā nelabvēlīgo mežu biotopu stāvokli Latvijā.

D. Vilkašte.

Paldies.

Nelabvēlīgo stāvokli droši vien ietekmējusi to jaunāko koku un tievāko koku ciršana, atjaunošana jau ikr tikai sekas... tā ir darbība, kas seko pēc tam... Un, jā, ja šeit tiek uzsvērts, ka mēs atjaunojam ar augstvērtīgiem stādiem, tad ir jāsaprot, ka tie ir speciāli selekcionēti stādi ar mērķi iegūt vairāk koksni, respektīvi, augs koki bez dobumiem, mazāk zariem, respektīvi, viņi nav piemēroti bioloģiskajai daudzveidībai, dažādu sugu attīstībai, putniem un visiem šiem elementiem, kam ir jāattīstās normālā

meža aizsargājamā biotopā. Ir jāuzsver, ka biotops, tas ir apstākļu kopums, kas var izveidoties tikai kaut kādā noteiktā vidē pie noteiktiem kaut kādiem nosacījumiem, bet nepietiek tikai sastādot uzlabotus stādus, lai kaut kādā it īpaši ļoti īsā laikā varētu vai uzlabot vai izveidot jaunu biotopu. Protams, tas ir biotops. Tas būs biotops, bet tas nebūs aizsargājama biotops. Arī puķu pods ir biotops. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Ministru kabineta pārstāvjiem... vai būs jautājumi? Lūdzu!

Ā. Jansons.

Godājamā tiesa! Pieteicēji, Vilkastes kundze!

Ņemot vērā, ka jūs aizskārāt jau šo tēmu, varbūt paturpinot, kā jūs... kas ir tas iemesls, kāpēc jūs domājat, ka augstvērtīgāku koku stādīšana būs nelabvēlīga bioloģiskajai daudzveidībai?

A. Laviņš.

Nupat tikko kā saņēmām atbildi.

Ā. Jansons.

Ja drīkst precizēt... mēs saņēmām atbildi, ka šajās te stādāmajās vietās neveidosies aizsargājami biotopi, kas, manuprāt, ir atbilde uz pavisam citu jautājumu, proti, aizsargājami biotopi ir izvietojami meža ainavas līmenī un viņu aizsardzību nodrošina pavisam cita likumdošana, nav šīs...

A. Laviņš.

Jā. Saprātu. Lūdzu... tad fokusējiet precīzāku jautājumu, kas jūs interesē. Bija jau vispārīga atbilde, kāpēc tas neveicinās tādu aizsargājamo biotopu izveidošanos, manuprāt, tika sniegta. Lūdzu!

Ā. Jansons.

Jā, tad pārformulējot jautājumu. Vai, jūsuprāt, šo augstvērtīgo koku stādīšana ir kaut kādā mērā nelabvēlīga adaptācijai vai ģenētiskajai daudzveidībai?

D. Vilkaste.

Paldies. Jā, mēs varam uzskatīt, ka viņa noteikti ir nelabvēlīga putnu sugām, jo tiek stādīts ar mērķi nocirst vēl ātrāk. Ātrāk izaudzēt un ātrāk nocirst. Tādā veidā tas nekādā veidā nevar nodrošināt dzīves vidi ļoti daudzām sugām, piemēram, putniem nepieciešami lieli, resni, dimensiju koki ar dobumiem.

Ā. Jansons.

Piekrītu. Es saņēmu atbildi uz pieteicēju puses jautājumu, uz savējo nesaņēmu. Acīmredzot, arī nesaņēmsu. Vienkārši informatīvi... bioloģiskajai daudzveidībai...

A. Laviņš.

Jums ir iespēja uzdot jautājumus.

Ā. Jansons.

Labi. Pārformulēšu vēlreiz. Bioloģiskajai daudzveidībai ir vairāki līmeņi, kā jūs, protams, zināt, ir ģenētiskā daudzveidība, sugu daudzveidība un meža ainavu daudzveidība. Tātad, es runāju par ģenētisko daudzveidību un par adaptāciju, kas ir nozīmīgs rādītājs vides aizsardzībā, klimata pārmaiņu kontekstam.

Vai jūs uzskatāt, ka šādu koku stādīšana nelabvēlīgi ietekmēs pamata līmeni, kas ir ģenētiskā daudzveidība?

D. Vilkaste.

Ja mēs runājam par ģenētisko daudzveidību līmeni, tad nekādā veidā šādi stādi nevar veicināt ģenētisko daudzveidību. Ja sastādu vienādus, speciāli selekcionētus kaut kādam mērķim vienlaidus platībās stādus. Nav nekāda sakara ne ar bioloģisko daudzveidību, ne ar ģenētisko daudzveidību, kas ir viens no elementiem bioloģiskajai daudzveidībai, kur izšķir šos trīs līmeņus, kā jau arī jūs minējāt.

Ā. Jansons.

Jā, protams. Vai jūs esat iepaziniesies ar Latvijas vai mūsu kaimiņvalstu pētījumu rezultātiem par to, kādi ir ģenētiskās daudzveidības rādītāji tātad aprēķinātie, nomērītie ģenētiskās daudzveidības rādītāji stādītās un pašatjaunošanās ceļā radušās mežaudzēs?

D. Vilkaste.

Kādreiz, iespējams, esmu.

Ā. Jansons.

Nu, tad jūs droši vien pamanītu, ka tur tie ir pretrunā ar jūsu šībrīža pausto.

D. Vilkaste.

Nu, tas jau nav nekas jauns.

Ā. Jansons.

Ja drīkst otru jautājumu. Tad, ņemot vērā, ka pieteicēju puse uzsāka to diskusiju ar tādu diezgan plašu skatījumu, kam es arī piekrītu, protams, uz mežu ir jāskatās plaši. Tad vai, jūsuprāt, bioekonomikas attīstība ir svarīga vides aizsardzībai?

D. Vilkaste.

Bioekonomikas attīstība ir svarīga ne tikai vides aizsardzībai, bet droši vien vispār kopumā kā tāda, bet tas nenozīmē, ka tai ir prioritāte pār kaut kādām citām nozarēm – dabas aizsardzību, bioloģisko daudzveidību vai citiem aspektiem. Vienmēr ir jāmeklē šis līdzsvars, kā visas intereses salāgot, tieši tāpat, kā tas arī ir ar klimata politiku, kur bieži vien nonāk pretrunā. Un mēs nevaram vērtēt, it īpaši, ja ienāk kādas jaunas tendences, ka mēs aizmirstam visu veco un mēs neizmantojam vairs veco politiku, vecos aizsardzības mehānismus un vecos mērķus, kas bija jāsasniedz.

Ā. Jansons.

Jā, piekrītu. Tātad, bioekonomika ir svarīga vides aizsardzībai? Es pareizi sapratu jūsu atbildi?

D. Vilkaste.

Nu, tas ir ļoti vispārīgs jautājums. Bioloģiskā daudzveidība arī ir svarīga.

Ā. Jansons.

Labi. Tātad, šeit mums neizdosies to atbildi dabūt.

Kāda, jūsuprāt, ir apstrīdētās normas ietekme uz vecu mežu īpatsvaru kā vienu no bioloģiskās daudzveidības elementiem?

D. Vilkaste.

Kā mēs jau esam arī norādījuši iepriekš un arī šķiet, ka rakstiski... tātad, mēs uzsveram to, ka samazināsies vecie meži, samazināsies, tātad, gan šī vidējā vecuma grupa, gan attiecīgi līdz ar to veco mežu īpatsvars un pieaugums, respektīvi, ja mēs nocērtam kaut ko vidējā vecumā, nav no kā vairs izveidoties vecajiem un līdz ar to tās sekas ir bioloģiskās daudzveidības samazinājums, sekas ir veco mežu samazinājums nākotnē un attiecīgi arī izmaiņas sugu struktūrās. Paldies.

Ā. Jansons.

Un kā jūs skaidrotu tad to, ka šis novērtējums ir pretrunā ar iepriekš arī pieteicēju puses demonstrēto grafiku, piemēram, kurā parādījās, ka veco mežaudžu īpatsvars nemazināsies vai pat nedaudz palielināsies nākošajā periodā?

D. Vilkašte.

Nu, tas, kas tika rādīts iepriekšējā reizē prezentācijā, tur 6. slaidā, ko rādīja prasības pieteicēji, neatspoguļojās šādi dati, ja mēs paņemam „Silavas” pētījumus, kas ir 2020. gads. Tur neuzrādās ne par veciem, ne par vidēja vecuma mežiem, ka viņi būs vairāk nākotnē. Tieši otrādi.

Ā. Jansons.

Par vecajām mežaudzēm no 11 uz 12 procentiem...

D. Vilkašte.

Nu, nepiekrītu.

Ā. Jansons.

Paldies. Tur godātajai tiesai ir iespējams pašiem iepazīties ar demonstrēto informāciju.

Jā. Paldies.

L. Pamovska.

Labrīt godātā tiesa, pieteicēji, Vilkaštes kundze.

Savā 2023. gada 31. maija viedoklī Satversmes tiesai jūs norādījāt, ka Krievijas iebrukums Ukrainā pieprasīja neatliekamu rīcību valsts enerģētiskās krīzes risku mazināšanai un fosilo resursu atkarības mazināšanai.

Vai no tā var saprast, ka 2022. gadā bija nepieciešama steidzama rīcība, lai mazinātu šķeldas cenu un palielinātu pieejamību?

D. Vilkašte.

Man šķiet, ka šis ir citāts... jā, no mūsu ministra atsevišķā viedokļa Ministru kabineta sēdē, pieņemot šos noteikumus... jā, mums ministram bija cits viedoklis nekā Ministru kabinetam.

Attiecībā par enerģētiku. Nevienā brīdī Ministru kabinets nav izsludinājis ārkārtas situāciju enerģētikas sektorā. Tajā pašā laikā varu minēt, ka Saeima bija pieņēmusi likumu: Energoresursu cenu ārkārtēja pieauguma samazinājuma pasākumu likums. Pieņemts jau gan 2022. gadā, bet viņš tika grozīts 2022. gada augustā, tieši lai nodrošinātu tāpat atbalstu mājāsaimniecībām augsto cenu dēļ. Te jāuzsver, ka nevienā brīdī Latvijā netrūka energoresursu. Bija augsta cena, bet nebija energoresursu trūkums.

L. Pamovska.

Vai jūs uzskatāt, ka tas bija slikti, ka Ministru kabinets tika galā ar situāciju bez ārkārtējās situācijas izsludināšanas?

D. Vilkašte.

Nē. Mēs par šiem noteikumiem uzskatām, ka bija slikts veids, kādā viņi tika pieņemti, jo pēkšņi tika mainīts mērķis, kā noteikumi vispār tika virzīti. Sākotnēji pamatojums bija cits, tad pēkšņi pamatojums mainījās attiecībā par šķeldu. Pie tam tas, ko jūs visu laiku uzsverat, ka šīs platības, ko nocirtīs, ir ļoti minimālas, ka tas ietekmēs ļoti mazu procentu meža. Tajā pašā laikā tas visu laiku nonāk pretrunā ar to, ka būs būtiska ietekme uz šķeldu. Tas, kas pagājušo reizi izskanēja, ka jā... ka nevienu koku neaudzē speciāli, lai iegūtu šķeldu, kas īsti arī nav patiesība. Bet, protams, jā, uz kārkliem neattiecas caurmērs un tādā ciršanas vecums. Bet jā... tas, kas izskanēja arī pagājušoreiz, ka šķeldu iegūst no galotnēm, no pārpalikumiem un no zariem... tam nav nekāda sakara nocirst vairāk kokus pēc caurmēra. Tāpat patiesais mērķis bija vienkārši iegūt vairāk koksnes resursu, nocirst vairāk kokus, jaunākus, tievākus. Tas bija patiesais šo noteikumu mērķis, kas nevienā brīdī īsti netika atzīts. Visu laiku tika mainīti kaut kādi citi mērķi un, jā... pēkšņi jūnijā viņš parādījās Ministru kabineta darba kārtībā.

L. Pamovska.

Vai jūs noliedzat, ka nocērtot vairāk kokus, nevar iegūt vairāk šķeldas?

D. Vilkašte.

Bet tam jau nebija jāsamazina caurmērs. Ir iespējami citi veidi, kā to varēja atrisināt.

L. Pamovska.

Jautājums par iespējam līdztarboties noteikumu projekta apspriešanā. Jūs savā 2023. gada 31. maija viedoklī Satversmes tiesai norādāt, ka tika organizētas dažādas sapulces, sēdes, izbraukuma semināri un tikšanās un uzklausītas visas iesaistītās puses.

Vai piekrītat, ka bija iespējams paust savu viedokli par apstrīdēto normu? Vienkārši šis viedoklis dažādām pusēm bija pretējs.

D. Vilkašte.

Jā, dažādām pusēm ir pretējs viedoklis. Nevienā brīdī nekādu kompromisu neizdevās panākt. Mēs neapgalvojam, ka nebija sanāksmes, to mēs nevienā brīdī neesam teikuši.

L. Pamovska.

Tāpat, jūs apgalvojat, ka jūs bijāt uzklausīti.

D. Vilkašte.

Piedalīties sanāksmē un uzklausīt nav viens un tas pats.

L. Pamovska.

Tad savā 2024. gada 14. februāra paskaidrojumu runā jūs apgalvojāt, ka dabai ir svarīgs katrs gads un katrs koka centimetrs. Lūdzu, sniedziet skaidrojumu, ko tieši dabai dos tas, ja šo mežaudzi nocērt šogad pēc jaunajiem caurmēriem vai nākamgad pēc vecajiem caurmēriem, ja ir runa par katru gadu un centimetru.

D. Vilkaste.

Jā, tas tā tiešām ir. Bet, ja jau noteikumu procesa laikā būtu bijusi runa tikai par vienu gadu vai vienu centimetru, tā droši vien būtu bijusi situācija. Jo tas, ko mēs arī esam rakstījuši un norādījuši, ka te ir runa vismaz par 10–15 gadiem... kā mainīsies šis te vecums, pie kura varēs nocirst. Tagad jau skatoties vairāk praktiskus piemērus ir skaidrs, ka mēs runājam, ka var nocirst gadus 20–25 ātrāk. Tas ir ļoti būtisks laika periods attiecībā pret sugām, pret dzīvotnēm, kurā laika periodā tāpat viņas šajā mežā atrodas un dzīvo. Te neiet runa tikai par vienu gadu, mēs runājam par daudz ilgāku laiku. Protams, jā, katrs gads un katrs centimetrs ir būtisks un katra suga ir būtiska.

L. Pamovska.

Tad pagājušās nedēļas 14. februāra tiesas sēdē jūs atbildot uz tiesas jautājumu norādījāt, ka stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšana ir būtisks pārkāpums. Kādēļ, jūsuprāt, tas ir būtisks pārkāpums? Kādēļ tāds netiek veikts citiem Ministru kabineta noteikumiem, kas var ietekmēt vidi? Un, ja tas ir tik būtiski, vai Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija plāno virzīt apstiprināšanai Ministru kabinetā, piemēram, grozījumus Ministru kabineta Kārtības rullī, kur būtu noteikti kritēriji un kārtība noteikumu projektu virzībā, kad ir nepieciešams šīs ietekmes uz vidi novērtējums.

D. Vilkaste.

Es pagājušo reiz teicu arī to, ka noteikti nav tā, ka jebkuriem Ministru kabineta noteikumiem būtu jāveic stratēģiskās ietekmes uz vidi no vērtējums, bet tikai tad, ja tas nav attiecīgi izvērtēts pirms tam politikas plānošanas dokumentā, ja tam ir paredzama, ka tam būs būtiska ietekme uz vidi. Par to, vai būtu nepieciešamas šādas izmaiņas normatīvajos aktos, mēs noteikti lemsim, jo mums, iespējams, arī visticamāk tiks atvērts likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”. Mēs saskatām, ka drīzāk tā ir... ja mēs par to runājam... tā ir īstā vieta, kur šādas izmaiņas veikt. Tas noteikti ir jautājums, pie kā būs jāatgriežas un par ko būs nākotnē mums jālemj.

L. Pamovska.

Savā pagājušās nedēļas 14. februāra paskaidrojuma runā jūs apgalvojāt, ka atbilstoši biotopu kartēšanai ir redzams, ka vairāki aizsargājami Eiropas nozīmes

biotopi atrodas ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Vai tas nozīmē un norāda uz to, ka esošā meža apsaimniekošanas prakse ir tāda, kas mežos veicina biotopu veidošanos?

D. Vilkaste.

Mēs to īsti nevaram apgalvot, jo, pirmkārt, kartēšana neveic un neizdara secinājumus par iemesliem, kāpēc viens biotops gan no īpašumtiesību viedokļa, gan no aizsargājamām teritorijām ir iekšpusē vai ārpusē, tāda analīze tur nav. Tur bija tikai vairāk kā faktu konstatācija.

Tas, par ko var domāt ir, protams, ka... vērsu arī uzmanību, ka mēs cērtam arī kokus īpaši aizsargājamās dabas teritorijās... ka no vienas puses varbūt aizsargājamās teritorijās, jā, šim režīmam būtu jābūt daudz stingrākam, kā ir patreiz... iespējams, ja jau arī tur biotopi ir samazinājušies... Tas, kas ir ārpusē... jā, bet ja mums ir 10 procenti, no kuriem puse ir iekšpusē aizsargājamās teritorijās un puse ārpusē... nu... jā, tas īpatsvars tāds ir. Bet nu pateikt kāpēc un kādi ir šie secinājumi, vēl jo vairāk teikt, ka tas varētu liecināt, ka meža apsaimniekošana ir ilgtspējīga, mēs droši vien nevaram.

L. Pamovska.

Savā pagājušās nedēļas, 14. februāra, paskaidrojuma runā jūs apgalvojāt, ka dabas liegumu palielināšana par 20 tūkstošiem hektāru gadā Natura 2000 tīklu par 0,3 procentiem pēc būtības nekādas būtiskas izmaiņas uz dabu neatstāj. Bet kādēļ tad jūs uzskatāt, ka galvenās cirtes pēc caurmēra izmaiņas, kas skars tikai 1200 hektāru gadā, var būtiski ietekmēt Latvijas dabu? Tajā pašā laikā arī mikroliegumu veidošana, kur arī necērt galveno cirti pēc caurmēra, šis palielinājums no 37 tūkstošiem 2014. gadā uz 49 tūkstošiem šobrīd, ir 1300 hektāru palielinājums gadā.

Kāpēc vienā gadījumā 1300 hektāri ir maz pie mikroliegumu veidošanas vai aizsargājamo teritoriju veidošanas, bet galvenās cirtes pēc caurmēra gadījumā tas ir daudz?

D. Vilkaste.

Nu, godīgi sakot, jā... par aizsargājamām teritorijām vai mikroliegumiem tas noteikti arī nav daudz, tas arī ir maz. Par to, kā ietekmē šie nocirstie koki... jāsaka, ka ir pilnīgi pretēji mērķi. Vienam ir dabas aizsardzība un otram tā koksnes ieguve, kas vispār, manuprāt, nav salīdzināms. Bez tam, ja mēs runājam par šiem izveidotajiem liegumiem 20 tūkstošu hektāru platībā, tas ir noticis fakts, tā ir pagātne jau. Attiecībā par to, cik nocirtis pēc caurmēra nākotnē, to neviens, visticamāk, arī jūs, nevarat pateikt. Ir šīs te prognozes... Jo arī Ministru kabineta atbildes raksta skaņošanas procesā tas ieraksts, kas parādās TAP, ir par to, ka to tikai varēs novērtēt ilgtermiņā. Tā kā šeit noteikti ir runa par ilgtermiņa ietekmi nevis par vienu gadu, kas ir patreiz... nu, labi...

pusotrs gads... Tā kā to noteikti nevar salīdzināt un teikt, ka šī ietekme ir nebūtiska, jo noteikumi joprojām ir spēkā. Jūs neizmantojāt arī mehānismu, kas ir mūsu tiesību sistēmā... viņš nav pārāk plaši ticis izmantots... Šie noteikumi nav terminēti laikā. Ja bija šī krīze, iespējams, viņus varēja jau pieņemt ar datumu, kurā viņi zaudēs spēku. Mums šāda prakse ir. Mums ir noteikumi „Par nemedījamo sugu aizsardzību”, kur jau Ministru kabinets, pieņemot Ministru kabineta noteikumus, ir pateicis, ka viņi zaudē spēku 2025. gada 30. aprīlī. Arī šādu mehānismu jūs neizmantojāt. Tāpat kā jūs jebkurā brīdī līdz arī tam brīdim, kad tika iesniegts pieteikums Satversmes tiesā, varējāt šos noteikumus vai nu grozīt vai vispār viņus atcelt un nebūtu mums šobrīd šīs diskusijas.

L. Pamovska.

Vai piekristat, ka Igaunijas un Lietuvas tiesvedības, ko jūs pieminējāt pagājušās nedēļas atbildes runā, attiecas uz koku ciršanas atļauju izsniegšanu Eiropas aizsargājamās dabas teritorijās Natura 2000 un nav saistītas ar galvenās cirtes caurmēru, meža apsaimniekošanu.

D. Vilkaste.

Tas nav tieši saistīts ar caurmēru, bet vairāk ar ietekmi uz šo novērtējumu, par ko mēs diskutējam arī pagājušajā reizē. Nu, būtībā tas ir kā piemērs, kas ilustrē to, cik stingri Eiropas Komisija raugās uz dabas direktīvu ievērošanu un kādā kontekstā viņa skata mežsaimniecību. Tas bija vairāk ilustratīvs piemērs.

L. Pamovska.

Vēl viens jautājums par biotopu kartēšanu. Pagājušās nedēļas 14. februāra tiesas sēdē jūs, atbildot uz tiesas jautājumu, norādījāt, ka biotopu kartēšana un informatīvā ziņojuma izstrāde velkas jau desmit gadus un joprojām nav pabeigta. Savā 2023. gada 30. jūnija atbildē Satversmes tiesai jūs norādāt, ka apstrīdēto normu nevarēja pieņemt, pirms nav pabeigta biotopu kartēšana un izstrādāts informatīvais ziņojums, kas no VARAM puses nav izstrādāts vēl šobrīd.

Sakiet, lūdzu, ja biotopu kartēšana, informatīvā ziņojuma izstrāde ilgst jau desmit gadus, tostarp, kavējas vairāk nekā četrus gadus no sākotnēji plānotā termiņa 2019. gada 31. decembrī, vai tas nozīmē, ka šo pēdējo desmit gadu laikā vispār nevarēja pieņemt nekādas tiesību normas meža jomā?

D. Vilkaste.

Nu, sarežģīts jautājums, jā... Paldies.

Pirmkārt, tā informatīvā ziņojuma izstrāde neilgst desmit gadus. Ir divi dažādi procesi. Biotopu kartēšanas process, kura noslēgums ir šis kartēšanas ziņojums, kas ir, jā, šie pēdējie gadi. Viņš arī patreiz ir sagatavots un patreiz ir sabiedriskā apspriešana.

Par to, kādi lēmumi varēja vai netika pieņemti, ir vēlreiz jāatgādina 2015. gada 3. novembra protokollēmums, kur ir ļoti skaidri pateikts, ko var izdarīt Vides ministrija un kādi ir ierobežojumi jeb, pareizāk sakot, ierobežojumu trūkums attiecībā uz Zemkopības ministriju arī koksnes resursu ieguvē. Respektīvi, mēs nekādā veidā nedrīkstējām ar kartēšanu traucēt saimnieciskajai darbībai, neveidojām aizsargājamās teritorijas, tajā pašā laikā Zemkopības ministrija varēja nākt ar jaunām idejām, kā bija arī par šiem grozījumiem šajos konkrētajos noteikumos. Un tad, kad mums bija iebildumi par šo, ka varbūt tomēr arī tad solidāri no jūsu puses jūs kaut ko tādu nevirzāt, kamēr nav pabeigta, tas tika ignorēts. Tie ir fakti, to mēs nevaram noliegt.

L. Pamovska.

Paldies.

Pēdējais jautājums. Vai jūs zināt, kādas juridiskās saistības būs uzliktas meža bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai saistībā ar dabas atjaunošanas regulu, kas drīz tiks pieņemta un vai tur ir iekļautas jel kādas normas, kas saistītas ar koku ciršanu vai apstrīdēto normu?

D. Vilkaste.

Paldies.

Jā. Dabas regula vēl pieņemta nav. Tas, kas būs nākotnē... ir jāizstrādā nacionālais plāns, lai nodrošinātu biotopu labvēlīgas aizsardzības stāvokli un būtībā nu viena daļa no šīm normām, kas ir regulā, tas nebūs nekas radikāli jauns, tas atkārtos dabas direktīvu prasības, tikai jau ieliekot dalībvalsti daudz stingrākā rāmī. Pirmkārt, tā ir regula, kas ir tieši piemērojama, otrkārt, nosakot konkrētus termiņus, kurā šie rezultāti ir jāsasniedz, jo acīmredzot ar direktīvām to īsti sasniegt nevar. Protams, pašā regulā netiek tieši nekas runāts par caurmēru vai par kaut kādām tādām niansēm.

K. Zaķis.

Savā 14. februāra paskaidrojuma runā jūs apgalvojāt, ka, teiksim, no meža politikas pamatnostādņem un šī te stratēģiskā novērtējuma jūs, teiksim, nesapratāt, ka tiek plānotas darbības, kas ietekmētu koku ciršanu un caurmēru.

Tad, lūdzu, paskaidrojiet, kā jūs, teiksim, saprotat šo pamatnostādņu sadaļu, kur, teiksim ir runa par CO₂ piesaisti, pa koksnes produktu apjoma palielināšanu. Kā tad jūs, teiksim, novērtējat to... vai kā jūs to izprotat...

D. Vilkaste.

Nu, mēs nekādā veidā to nesaistām kopā ar caurmēru. Un tajā brīdī arī nebija neviena diskusija politikas pamatnostādņu izstrādes gaitā, pat ja tas tur nebija uzrakstīts, ka tas varētu būt kā no tiem mērķiem. Tādas diskusijas nebija.

A. Laviņš.

Paldies.

Vēl viens jautājums no tiesnešu puses. Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, labdien.

Mans viens jautājums. Jūs izklāstījāt šo apstrīdēto normu pieņemšanas vēsturi, sakot, ka tas 2017. gadā uzsākās, ja es pareizi atceros. Pieteikuma iesniedzēju pārstāvji norāda, ka tieši apstrīdēto normu pieņemšanas process ir bijis sasteigts. Jūs arī teicāt, ka ir iekļauts pēdējā brīdī.

Mans jautājums ir tāds. Sakiet, lūdzu, vai būtu kādi argumenti, kas pateiktu, ka visu šo diskusiju, kas no 2017. gada... vai šo procedūru mēs varam pieskaitīt apstrīdētās normas pieņemšanai jeb mēs varam apstrīdētās normas pieņemšanas procedūrai pieskaitīt tikai šo īso periodu un šajā īsajā periodā izteiktos viedokļus? Respektīvi, vai mēs iepriekš notikušās diskusijas, kas, kā es saprotu, ir vairākkārt bijušas, varam pieskaitīt šīs normas pieņemšanas procedūrai? Vai varbūt nevaram pieskaitīt un ja nevaram – tad kāpēc. Un ja varam – tad kāpēc?

D. Vilkaste.

Varētu pieskaitīt, ja būtu tajā visā garajā periodā rasti kaut kādi kompromisi un kaut kāds vidusceļš meklēts. Tur tie risinājumi bija ļoti daudz, ko varēja darīt. Kaut vai, kā visu laiku tiek uzsvērts, ka tika virzīta šo noteikumu pakete. Tikpat labi tajā paketē varēja būt klāt Ministru kabineta noteikumi par dabas aizsardzības prasībām mežā kā grozījumi. Ja būtu lielāka vienošanās par šiem atstājamiem ekoloģiskajiem un sausajiem kokiem, ko nevalstiskās organizācijas prasīja 30 un tā rezultātā palielinājās par 3 vai 5 kokiem. Iespējams, bija vēl daudzas citas kompromisa iespējas, ko iestrādāt noteikumos un mēs nebūtu nonākuši līdz Satversmes tiesai. Bet tas būtībā netika izdarīts. Tāda pati nesaskaņota norma tika 2022. gadā iesniegta divu dienu laikā Ministru kabinetā un viņa arī tika pieņemta. Tā kā ir ļoti duāla tā situācija, kā to vērtēt.

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu... vai tad tā varētu būt, ka kādu noteikumu... šinī gadījumā noteikumu... vai arī kādas citas akta apspriešanā iesaistītas kādas organizācijas viedoklis liegtu Ministru kabinetam pieņemt noteikumus. Respektīvi, vai Ministru kabinetam obligāti ir jāiet uz kaut kādu kompromisu, lai pieņemtu šos noteikumus?

D. Vilkaste.

Tad, kad kādi noteikumi tiek pieņemti dabas jomā, mēs ļoti bieži esam spiesti iet uz kompromisiem. Un, protams, Ministru kabinets var pieņemt arī pretēju un nekādus kompromisus nemeklēt, bet tam mēdz būt attiecīgas sekas, piemēram, Satversmes tiesa.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies. Labrīt!

Jūs pieminējāt šo te iespēju, ka noteikumi varēja būt arī terminēti laikā. Vai par to tā kā tika izteikts arī priekšlikums un notika diskusijas šo te noteikumu pieņemšanas laikā?

D. Vilkaste.

Tajā brīdī, kad vispār bija diskusijas par šiem noteikumiem, tātad 2017.–2019. gads, bija pilnīgi cita situācija un tad, protams, nebija arī pamata, iespējams, vēlāk runāt par terminētiem noteikumiem. Un arī tagad pārdomājot tos savus iebildumus, kas mums bija šo noteikumu izstrādes procesā... ir jāņem vērā arī no tā paša kartēšanas viedokļa, ka, pirmkārt, tad vēl nebija iegūti visi kartēšanas dati, nebija arī sešu gadu ziņojums vēl pabeigts. Respektīvi, ja mēs šodien rakstītu tos iebildumus par noteikumu projektu, viņi, iespējams, būtu daudz savādāki, daudz savādāk pamatoti un argumentēti, nekā tas ir kaut kādus piecus gadus vai vairāk atpakaļ, jo situācija arī visu laiku mainās no abām pusēm, protams.

J. Briede.

Jā, paldies.

Mans tas jautājums bija vairāk saistīts ar to, ka tie šobrīd apstrīdētie noteikumi tā kā tika pieņemti... nu, kā Ministru kabinets saka, lai reaģētu tieši uz to krīzi, uz enerģētisko krīzi. Bet tad par to diskutēts netika, ja? Paldies.

A. Laviņš.

Vilkastes kundze, paldies jums par dalību tiesas sēdē, sniegto viedokli un atbilžu sniegšanu uz daudziem lietas dalībnieku un tiesas jautājumiem. Satversmes tiesas vārdā

novēlēšu jums jauku dienu! Paldies jums.

Turpinām ar pieaicināto personu uzklauššanu.

Kā nākamā pieaicinātā persona ir Valsts meža dienests. Valsts meža dienestu šajā tiesas sēdē pārstāv trīs pārstāvji: Valsts meža dienesta Meža resursu pārvaldības departamenta direktora vietnieks Mežsaimniecības daļas vadītājs Normunds Knēts, Valsts meža dienesta Resursu pārvaldības departamenta direktore Solvita Mūrniece un Valsts meža dienesta Meža resursu pārvaldības departamenta Juridiskās daļas vadītāja Līga Meņģele-Stillere.

Jūs esat Knēta kungs... ja? Vai personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

P. M. Daugavvanaga-Vanaga.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Knēta kungs, aicinu jūs sniegt viedokli. Satversmes tiesa ir formulējusi jautājumus arī Valsts meža dienestam un aicinu vispirms sniegt atbildes uz šiem jautājumiem. Paldies.

Lūdzu!

N. Knēts.

Lūdzu prezentāciju...

Paldies.

Godājamā tiesa! Pieteicēji! Atbildētāji!

Kā jau tikko izskanēja, mēs esam saņēmuši tiesas jautājumus un arī es gatavojos atbildēt uz šiem jautājumiem gan tieši, gan arī nedaudz paplašināti, sniedzot Meža dienesta kopējo viedokli un arī informāciju, uz ko šis viedoklis bāzējas.

Tātad, pirmais jautājums bija ļoti konkrēts. Par to, cik daudz procentuāli aizņem izlases cirtes pret kailcirtēm no kopējā apjoma pēc skaita.

Šis jautājums ļoti precīzi parādīja jau mūsu tādu pretrunu pamatu, jo mums mežu raksturo trīs rādītāji, ar kuriem mēs bieži vien jaucamies un parādām viņus dažādi.

Skaits principā parāda Meža dienesta iekšējo darbību, jo, protams, jāizsniedz atļaujas un mēs katru gadu izsniedzam apmēram 100 tūkstošu atļaujas koku ciršanai, kas ir cirsmu līmenī. Tajā konkrētajā 2022. gadā bija pat 130 tūkstoši.

Savukārt uz mežu, manuprāt, tas iespaids vairāk raksturojas no platībām, tāpēc es atļāvos atbildē iekļaut arī gan skaitu, gan platības, jo, manuprāt, platības rāda precīzāk, lai gan abi šie rādītāji ir apmēram vienādi, tie ir 9 procenti.

Trešais rādītājs ir koksne, krāja, jo, kā mēs saprotam, tas pat nav pieņēmums, ka mežu necert hobija pēc, cert tāpēc, lai viņu tālāk realizētu gan gūstot īpašniekam

droši vien peļņu, gan arī nozarei kopumā koksni, ko var tālāk pārstrādāt, radīt jaunus produktus un tā. Tā ir krāja. Šajā gadījumā krāju es nerādīju, bet tas arī jāatceras, ka tas ir trešais rādītājs, ar kuriem mēs parasti ejam uz āru. Tātad – skaits, platība vai krāja.

Jā, tādi ir fakti. Un šeit arī es jau pašā sākumā gribētu paskaidrot, ka tā mežsaimniecība, kāda nu Latvijā viņa ir, viņa ir radusies apmēram 150 gadus atpakaļ, izveidojusi paradigmu, pārdzīvojusi vairākas ekonomiskās un politiskās formācijas un it kā saglabājusies. Un šajā... Tā nu ir izveidojies, es nesaku, ka tas ir labi vai slikti, izveidojies, ka mēs strādājam uz kailciršu saimniecībām, ietverot meža izmantošanu, kurā ir ietverts arī izcirtums kā īslaicīgs elements ar dažādiem instrumentiem, lai šo izcirtumu kā īslaicīgo stāvokli nepadarītu ilglaicīgu, bet novērstu. Tāpēc arī izlašu saimniecība nav iedzīvojusies. Tā nu ir sanācis.

Pārejot pie otrā jautājuma. Jautājums bija, cik apliecinājumi ir izsniegti pēc caurmēra, tieši salīdzinot ar vispārējo izsniegto apliecinājumu daudzumu. Arī šeit, tāpat kā iepriekšējā jautājumā, tiesa jautāja skaitu, skaits ir. Un es pieliku klāt platību. Platība ir šajā gadījumā mazāka procentuāli par skaitu un tas arī jau līdz šim ir izskanējis, ka tās caurmēra cirtes no kopējās cirsmu platības ir mazākas vai pat būtiski mazākas. Nu, atkal tā ir izveidojies. Es šeit varētu pamatojumu pateikt, kāpēc tas tā ir, bet, lai taupītu laiku, es to atstāju uz jautājumiem, ja tas kādu interesēs.

Trešais jautājums bija par to, vai pirms izmaiņām šajā apstrīdētajā normā skaitliskās vērtības caurmēram atbilda Meža likuma 9. panta pirmajai daļai, proti, vecumiem. Uz šo jautājumu jau godājamā tiesa un abas puses ir saņēmušas atbildes, proti, ka šīs normas, tātad koka vecums un caurmērs, 2000. gadā ar Meža likumu un 2001. gadā ar šiem noteikumiem par caurmēru bija tā kā pielīdzinātas. Kā tas process notika, detalizēti es nevaru izstāstīt, es pieņemu, ka tie bija kaut kādi zinātniski vai empīriski mērījumi, bet politiski tika uzskatīts, ka šīs normas ir vienādas un īpašniekam ir iespēja cirst ātrāk mežu pēc šī caurmēra kopš 2001. gada tikai to, kurš aug labāk. Tātad, tika stimulēta labāka meža nociršana, kas produktīvāk auga... es to tādā ziņā domāju. Es šeit nerunāju par meža daudzveidību kā tādu pilnā viņa elementā.

Piedevām vēl jāsaka, ka, kā jau es pieminēju, ka mežsaimniecība Latvijā ir ar nosacīti dziļām saknēm, proti, 150 gadi... tad pēdējā iepriekšējā formācijā, kas bija pēdējā pirms esošās... tātad padomju laikos koka ciršanas normatīvi... šeit viņus var redzēt... viņi tika noteikti būtiski savādāk nekā tagad, bet tas ir izskaidrojams ar to, ka toreiz bija valsts uzņēmums, kas noteikumus rakstīja priekš sevis, nevis priekš sabiedrības. Nu, tāds sākums. Un tajā laikā tika paredzēts, ka koks ir jānocērt sasniedzot viņam vecumu un jābeidz cirst pēc 20 gadiem. Tātad, 20 gadu laikā ir jānocērt. Ja tas tā netika izdarīts, tad tas ir slikts darbs. Un tajā laikā arī tika uzskatīts, kas arī nav ko slēpt, ka mežs dalās saimnieciskajos mežos un aizsargājamajos mežos. Tātad, pilnīgi, tā sakot, vieni spēles noteikumi – vieni vienos un vieni otros.

Nu, tas ir fakts, no kura mēs esam ņēmuši šīs normas faktiski. Kā jūs redzat, tie ciršanas vecumi, kas toreiz bija, viņi pilnīgi sakrīt ar mūsu esošajiem ciršanas vecumiem Meža likumā. Nu, tas arī ir fakts. Es nekādus secinājumus no tā negribu izdarīt, tos var skatīties paši.

Nu, šeit var pieminēt tikai vēl to, ka Meža likumā ir pieminēts, ka caurmērs ir... caurmēra norma... ka ar to var nocirst mežu ātrāk pirms ciršanas vecuma. Tas būtu arī turpinājums atbildei par šīm caurmēra normām. Tātad, ja Meža dienestam uzdeva šo jautājumu, mēs mēģinājām analizēt, bet tā kā nevaram analizēt stāvokli uz 2001. gadu, par to es atvainojos, grūti to izdarīt... tajā mirklī mums arī nebija tādas datu bāzes kā šobrīd... Mēs analizējam šobrīd. Par to vēlreiz atvainojos.

Situācija ir tāda, ka pēc Meža dienesta datu bāzes, pēc kuras mēs veicam meža jomā administrēšanu un kas sastāv no meža inventarizācijas veicēju iesniegtajām uztaisītajām meža inventarizācijām, kā arī meža īpašnieka un mūsu pašu ievāktās informācijas. Tātad, datu bāze ir pietiekami plaša.

Tātad, stāvoklis par tām trīs koku sugām ir tāds, ka pie esošiem ciršanas vecumiem, tātad sasniedzot šo robežjoslu, caurmēra vērtības ir attiecīgi 32, 28,9 un 26, kas ir lielākas nekā apstrīdētā norma, bet mazākas nekā iepriekšējā norma. Lai gan ar iepriekšējo normu īsti salīdzināt nevar, jo tur bija viņas sadalītas pa bonitātēm un tad tur būtu jābūt vai nu dziļai analīzei vai jāņem vidējais svērtais, tam es šādu ieguldījumu neveicu. Man ir vairāk retorisks jautājums, kas izskan: ja jau Meža likums paredz, ka ciršana pēc caurmēra ir ātrāk pieļaujama nekā pēc ciršanas vecuma, un ja ciršanas vecumam atbilstošs caurmērs priedei ir 32, tad ātrāk nozīmētu... kas? 31? 30? Nu, tas ir tāds retorisks jautājums, jo Meža likuma norma ir spēkā no 2000. gada un tāda viņa ir.

Taču Meža dienests ir valsts pārvaldes institūcija, kas izpilda to, kas ir normās tapināts, gan ievērojot, gan administrējot. Tā kā šis ir vienkāršs fakts kā tāds ar ļoti retorisku jautājumu.

Lai skaidrāk paskaidrotu un dziļāk paskaidrotu šos jautājumus, tāda informācija, ka Meža dienesta datu bāzē ir informācija, kā jau es te minēju, par visām meža inventarizācijām. Kopumā šis mežs kā tāds visu laiku pieaug, lai gan mūsu teritorija, kā jūs zināt, nepieaug, mežs pieaug pārsvarā vai nu uz pamestām lauksaimniecības zemēm, uz krūmājiem. Tajā saucamajā laikā, kad Latvija bija iepriekšējo reizi neatkarīga, tad meža apjoms, ņemot vērā lauksaimniecību, bija apmēram uz pusi mazāks.

Šeit arī tiesas kompetencē ir mežzinātnes institūta „Silava” uzkrātā informācija un tāpēc uzskatīju par iespējamu parādīt atšķirības. Atšķirības mums ir apmēram 10 procenti, kas veidojas no tā, ka viss mežs nav inventarizēts dažādu iemeslu dēļ cilvēki viņu kaut kādi 5 procenti nav inventarizējuši. Vai nu viņi neredz tam vajadzību vai kā.. un Meža dienests nevēršas pret viņiem agresīvi saprotot, ka meža inventarizācija tomēr

ir finansiāls slogs. Nu, acīmredzot, cilvēkam ir citas prioritātes.

Tātad, atšķirība ir. Bet mēs darbojamies ar dažādām datu bāzēm. Tātad, Meža dienests darbojas ar konkrētu datu bāzi, kurā katrs nogabals ir atrodams mežā un ir. Savukārt „Silava” darbojas uz parauglaukumiem, kas raksturo konkrētu teritoriju jau plašākā izpratnē. Tas nav viens un tas pats.

Kā jau arī te izskanēja, mežā ir normatīvi par meža aizsardzību. Un primārais šeit ir Sugu un biotopu aizsardzības likums un es viņu pieminu tikai, lai parādītu jau zināmo informāciju par to, ka mikroliegumu veidošana meža zemēs ir Meža dienesta pienākums, mēs viņu neveicam primāri paši. Tam ir nepieciešams iesniegums no personas, kā arī ir eksperta izvērtējums. Mikroliegumi ir izveidoti 47,5 tūkstoši hektāros un vēl 70 tūkstošos hektāru ir izveidotas buferjoslas. Abās šajās teritorijās caurmēra cirtes ne vecā norma, ne jaunā apstrīdētā norma nav pielietojama. Tas tā. Tātad, mikroliegumi uz to neattiecas.

Kopējā meža apsaimniekošanā ir ļoti skrupulozi normatīvi, kas paredz nosacījumus gan meža atjaunošanā, tur ir konkrēti kritēriji, cik ir jābūt kociņiem, cik jābūt viņu augstumam, arī atsevišķos gadījumos ir konkrēti noteikts, ka tai jābūt priedei, arī par tālāku meža kopšanu vai tālāku izmantošanu arī ir normatīvi. Un piedevām, ir normatīvi par dabas aizsardzības noteikumiem meža apsaimniekošanā... Tātad, normas, kuras meža īpašnieki ievēro un mēs uzraugām.

Ja skatās no šiem sertificētajiem stādiem, par ko jau bija informācija, tad Meža dienests arī administrē šo procesu, kurš ir arī attīstījies faktiski šos 150 gadus. Mēs esam nonākuši šobrīd pie šīs situācijas, ka stādu ražošana ir business, viņš pieaug, pamatā audzē šīs pašas trīs sugas, par kurām mēs jau runājām. Šeit jūs redzat apjomu. Apjomi nav vienādi, viņi ir atšķirīgi. Daļu stādu mēs arī eksportējam, tātad acīmredzot kaimiņvalstīs tas ir pieprasīts. Tā zināšanai... tas pārsvarā notiek uz Zviedriju. Tā kā tas ir materiāls, ar ko atjaunot mežu, ja īpašniekam ir tāda izvēle.

Ja runā par pašu mežu atjaunošanu, tad pēdējos gados tā ir pietiekami daudz mainījies dažādu iemeslu dēļ, kurus es arī šeit neminēšu. Ir meža īpašniekiem radusies lielāka interese par stādu izmantošanu, kas arī ir rezultējies ar iepriekšējā slaidā redzamo stādu ražošanas attīstību.

Nu, normatīvi līdzšinējie, ieskaitot apstrīdēto normu... apstrīdētā norma vēl nav stājusies spēkā par meža atjaunošanu. Tur darbība jāveic vēl nākotnē. Un citas normas, kas pagērētu tieši tikai un vienīgi stādīt, meža normatīvajā vidē nav. Tā kā tā ir faktiski meža īpašnieku izvēle bez piespiešanas.

Nu, šeit es pārgāju pie tā ļaunā stāsta, proti, par kubikmetriem. Ja mēs skatāmies no ilgtspējības viedokļa, es nevaru prognozēt, kas notiks pēc 10 vai 20 gadiem, taču esošajā informācijā mēs redzam, ka 2022. gadā nekas traģisks nav noticis, lai gan it kā apjomi, cilvēku pieteiktie ciršanas apjomi, ir bijuši būtiski lielāki. 100 tūkstoši un 130 tūkstoši. Bet, tā kā ciršanas atļauja ir spēkā trīs gadus, jeb, pareizāk sakot, konkrētajā

gadā plus divi gadi. Apaļi trīs gadi nesanāk...

Tad ir grūti prognozēt, kad cilvēks realizēs to, jo tas ir atkarīgs no diviem pamatrādītājiem. Pirmais, tas ir, mežizstrādes kapacitāte, kas ir tāda, kāda viņa ir. Viņa ir diezgan konsekventa un viņu nevar pieaudzēt. Kā saprotiet, parasta publika nevar doties uz mežu zāgēt kokus, to dara profesionāļi un ar instrumentiem. Un otrs ir cena. Ja cena nav, īpašnieki nav ieinteresēti realizēt vai pat saņemt atļauju. Tā kā kaut kāds līdzsvars ir atpakaļ paskatoties. Bet, kā jau es teicu, es nevaru prognozēt uz priekšu.

Vēl tāds jautājums, kas šeit neizskanēja, bet kas nedaudz korelē ar šo uzstādījumu... nevis uzstādījumu, bet priekšstatu, ka jaunās apstrīdētās vērtības ir uzdevums, ka viņas tiks realizētas. Mums šāds nosacīts uzdevums līdzīgā veidā ir valsts meža apsaimniekotājiem, kas Latvijā ir 5. Es šeit pieminu tālāk lielāko, tas ir, Latvijas Valsts meži. Viņiem katrus piecus gadus Ministru kabinets pieņem maksimāli pieļaujamo ciršanas apjomu galvenajā cirtē, kas praktiski tajā skaitā varētu būt arī caurmēra cirtes, bet nav noteikts, vai tās ir caurmēra cirtes vai tās ir izlases cirtes, vai tās ir parastās kailcirtes. Tas ir uzņēmuma iekšienes jautājums. Galvenais ir šie apjomi.

Iepriekšējā tāme beidzās 2020. gadā... maksimāli pieļaujamā ciršanas apjoma aprēķins beidzās 2020. gadā, un 2021. gadā sākās jaunais periods. Tā kā mēs varam atgriezties un apskatīt iepriekšējo periodu. Esošais vēl ir kustībā. Kā mēs redzam, ciršana nav uzdevums, jo atsevišķas sugas, īpaši te var uzsvērt melnalksni, kas parasti aug uz slapjām augsnēm, tātad korelē ar dažādiem aizsardzības potenciāliem aizsardzības elementiem. Nu, tas vairāk bija ieskatam.

Jā... un kopā tātad nav izstrādāti no iepriekšējā pieļaujamā apjoma 11 procenti.

Šeit ir kopējais skats par to, kas vispār ir izcirstā platība. Tātad, ar sarkanu ir redzams viss tas, kas ir izveidojies kā atjaunojamā platība. Tās ir gan kailcirtes, kailcirtes pēc caurmēra un dažādu nelaimju izraisītas cirtes, kā sanitārās kailcirtes... cirtes pēc sanitāra stāvokļa, kur mežs ir aizgājis bojā vai vēl citi iemesli.

Kā jūs redzat, kopā meža stāvoklis no mežsaimniecības viedokļa ir diezgan optimāls, jo mēs to pašu, ko nocērtam, mēs atjaunojam. Tātad, zaļie stabiņi ir atjaunojamie.

Vēl normatīvā vide meža īpašniekam uzliek par pienākumu mežu kopt, tur, protams, ir atkal ļoti sarežģīti normatīvi, bet ir. Un, kā jūs redzat, arī tā kopšana notiek, lai paaugstinātu meža šo te vērtību un mežu audzētu ātrāk.

Nu, es te runāju šajā paradigmā, kas ir 150 gadus... vienkārši tāda viņa ir, ka mežs ir jāaudzē un produktīvāks. Ja tas korelē kaut kādā veidā ar dabas aizsardzības prasībām, tad es tikai būšu ļoti priecīgs.

Pārejot jau pie konkrētas esošās diskusijas, mēs izanalizējam, cik ir gan iepriekšējos divos gados, kas korelē ar šīs apstrīdētās normas stāšanos spēkā, kā ir mainījušies paradumi mežu nocērtot kopumā. Šeit ir izdalītas gan caurmēra cirtes, pēc caurmēra, tajā skaitā gan pēc jaunā, gan pēc vecā... nu, visi kopā. Te mēs redzam, ka

iespāids uz mežu, ka tagad visi... nu, ir modelēšanas princips, ka mēs skatāmies sliktāko scenāriju, nav realizējies. Tajā pašā laikā es piekrītu iepriekšējai runātājai, ka periods ir īss. Mēs nezinām, kas būs pēc tam. Bet šobrīd īsti saskatīt sliktāka scenārija realizēšanos mēs nevaram.

Nu, jā... Arī otrai sugai, eglei, mēs nevaram izdarīt... šeit gan par egli... Ar godājamās tiesas piekrišanu es nedaudz vēlētos padziļināties, proti, šeit izskanēja par enerģētiku un jautājums par to, ka nav izsludināta ārkārtas situācija. Vienkāršs vārds „ārkārtas situācija”. Mežā, starp citu, ir izsludināta ārkārtas situācija pagājušogad un arī šogad. Un tas saistās tieši ar egli. Kaut kā ir gadījies, ka iepriekš neviens tādu jautājumu nebija pacēlis. Kā tas korelē ar jau notikušo pagājušogad? Mēs redzam, ka tās cirtes pēc caurmēra... nu, jaunā, vecā... mēs neesam dalījuši... ir divreiz mazāk nekā cirtes pēc sanitārā stāvokļa, kas pamatā ir šī egle. Nu, jā... un arī priede ir šāda pati situācija, kā jau es rādīju par iepriekšējām divām koku sugām.

Atgriežoties pie egles... situācija ir tāda, ka mums Eiropā ir aktivizējies dabas elements, kuru mēs mežinieki saucam par koksnes kaitēkli, proti, egļu astoņzobu mizgrauzis jeb *Ips typographus*. Viņa bioloģija ir tāda, ka viņš iznīcina egļu mežus, lai tālāk vairotu savām vajadzībām, bet rezultāts ir nokaltušas egles un viņš to dara apmēram 16–20 centimetros, ja mēs skatāmies caurmēru. Tātad, ignorē esošās vai, tā sakot, gan apstrīdētās gan iepriekšējās normas. Faktiski šādā situācijā es pieņemu, ka iespējami labākais rezultāts būtu vispār atteikties no egles kā egles ciršanas vecuma ierobežojumiem, jo šobrīd mežu īpašnieks diemžēl jaunāku egli viņš nevar nocirst, jo to nevar izdarīt, viņam ir jāgaida, kad savairosies kukaiņi, kas laikam nav tas labākais risinājums.

Ja mēs vispār atgriežamies pie Meža likuma normas par vecumu, tad situācija ir diezgan interesanta, jo mežā mums ir reģistrētas 69 koku sugas. Vecuma kritērijs kā ierobežojošais elements ir 12 koku sugām. Pašlaik mēs runājam par apstrīdēto normu par trijām, bet, kā jau es teicu, 69 pārējās tātad starpība starp 12 un 69 nekādā veidā netiek ierobežota. Un tās ir tās nosacīti retākās. Nu, arī viņām nekāda katastrofa šobrīd tā kā nav notikusi.

Tā kā arī ņemot šo... pieminēto Somijas piemēru, ka netiek ierobežota ciršana kā tāda, nu... katastrofa kā tāda nenotiek un arī Latvijas piemērs to parāda... 57 koku sugām. Protams, viņas ir retāk izplatītas... jā...

Ar to es arī... ja godājamai tiesai, pieteicējiem vai atbildētājiem nav iebildumu, tad es beidzu.

A. Laviņš.

Paldies, Knēta kungs!

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem. Vārds tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Paldies jums.

Mums Ministru kabinets ir norādījis paskaidrojumus, ka minētie grozījumi neietekmē koku ciršanas apjomu valsts mežos. No tā, ko jūs tagad teicāt, es saprotu, ka nav atšķirība, vai tie ir valsts meži vai tie ir privātie meži, ka šie noteikumi attiecas tikpat labi arī uz valsts mežiem. Vai es pareizi sapratu?

N. Knēts.

Meži dienests administrē normas. No mūsu viedokļa tas attiecas uz pilnīgi visiem mežu īpašniekiem vienādi. Arī privāto mežu īpašnieki var sev izvirzīt papildu normas sertifikācijā vai arī kā savādāk noteikt kādus citus ierobežojumus. Bet to Meža dienests neadministrē. Mums visi ir vienādi.

J. Briede.

Paldies jums.

Tad tas, par ko šeit ļoti daudz tiek diskutēts... tāpat, ir tā ekonomiskā vērtība mežam, bet ir arī šī te daudzveidība kā tāda.

Kāds jums ir skatījums kā tieši no jūsu viedokļa par šo te daudzveidību? Jūs tikko teicāt, ka nekāda katastrofa nenotiek, bet vai mums, teiksim... pagājušoreiz tika rādīti tie slaidi par to, ka tomēr tā daudzveidība samazinās, ka arvien vairāk ir tikai egļu un priežu meži un arvien mazāk paliek šie tā kā tie citu koku meži... Un arī tas, ko tikko teica ministrijas pārstāve, arī ka tiek stādīti īpaši selekcionēti meži, kas tā kā izmaina to daudzveidību. Kāds ir jūsu viedoklis?

N. Knēts.

Īsti nav taisnība, ka skujkoku meži pavairojas. Pa faktiem. Tāpat, no faktu viedokļa mums mežā skujkoki aizņem 54 procentus no teritorijas. Katru gadu no atjaunojamām platībām, kas tāpat aiziet par jaunu, ir 37 procenti. Tas nozīmē, ka mēs katru mirkli ievadam mazāk skujkoku procentu nekā viņš ir. Nu, tas lēnām, bet samazina to. Tā kā nevaram teikt, ka skujkoku attīstība ir ļoti tāda agresīva.

Ja mēs ņemam tās divas koku sugas, kas veido skujkokus pamatā, viņas ir vairāk, bet divas ir pamatā, tad priedei vajag ļoti specifiskus apstākļus un viņa arī šajos specifiskajos apstākļos ne vienmēr spēj uzvarēt, pieņemsim, bērzu. Tāpat, tur ir jāveic cilvēkam darbības, agresīvas, kopt vajag un ieguldīt darbu. Ne vienmēr tam iznāk laika. Egle, savukārt, ir ēncietīga suga un viņa parasti zaudē agresīvām pioniersugām, tur jau rinda ir ļoti gara un tad atkal tikai ar īpašnieka darbībām viņu var dabūt atpakaļ. Tā kā tās nav Latvijas mežsaimniecībā agresīvas iespējas skujkokiem vienmēr uzvarēt.

J. Briede.

Paldies jums.

Tad jūs rādījāt slaidus un es šobrīd par 13. slaidu... Tas ir tur, kur ir par meža atjaunošanu. Un tur es skatos... tāpat tur tiek salīdzināts sējos, stādot un dabiski atjaunojās... Un tur izskatās, ka arvien... jūs sākat ar 2015. gadu... tur tā sējot, stādot ir gandrīz uz pusi mazāk un tā dabiskā atjaunošanās ir uz pusi lielāka. Un tad visu laiku tā kā tā dabiskā atjaunošanās paliek arvien mazāka. Es saprotu, ka tieši dabiski atjaunojoties tad ir tā daudzveidība lielāka iespējama. Tad šī tendence tomēr uzrāda to daudzveidības samazināšanos.

N. Knēts.

Man nav tiesību no savas kapacitātes un kompetences viedokļa izvērtēt, vai viens vai otrs atjaunošanas veids ir daudzveidīgāks vai nē. Mežā nav tā, ka, stādot šo selekcionēto stādu, viņš aug rindās kā kaut kāda bambusa plantācija un viss pārējais tiek nomērdēts. Tāpat mežā veidojas viss pārējais dabiskais fons un tikai šie atsevišķie mērķa koki ir stādīti. Nu, tā vajadzētu būt, par to runājot.

Runājot par šiem apjomiem, ko laikam jūs arī uzdevāt jautājumus... Nu, es jau uz viņu atbildēju. Normatīvi nespiež, tā ir meža īpašnieka izvēle, kaut kā pie tās viņi ir nonākuši. Nedaudz to ietekmē, bet ļoti nedaudz ietekmē Eiropas atbalsts, bet viņš vairāk ietekmē... atjaunošana kā tāda netiek stimulēta, tiek stimulēta atjaunošana pēc šīm dabas katastrofām. Nu, tādā veidā. Tur, jā... tur ir prasīts selekcionēts stāds, bet to laikam nevar uzskatīt par tādu ļoti lielu slogu.

J. Briede.

Labi. Paldies.

Tad jūs teicāt vēl, ka tāpat... ka krīze tomēr bija, bet tā bija tā kaitēkļa krīze...

N. Knēts.

Viņa jau vēl turpinās...

J. Briede.

Jā... vēl turpinās. Bet es saprotu, ka ne jau šie noteikumi atrisina šo krīzi. Mēs šo te vispār tā kā nemaz neliekam klāt.

N. Knēts.

Kā to teikt... jo faktiski tas agresīvais kukainis... viņš pārvietojas no egļu mežaudzes uz egļu mežaudzi. Un ja vecā norma ļāva īpašniekam, kuram vēl nav tie mizgrauži šobrīd, teiksim, to mežu nocirst un dabūt gan sev ekonomisku labumu, gan arī aizsargāt to nākošo kaimiņu, pie kura mizgrauži aizlidos mazākā skaitā un,

iespējams, nenobojās mežu, tad pie vecās normas tā iespēja viņam bija ļoti maza, nu, ja tas caurmērs izpildās. Pie apstrīdētās normas tas ir būtiski pieaudzis un apmēram 80 procentos gadījumu, ka tā kā prasītos pasargāt mežu... nu abas šīs darbības veikt – gan sevi saglābt, savu mantu un arī izplatību ierobežot. Tā kā tādā veidā šī norma tā kā strādā.

J. Briede.

Nu, jūs tikko teicāt, ka būtiski pieaudzis... tas nozīmē, ka tomēr tad ir tā būtiskā ietekme uz vidi.

N. Knēts.

Ir tā iespējamība. Es runāju par iespējamību. Pieaug iespēja... Par to jau neiet runa, ir skaidrs, ka iespēja pieaug. Vai viņu realizēs?... Nu... lai cīnītos, vai mazinātu negatīvās sekas šim egļu astonzobu mizgrauzim, nu, kā jau es teicu... labākā iespēja, iespējams, būtu vispār jāceļ eglei kaut kādi ierobežojumi.

J. Briede.

Labi. Paldies.

Tad man ir vēl tāds drusciņ garāks jautājums. „Silava” mums savos paskaidrojumos ir norādījusi, ka ir bijusi problēma ar privātajiem mežiem sakarā ar mērķi – mehāniski panākt mežaudzes attīstību normatīvajos aktos noteiktajam galvenās cirtes caurmēram un ka tur dažādi tā kā veidi ir notikuši... ka ir tā kā populārs paņēmieni, piemēram, bijis audzes tievāko koku nociršana kopšanas cirtē, pēc tam saņemot šīs te atļaujas un mazāk populāra tur, piemēram, ir sugu sastāva izmainīšana... Jūs piekrītat, ka tādi paņēmieni tika izmantoti?

Un mans jautājums ir. Vai tagad tie šābrīža noteikumi novērš šos te riskus?

N. Knēts.

Es uzskatu, ka riski būtiski samazinās. Melns un balts šeit neeksistē, samazinās tāpēc, ka samazinās motivācija, jo cirst tievākus kokus par apstrīdēto normu īsti nav tirgus pieprasījuma. Tādā ziņā... tirgus viņu samazina.

A. Laviņš.

Labi. Vārds tiesnesim Jānim Neimanim. Lūdzu!

J. Neimanis.

Paldies.

Man ir jautājums, ejot varbūt atpakaļgaitā pa jūsu sagatavotajiem vizuālās uzskates materiāliem, tāpat, par jūsu minēto situāciju, ka egļu mežos izplatās šis

kaitēklis un ka tādēļ vispār ierobežojums ciršanai galvenajā cirtē pēc caurmēra nebūtu vajadzīgs.

Bet Meža likumā ir noteikts īpašs veids, kā es to saprotu, kā rīkoties šādā situācijā, un tā ir sanitārā cirte. Tās taču ir divas dažādas lietas? Galvenā cirte un sanitārā cirte. Kādēļ ar sanitāro cirti nevar atrisināt šo jautājumu par bojāto koku izņemšanu ārā no meža un tādējādi saglabājot šo caurmēru galvenajā cirtē?

N. Knēts.

Man likās, ka es atbildēju, bet vēlreiz varbūt citā griezumā.

Galvenā cirte un sanitārā vienlaidus cirte ir... pēc rezultāta abas veido izcirtumus. Tā kā no tāda viedokļa ir vienādas.

Viņas atšķirās no normatīvu prasībām atļauju izsniegšanai. Pēc būtības. Ja mēs skatāmies, ka šīs sanitārās cirtes ir divu veidu – izlases un vienlaidus, egļu astonzobu mizgraužu apkarošanai izlases cirti taisīt nav pareizi. Tātad, būtu jātaisa tā vienlaidus.

Vienlaidus cirte... mizgrauzis šobrīd neko nedara, viņš guļ. Viņš pamodīsies pavasarī. Lai tiktu pie šīs sanitārās cirtes, meža īpašniekam visu laiku ir jāmonitorē, vai tur ir iemeties kaitēklis, jo viņš to dara strauji. Un piedevām tā iemešanās ir divu veidu – viens ir tas, ka viņš ieiet tajā kokā, to ir grūti saskatīt, mazi caurumiņi kaut kur... un otrs ir tad, kad ir jau bērni, mazās vabolītes izlido ārā. Tad var labi redzēt un tad jau ir par vēlu.

Nu, meža īpašniekam ir jātaisa monitorings, tad jāprasa Meža dienestam atļauja, Meža dienestam normatīvi uzliek īpaši izvērtēt, rakstīt to saucamo sanitāro atzinumu, jābrauc mežā, jāmēra... un ārkārtas situācija tam paredz 5 dienas. Parasti tas administratīvais process ir 30 dienas, šajā gadījumā mēs tā kā nākam pretī 5 dienās.

Nu, tā kā tas ir liels birokrātisks slogs.

J. Neimanis.

Tālāk. Jūs minējāt šo 2016.-2020. gada tāmes izpildi Latvijas Valsts mežos. Pēc tās tabulas, kas tur ir norādīta, faktiski jau visa priede un egle, kas ir ieplānota, tika izcirsta. Tur pāri palika neizcirsti tikai 0,4 vai 2,6 procenti. Tas jau taču norāda uz to, ka faktiski viss tas, ko Kabinets ieplāno, Latvijas Valsts meži kā mežu apsaimniekotājs arī būtībā visu līdz pēdējam izpilda, atstājot, nu, labi... tur melnalksni neizcirstu...

N. Knēts.

Tas arī bija mans mērķis parādīt, ka ir dažādība, dotos tur nav nekas tāds, lai viņus nerādītu... Tāda ir situācija, jā.

J. Neimanis.

Un tad vēl pēdējais jautājums tādad par koku... jūs minējāt tādad, ka faktiski šis te ciršanas vecums un ciršanas caurmērs ir saistīts ar šo tradīciju, kāda Latvijā ir iedibināta kopš tostarp no padomju laika un šajā aspektā šeit bija strīds par to, ka faktiski šī ciršana pēc caurmēra ieviešanas ļauj privātīpašniekam vai īpašniekam elastīgāk reaģēt uz savām ekonomiskajām vajadzībām... Un no otras puses tādad, ka tas atstāj lielāku ietekmi uz dabu, jo tomēr tā atšķirība starp ciršanu pēc vecuma un ciršanu pēc caurmēra ir ievērojams gadu skaits.

Vai šajā aspektā jūs uzskatāt, ka labāk ir izvēlēties cirst kokus pēc caurmēra, jeb tas neko nemainītu, ja paliktu arī pēc gadu skaita?

N. Knēts.

Pamata atbilde ir tāda, ka dienests ir valsts pārvaldes institūcija, kas ievēro to, kas normatīvos ir rakstīts. Būs tā – darīsim tā.

J. Neimanis.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, labdien. Paldies par jūsu viedokli un arī prezentāciju.

Man ir pavisam vienkāršs jautājums. Es saprotu, ka meža īpašnieks tādad var izvēlēties, vai nu nocirst savus kokus pēc cirtes vecuma vai arī caurmēru.

Tagad, ņemot vērā šīs te apstrīdētās jaunās normas... Vai jūs varat konkrēti pateikt, par cik gadiem ātrāk meža īpašnieks varētu nocirst... nu, ņemsim daudz pieminēto egli, kas ir augusi tajā labākajā bonitātē, jo iepriekšējā pieaicinātā persona citstarp norādīja, ka tagad, ja es pareizi paspēju pierakstīt, varēs nocirst kokus vispārējās līnijās runājot, 10–15 gadus ātrāk vai pat arī 20–25 gadus ātrāk.

Vai jūs varētu izskaidrot pavisam vienkārši, par cik gadiem tad ātrāk, ja meža īpašnieks izvēlas tādad piemērot šo te vai lūgt izsniegt ciršanas apliecinājumu pēc cirtes caurmēra, viņš varētu nocirst kokus..., nu, egles.

N. Knēts.

Jautājums ir vienkāršs un tajā pašā laikā sarežģīts. Sarežģīts viņš ir tāpēc, ka mūsu koki aug visur, labos augšanas apstākļos un sliktos. Šis te caurmērs korelē ar vecumu un ir izkliede, caurmēra izkliede pret vecumu. Ja mēs skatāmies, vienalga, nu,

pieņemsim, to pašu ciršanas vecumu, kurā var nocirst kailcirti. Priede ir simts gadu. Ja tā priede aug, pieņemsim, vidējos apstākļos, tad viņai ir šis caurmērs tie 30 centimetri... tur plus, mīnuss... Ja aug purva malā, viņa caurmēru nesasnies vēl 200 gadus. Savukārt, ja viņa aug ļoti labos augšanas apstākļos, nu droši vien 20, 30 gadus ātrāk arī var sasniegt šo caurmēru.

Bet tās ir galējās iespējas, ar kurām nevajadzētu operēt, ņemot vērā mūsu meža apjomu un arī šo ciršanas apjomu. Tās ir galējās normas.

Pamatā šī apstrīdētā norma iespaidu darīja uz desmitgadi vai divdesmitgadi pirms ciršanas, ja iepriekš šajā desmitgadē iekrita kaut kādi 20 procenti ar iespēju nocirst, kas ir tā izkliede, tad tagad iekrīt kaut kādi 80 procenti. Tātad, principā tas vairāk ir uz to pašu vecumu, ko es arī mēģināju rādīt, vecums nemainās, jo tas iespaids ir uz to pašu. Bet jā, atsevišķos gadījumos ļoti auglīgā augsnē tas koks izaug daudz ātrāk. Kaut kā tā nevaru tādus precīzus ciparus... es atvainojos.

A. Rodiņa.

Labi. Paldies.

Bet vai mežzinātnē... nu, jūs tomēr arī veicat... nu jums ir tāda pilna bilde, ja tā drīkstētu teikt, par visiem Latvijas Valsts mežiem. Vai ir tādi konkrēti skaitļi, ko jūs varētu šodien arī tiesai pateikt, par cik centimetriem gadā pieaug koka šis te caurmērs? Par cik centimetriem, piemēram, priedei, eglei, bērzam pieņemot, ka aug tajā labākajā saulainajā vietā nevis purva malā vai grāvja malā. Par cik centimetriem tieši pieaug?

N. Knēts.

Es varētu atbildēt no otras puses, proti, par cik centimetriem pieaug, ja tas ir slikti... cik maz vajadzētu pieaugt, lai to uzskatītu par sliktu. Tātad, mums ir cirtes veids, ar kuru mēs mežu nocērtam, ja viņš slikti aug. Tā saucās rekonstruktīvā cirte. Un meža normatīvās vides noteikumos ir par egli uzrakstīts, ka tā vecumā no 30 līdz 60 gadiem ir atzīstama par nocērtamu, tātad neveiksmīgu meža audzēšanu, ja viņa pieaug mazāk par 2 milimetriem gadā. Tur ir trīs kritēriji, bet milimetri gadā... Tas ir pieaugums. Caurmērs ir divi pieaugumi. Tātad, par 0,4 centimetriem mazāk pieaugoša egle... ir tātad jāpieaug vairāk...

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Un vai es pareizi sapratu, ka atbildot uz tiesneses Briedes jautājumu, arī Valsts akciju sabiedrība „Latvijas Valsts meži”, kurai pieder lielākā daļa Latvijas valsts mežu, varēs saņemt ciršanas apliecinājumus, protams, ņemot un balstoties uz šo te cirtes caurmēru, jo, ja es pareizi atceros, ka iepriekšējā tiesas sēdē tika norādīts, ka šis lielākais valsts mežu apsaimniekotājs – vienīgais valsts meža apsaimniekotājs –

neizmantotu šo te tiesību normu. Vai jūs varētu viest kādu skaidrību tomēr šajā jautājumā?

N. Knēts.

Latvijas Valsts meži apsaimnieko šos mežus, pieder viņi tā kā mums. Jā...

It kā jau es uz šo jautājumu atbildēju ar viedokli, ka mums nav ierobežojumu Latvijas Valsts mežiem visu ciršanu taisīt pēc caurmēra. Nav ierobežojumu. Viņu saimniekošanas metodes mēs tā kā... Meža dienests tā kā neizvērtē, mēs izvērtējam viņu iesniegumus par ciršanu, vai šī saimniekošanas metode iekļauj sevī... nu, nezinu... pieņemsim, blakus nociršanu pie reizes vai kā... mēs to neizvērtējam. Mēs konkrētus iesniegumus. Ja iesniegums atbilst vai nu apstrīdētajai normai vai arī iepriekšējai normai, vienalga, tad viņš atbilst.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Paldies.

Savā pagājušā gada viedoklī jūs norādījāt, ka ir būtiski pieaugusi šī te apliecinājumu koku izciršanai izsniegšana, tagad jūs tā kā sakāt, ka tas varētu būt skaidrojams ar šo te nodevas palielināšanu. Un jūs tā kā joprojām uzskatāt, ka tā nodevas palielināšana bija galvenais iemesls, kāpēc vairāk tika pieprasīti šie te apliecinājumi?

N. Knēts.

Mēs esam paiduši presei un medijiem viedokli, kāpēc tas tā ir bijis un mums bija trīs iemesli. Viens bija nodevas. Nodevas pieauga apmēram desmit reizes, cilvēku gaidas par tām šausmām bija droši vien vēl daudz lielākas un tā kā ciršana ir iespējama trīs gadus, iespējams, ka kāds paņēma šo atļauju, tā sakot, pat nedomājot, vai viņš to darīs... bet kamēr lētāk. Kaut kāds segments tas bija. Es nesaku, ka viss.

Otrs segments bija tajā brīdī, ka cenas bija izdevīgas. Nu, tas ir loģiski, ka cilvēki to mēģina.

Un trešais bija šī gaidāmā ārkārtas situācija, kurā tajā mirklī mēs nezinājām īsti, ko ārkārtas situācijā darīt un vēl pie tam lēmumu pieņēma Ministru kabinets pirmo, un tad arī bija tās baumas, ka neko nevarēs cirst un cilvēki bija ieinteresēti paņemt ātrāk, kamēr vēl kaut ko var.

Tā kā tur sakrita tie trīs viedokļi... cik katrs no viņiem ir... nu, to es nespēju izvērtēt.

J. Briede.

Labi. Un tad pēdējais jautājums. Pieteicēju puses pārstāvji izvirza arī, ka varēja būt... nu, ja mēs runājam par to, ka šie noteikumi tika pieņemti krīzes dēļ, bet nevis to kaitēkļu krīzes, bet enerģētiskās krīzes dēļ, ka viena no alternatīvām varēja būt palielināt tieši Meža dienestu to koku izciršanu... Valsts meža dienestam. Vai, jūsuprāt, šī te varēja būt kā alternatīva, lai risinātu šo te enerģētisko krīzi?

N. Knēts.

Jūs droši vien domājat par Valsts mežiem.

J. Briede.

Jā, es nepareizi pateicu... Jā, es domāju par Valsts mežiem... Atvainojos...

N. Knēts.

Tas ir politisks jautājums. Atkal atgriezies pie tā, ka Meža dienests pilda politiķu nolemto.

J. Briede.

To es saprotu. Es saprotu, ka jūs esat likuma paklausīgi, bet vai, jūsuprāt, principā to alternatīvu varēja izmantot?

N. Knēts.

Nu, lai skatītos alternatīvas, viņas kaut kā ir jāparedz. Viena no alternatīvām būtu šo Valsts meža maksimālo ciršanas apjomu palielināt. Tas atkal ir politiski ļoti, ļoti karsts kartupelis...

J. Briede.

Labi. Paldies jums.

A. Laviņš.

Un papildinot šo jautājumu. Viena lieta būtu, ka varētu izcirst vairāk mežu, kas atrodas Valsts mežu apsaimniekotāja pārziņā, bet otrs aspekts ir noteikt arī termiņu, līdz kādam šāds caurmēra samazinājums varētu tikt ieviests, lai novērstu enerģētisko krīzi. Tātad, gan kur cirst, gan – cik ilgi termiņā cirst?

Vai šīs ir, jūsuprāt, Meža dienesta ieskatā kā praktiskas un reālas alternatīvas?

N. Knēts.

Attiecībā tieši uz Valsts mežiem, viņi ir vairāki šie apsaimniekotāji, mēs laikam reducējamies uz vienu to galveno. Jā, protams. Kā jau es minēju, Valsts mežu

apsaimniekošanas nosacījumus var noteikt sertifikācijas institūcijā un var noteikt arī Uzņēmumu padome, kurā var izvirzīt kaut kādus mērķus konkrētus esošajā ietvarā un var arī normatīvā vidē ielikt iekšā nosacījumus: jūsu minētie nosacījumi normatīva videi ir piekritīgi... tur ir ļoti daudzas normas birokrātiskas un smagas. Šī nav tā smagākā un birokrātiskākā.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesim Artūram Kučam jautājumu uzdošanai. Lūdzu!

A. Kučs.

Vienu es gribēju precizēt saistībā ar jūsu teikto, jo, pieņemsim, pieaicinātā persona „Silava” ir norādījusi, ka šīs apstrīdētās normas arī paredz... ne tikai konkrēti apstrīdētās, bet kopā tas komplekss, kas tika pieņemts, stingrākas prasības meža atjaunošanai. Savukārt no jums es varbūt nepareizi sapratu, ka jūs teicāt, ka normatīvi nespiež atjaunot meža platības.

Tad varbūt varētu lūgt precizēt, vai apstrīdētās normas... ne tikai šīs, bet arī kompleksās paredz stingrākas prasības meža atjaunošanai un arī motivē to darīt.

N. Knēts.

Jā, es atvainojos, ka neizdevās precīzi pateikt... Es runāju par meža atjaunošanu, par esošo situāciju uz šodienu un uz vakardienu. Šī norma par... apstrīdētās normas komplektā ietilpst uzstādījums, ka sākot cirti šajā brīdī, nav svarīgi, kāds tas caurmērs ir, vai viņš atbilst vecajam vai jaunajam, bet šajā brīdī mežs ir jāatjauno ar augstvērtīgu stādāmo materiālu. Tātad, obligāti jāatjauno ar šo te izaudzēto stādu. Tāda norma ir. Šobrīd mēs runājam, ka tāda norma ir spēkā, bet reāli viņa sāks darboties... tā kā šajos gadījumos, kad meža īpašnieks ir saņēmis ciršanas atļauju līdz 2023. gada 1. janvārim, realizējis viņu un pēc tam trīs gadus... tātad, ja realizē mēneša laikā, tad tāpat no 2023. gada viņš var trīs gadu laikā to darīt. Es tagad skatos uz tām beigām un beigas vēl nav iestājušās. 2023. gads plus trīs ir 2026. gada janvāris.

A. Kučs.

Ja es varu precizēt.

Tad šī norma būs tikai no 2026. gada tā praktiski...?

N. Knēts.

Kā nenovēršama lieta. Īpašnieks to var darīt ātrāk, viņš jau varēja nocirst viņu un jau iestādīt, bet tā vienkārši būtu viņa pielāgošanās tām prasībām.

A. Kučs.

Vēl viens man būs precizējošs jautājums. Jūs teicāt, ka no atjaunojamajiem mežiem, skujkoki ir tikai 37 procenti.

N. Knēts.

Jā.

A. Kučs.

Bet šeit jūs man tikko kā atbildējāt, ka attiecībā uz caurmēru, ja cērt, tad ir jābūt pretī augstvērtīgam stādāmam materiālam. Tad attiecībā uz šiem gadījumiem te varēs... nu, ko jūs ietverat... vai augstvērtīgs te būs tikai skujkoki vai kā citādi... nu, cik liela brīvība te ir īpašniekam?

N. Knēts.

Es slaidā rādīju, ka pamatā audzē trīs koku sugas, bez diviem skujkokiem arī bērzs. Nu, ja mēs tā skatāmies ļoti skrupulozi, tad kokaudzētavas piedāvā arī vēl citus koku sugas, nu, vēl melnalksni, apsi... tā kā ir ko izvēlēties arī bez skujkokiem.

A. Kučs.

Es vienkārši tikai gribēju precizēt, kas tiek ietverts jēdzienā „augstvērtīgs”?

N. Knēts.

Augstvērtīgs... nu, tas tautas valodā nozīmē, ka tas mātes koks ir atlasīts nevis mežā, bet viņš ir atlasīts jau tā saucamajā sēklu plantācijā, tas ir, no apzināti audzētiem vecākiem. Princīpā tur ir kritēriji, es nevēlētos visus kritērijus tagad...

A. Kučs.

Bet tas neaptver koku sugu...

N. Knēts.

Nē, nē... nekādā gadījumā koku sugas.

A. Kučs.

Sapratu. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vēl jautājums tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā, sakiet, lūdzu, mēs te runājam par bonitāti. Vai jums ir zināms, cik procenti no visiem mežiem aug šajā te augstākās bonitātes zemē?

N. Knēts.

Bonitāti šobrīd aprēķinās pēc Ministru kabineta tabulām. Augstākā mums ir 1.A, var būt arī 1.B... nu, tā ir vēl augstāka... 1.B bonitātei ir skaitīti gadījumi, tas ir ļoti maz. Nu, 1.A bonitāte nav tā plašākā. Man nav ciparu galvā, bet viņa nav tā plašākā.

J. Briede.

Man tas patiesībā bija drīzāk tā kā lai saprastu, cik daudz, tā teikt, tajā sliktajā bonitātē aug un cik tajā labajā bonitātē aug aptuveni... nu, ne ļoti precīzi, bet aptuveni procentuāli...

N. Knēts.

Nu, 15–20 procenti... jo tas vidus ir kaut kāda 1. vai 2. bonitāte, kur pamatā aug koki. Piemēram, priede 1.A bonitātē faktiski aug ļoti, ļoti, ļoti reti, pamatā viņa aug 1. vai 2. bonitātē.

A. Laviņš.

Paldies.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem, lūdzu, vai būs jautājumi? Lūdzu!

B. Baltvilka.

Paldies.

Jūs minējāt, ka mežsaimniecība Latvijā ir ar dziļām saknēm un kailcirte jau ir iegājusies kā tāda tradīcija.

Sakiet, lūdzu, vai jūsu institūcijā ir bijis kāds izvērtējums, diskusijas, izglītojoši semināri par šīs tradīcijas iespējamo maiņu vai modifikāciju, vai jūs kādreiz esat vērtējuši vai diskutējuši un skatījušies kopsakarībā, kā jūsu plaši pielietotā prakse – kailcirte – ietekmē dabas daudzveidību?

N. Knēts.

Tā nu iznāca, ka meža nozares cilvēki ir visi mācījušies vienā mācību iestādē un no tā izriet, ka mums ir viena tēma, par ko runāt un mēs bieži vien no šiem neizejam ārā.

B. Baltvilka.

Paldies.

V. Ķerus.

Man arī būs daži jautājumi.

Jūs minējāt iemeslus, kāpēc palielinājās izsniegto ciršanas apjomu skaits 2022. gada otrajā pusē. Tie bija: gaidāmās nodevas pieaugums, cenas un ārkārtas situācija, bet neviens no tiem nav specifiski uz caurmēra cirtēm, bet tajā pašā laikā mēs redzam, ka 2022. gada otrajā pusē caurmēra ciršu apliecinājumu skaits pieaug ievērojami straujāk nekā cirtēm pēc vecuma.

Vai jums ir kāds skaidrojums, kāpēc tieši caurmēra cirtēm bija tik liels pieaugums?

N. Knēts.

Paldies par jautājumu.

Mēs vienā meža nozares pasākumā rādījām šos skaitļus, šie abi rādītāji, proti, galvenā cirte pēc vecuma vai arī cirte pēc jaunā, abas pieauga. Pateikt, ka viena pieauga ātrāk par otru, īsti man tāda pamata, ja ņem gadu kopumā.

Bet... jā, nu caurmēra cirtes pieauga manā skatījumā tāpēc, ka iepriekšējā norma bija... es atvainojos, bet daudz birokrātiskāka par esošo, jo tur vēl tas mežs tika sadalīts pa bonitātēm. Un līdz ar to pastāvēja šī birokrātija kā tāda, kā arī īpašnieka motivācija apiet šo birokrātiju, te jau izskanēja tie veidi, kādā veidā to varēja īpašnieks mēģināt apiet. Un līdz ar to arī iekrājās tie gadījumi, kad mēs esam uzrakstījuši atteikumu, esam atteikuši, vai arī pats īpašnieks ir sagatavojis cirti, bet ir skaidrs, ka mēs viņam atteiksim. Līdz ar to bija jau šī bāze.

Un, protams, arī meža īpašniekiem no tā 2017. gada šie cipari figurēja, plus vai mīnuss... cipari it kā nemainījās, mainījās tie nosacījumi, ka tur jāstāda un vēl kas tur, kas sākumā tur nebija. Nu, un īpašnieki varbūt bija jau sagatavojušies.

Nu, it kā tie apjomi nav tik lieli, lai mēs tagad baigi viņus pa segmentiem dalītu.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Birokrātiskais slogs mazinājās kopsavelkot.

V. Ķerus.

Jā, attiecībā uz caurmēra cirtēm...

A. Laviņš.

Lūdzu, turpinām!

V. Ķerus.

To es pagājušoreiz uzdevu jūsu ģenerāldirektoram, bet viņš nevarēja uzreiz atbildēt un teica, ka to atbildi varētu sagatavot. Varbūt jūs varat atbildēt.

Tātad, pirms grozījumu stāšanās spēkā, kāds bija vidējais atstāto ekoloģisko koku skaits uz hektāru Latvijas mežos kopumā? Nu, es domāju, reāli, nevis ar normatīviem, kāds tas bija noteikts, jo to es zinu.

N. Knēts.

Nu... mēs neveicam šādu... Mums par katru meža nogabalu, mežaudzi, kuras ir trīs miljoni, ir 186 informācijas lauki, tajā skaitā nav lauks par ekoloģisko koku skaitu. *De facto* atstāto... Nu, tāds lauks nav. Līdz ar to man nav iespēju pa šo laiku bijis ne datu bāzē kaut ko analizēt... nu, protams, ne arī cilvēkus sūtīt uz mežu.

Taču, ja skatās no otras puses, mēs esam pagājušogad sastādījuši 30 pārkāpumu protokolus par vides un dabas noteikumu pārkāpumiem, tajā skaitā arī iespējams, par ekoloģisko koku atstāšanu mazāk nekā vajag.

V. Ķerus.

Es vienkārši... lai ir skaidrāka tā jautājuma būtība, es gribēju precizēt, ka man ir sajūta, bet man nav datu, ka visticamāk vidējais reāli atstāto ekoloģisko koku skaits bija tuvu tam, kas ir 8 un kas tagad tiek piedāvāts kā kompromiss, ņemot vērā to, ka privātajiem minimums bija saglabāt 5, bet valstī reāli atstāja 10. Nu, bet tad žēl, ka šādas informācijas nav.

Bet nākamais jautājums. Jūs rādījāt grafikus, kā mainās nocirsto... nē, precīzāk sakot, kā mainās vecums tiem mežiem, par ko ir izsniegti ciršanas apliecinājumi. Un jūs minējāt, ka jūs nevarat saskatīt tur sliktāko scenāriju. Tajā pašā laikā bija redzams, ka šis te vecums, kādā mežus ir plānots nocirst, lielākoties samazinās, it īpaši pēdējos pāris gados.

Kāds tad būtu tas sliktākais scenārijs, ko jūs šeit neredzat, bet varētu pieļaut?

N. Knēts.

Nu, man grūti pateikt tā sliktākā scenārija kritērijus, kas ir scenāriju analizētājiem. Es šeit vairāk skatījos no dzirdētā viedokļa, ka tagad mežu varēs nocirst 15–20 gadus ātrāk. No tāda viedokļa tas scenārijs nav izpildījies. Nu, tas ciršanas vecums, ņemot vērā manu rādīto kopas īsumu, ir iekšā zinātniski izklaidēts. Principā, no izklaides viedokļa vispār nekādas reakcijas nav. Bet, protams, laiks ir ļoti īss. Mēs nediskutējam.

V. Ķerus.

Un vēl pēdējais jautājums no manas puses. Es pieļauju, ka varbūt radās drusku pretruna starp to, ko es minēju iepriekšējā reizē, ko „Silava” ir prognozējusi un ko jūs minējāt šoreiz par to skujkoku mežu īpatsvara pieaugumu. Bet tā pretruna ir saistīta ar to, ka jūs runājat par līdz šim... tas, uz ko es atsaucos, ir „Silavas” prognozes par to,

kas varētu notikt nākotnē šo grozījumu rezultātā. Tātad, skujkoku mežu īpatsvars varētu pieaugt.

Bet, tad ņemot vērā jūsu rīcībā esošo informāciju un pieredzi, cik ticamas jums liekas šīs „Silavas” prognozes par to, ka grozījumu rezultātā varētu palielināties skujkoku mežu īpatsvars nākotnē?

N. Knēts.

Paldies par jautājumu.

Ja mēs skatāmies tieši no tiem izcirtumiem vai atjaunotajām mežaudzēm, kas ir atjaunotas pēc caurmēra, tad tur skujkoku īpatsvars droši vien būs liels vienkārši tāpēc, ka stādu apjoms pārsvarā arī ir par skujkokiem. Ja mēs tā skatāmies. Ja mēs skatāmies visu valsti kopumā, tad tas apjoms... skujkoku īpatsvars nevar palielināties vai samazināties, jo to nosaka tirgus, stādu piedāvājums. Ja viņš mainīsies, mainīsies rezultāts. Faktiski tirgus to nosaka. Cilvēki nevar nopirkt to, kā nav. Tas, kas ir, tas ir. Stādu ražošana praktiski nemainās ļoti ātri, lai gan, jā, viņus var izaudzēt trīs gadu laikā vai pat divu gadu laikā un var, protams, pēc diviem gadiem audzēt kaut ko citu, bet nu, principā tur arī ir diezgan... Ņemot vērā, ka stādi tiek audzēti ļoti tādai konservatīvai publikai, mežiniekiem, tad tur nav neviens pārgājis uz dižskabāržiem, piemēram.

Es ceru, ka es atbildēju.

J. Rozītis.

Jā. Man būs arī daži jautājumi Knēta kungam.

Ņemot vērā, ka visvairāk līdz šim Valsts meža dienests... kā uzraudzītājs... patiešām kā iestāde, kā valsts iestāde, kas uzrauga normatīvos aktus visbiežāk... bet nu šodien es jūtu, ka jautājumi ir arī kā ne tikai normatīvo aktu uzraudzītājam. Tad man arī būs daži jautājumi par to, bet arī kā Valsts meža dienestam.

Pirmais jautājums. Jā, to pašu, ko Ķerus kungs tikko kā uzdeva par šo prognozi un „Silavas” zinātnieki prognozē 41 procentu egļu mežaudžu attīstību simts gados... Un jūs tajā pat laikā nupat nācāt kā tāds... nu jau nevis, iespējams, nevis kā Valsts meža dienests, bet, iespējams, kā mežkopis, profesionāls mežkopis ar apgalvojumu, ka vispār vajadzētu atteikties no ciršanas vecuma vai caurmēra šai sugai.

Vai vēl joprojām jūs uzskatāt, ka 41 procents mežaudžu attīstības gaitā, ja mēs tā skatāmies ļoti futūriski, ka būtu jāatsakās no ciršanas vecuma un caurmēra?

N. Knēts.

Droši vien šajā prognozē ir minimizēts vai nav ņemts vērā *Ips typographus* jeb egļu astonzobu mizgrauzis. Nu, Centrāleiropā viņš ir iznīcinājis visu, ko varēja iznīcināt. Iespējams, ka mums izdosies, iespējams, ka mums būs tāda ziema, ka viņš... es atvainojos... nosprāgs vai kaut kādi citi dabas faktori viņu, tā sakot, apturēs. Tā kā

man tas nav zināms... tad ir šie te divi scenāriji. Viens scenārijs ir, ka mizgrauzis visu veco egli... jebkurā gadījumā, vai viņu nocērt vai nenocērt, tie ir sausi koki. Nu, meža vairs nav, tie ir sausi koki. Jā... īpašniekam tas nozīmētu, ja viņš gribētu audzēt egli un egle ir visproduktīvākā koku suga, kas visātrāk sasniedz produktīvo vecumu, nu, tad acīmredzot mums jāaudzē ir jāmaina audzēšanas principi un ir jāaudzē līdz 50 gadiem... principā, tad jā... bet tas tad vēl nav vecs mežs.

J. Rozītis.

Jā, laikam gan.

Otrs jautājums. Tas arī būs kaut kas līdzīgs. Jūs vienā mirklī izteicāties, ka šībrīža ciršanas caurmēri ir ļoti pietuvināti tirgus nosacījumiem un diez nu vai kāds tievākus kokus cirstu. Tepat blakus, kā zināms, Igaunijā vienmēr tiek parādīts, ka kaut kādus dažus centimetrus mazāks ir šis ciršanas caurmērs...

Vai jūs tiešām uzskatāt, ka šobrīd... ja tas ir 26 centimetri eglei vai 30 centimetri priedei, ka nav tirgus pieprasījums pēc tievākiem kokiem koksnes pārstrādei, es pat nerunāju par celulozes rūpniecību.

N. Knēts.

Paldies.

Jā... nē, nu tā jebkurā gadījumā mūsu valsts ekonomiskais un politiskais pamats ir privātīpašums un kā instruments, lai sakārtotu lietas, ir tirgus. Jā, ja tirgus pieprasīs jau pieminēto šķeldu, kuru, tāpat kā celulozi var ražot īstenībā no jeb kāda koka – vai nu no baļķa vai no galotnes... vienalga... Ja tāds pieprasījums būs un cenas līmenis būs augstāks nekā baļķim, tad cirtīs jebko.

Manā skatījumā galvenais risinājums ir padarīt tautu, tautas labklājību augstāku, lai viņai nav iemesla cirst savu mežu, kur vidējais meža īpašums ir 8 hektāri, tātad tas nav tā, ka tur var visu laiku kaut ko zāģēt... ja tautas labklājība uzlabosies, tad vēlme iegūt peļņu no meža samazināsies, jo tā peļņa nav tik fantastiska, lai aizvietotu kaut kādus darbiniekus, kas, piemēram, tur strādā *Microsoft*.

J. Rozītis.

Paldies.

Jūs atsaucāties uz tādu nelāgu piemēru, ka reizēm tā negodprātīgi izrīkojas meža īpašnieki vai apsaimniekotāji, jūs laikam citējāt „Silavas” kolēģa teikto par to, ka iepriekš pirms šiem grozījumiem itin bieži meža īpašnieki vai meža apsaimniekotāji, izmantojot meža īpašnieku kaut kādas iespējas, pirms galvenās cirtes paņēma kopšanas cirti un veica šo ciršanu. Un tādā veidā... nu, tas bija tā kā praksē, kā kādreiz teica, ka neiziet Harvesteri no cirsmas, lai nomainītu ciršanas apliecinājumu.

Vai jūs esat dzirdējis, kādas prakses šobrīd lieto... Vai jūs esat dzirdējis par to, ka šobrīd... no jūsu pašu mežziņiem... ka šobrīd šī pieeja tiek izmantota savādāka uz izlases cirtes pamata?

N. Knēts.

Nu, teorētiski jau, protams, jebkāds cirtes veids, kurā cērt tievākos kokus, var tos atlikušos audzes parametrus var pataisīt druknākus. Nu, Meža dienestā nav tāda platforma, kur mēs apmaināmies ar šādiem negadījumiem... Nu tā dzirdējis es par tās normas neatbilstību un īpašnieka vēlmi pielāgoties pat viņai, tā kā neesmu, bet varbūt kādi citi ir dzirdējuši. Nu, manuprāt, tam nevajadzētu būt tādām lielām pieprasījumiem, jo pēc tās tievās koksnes no tirgus viedokļa tāda specifiska pieprasījuma nav, kas cenā pārsistu baļķa cenu.

J. Rozītis.

Nē, nu sīkbaļķu caurmērus mēs jau tā kā visi zinām... es domāju, ka par to neiet runa.

Nākamais jautājums. Ņemot vērā, ka jūs rādījāt šo slaidu, jūs rādījāt slaidu par to, kā izpildās ciršanas tāme iepriekšējā periodā valsts mežos. Jūs nepievienojāt informāciju par sanitārajā izlases cirtē un vienlaidus cirtē nocirsto skujkoku mežos. Jūs ļoti labi zināt, ka ir normatīvā akta prasība, ja pie kaut kāda apjoma... ja tiek izcirsta sanitārā cirte zināms apjoms valsts mežos, tad jāpārrēķina tāme. Iepriekšējā periodā, iespējams, tas nebija, bet nu katrā ziņā šis bija diezgan būtisks ciršanas apjoms, kas tika nocirsts, koki tika nocirsti sanitārās izlases cirtēs un vienlaidus cirtēs. Es domāju, ka korekti būtu, ja runātu arī par šiem datiem un jūs liktu arī to aili klāt un uzrādītu, cik tad nocirta šajos egļu mežos, jo īpaši egļu mežos, šajās sanitārajās cirtēs un tad nu šie procenti par 0,2 vai 2,0 būtu nedaudz atšķirīgi attiecīgi pret tāmes izpildi.

A. Laviņš.

Jā... paldies par komentāru attiecībā uz norādīto informatīvo materiālu kvalitāti, bet lūgums šajā brīdī tomēr ir uzdot jautājumus.

J. Rozītis.

Nu, jā... jautājums ir, kāpēc tad nepielika šo informāciju klāt? Tas zināmā mērā uz kopskatu dotu pilnīgāku informāciju.

N. Knēts.

Jā, paldies par aizrādījumu.

Man grūti atbildēt uz šo jautājumu, jo šādā veidā es te varētu jūs aizkavēt stundām ilgi, jo vēl to un to, un to... mums ir daudz informācijas, ko varētu rādīt. Es

nospriedu, ka tā būtu detalizācija, kas aizietu prom no apstrīdētās normas analīzes, jo viņa ir tuva, bet tomēr bišķi nost.

A. Laviņš.

Paldies. Atbildi saņēmām. Turpinām, lūdzu!

J. Rozītis.

Paldies.

Precīzs jautājums. Kāpēc jūs, demonstrējot informāciju par Meža valsts reģistra datiem pēc caurmēra, tomēr neizsverat pa bonitātēm, kādi ir šie vecumi, jo šobrīd tā ir vidējā temperatūra slimnīcā. Jūs ļoti labi zināt, kāds ir 5. bonitātes caurmērs un kāds ir 1.A bonitātes caurmērs.

N. Knēts.

Nu, mēs izgājām no godājamās tiesas uzdotajiem jautājumiem un uzskatījām, ka tiesai varētu atbildēt ar šo vidējo par slimnīcu, jo tiesa nebija norādījusi, ka vajag ļoti, ļoti precīzu skrupulozu informāciju. Man pašam arī nelikās, ka tas ir kaut kādā veidā to precīzi parādīt, jo tad būtu pieci skaitļi, kurus tāpat galvā vajadzētu skaitīt kopā. Varbūt es kļūdījos.

J. Rozītis.

Un vēl pēdējais jautājums.

Tas ir tieši par to, par ko mēs ļoti gari runājām pagājušajā reizē. Ministru kabinets vairākkārtīgi uzsvēra, ka šie kompromisi konkrēti ar šīs apstrīdētās normas pieņemšanu ir saistīti ar atmirušās koksnes palielinājumu un ekoloģisko koku palielinājumu. Jau izsenis ir zināms, ka atmirušo koksni īsti Valsts meža dienests nespēj kontrolēt. Tas ir jau pirms desmit un vairāk gadiem diskutēts darba grupās, to ir norādījuši nepārtraukti Valsts meža dienesta mežziņi un arī vēl vakar, apzvanot man šos mežziņus un pārjautājot...

Jautājums jums konkrēti. Vai jūs, Valsts meža dienesta centrālais birojs, redzat, kā kaut kādā veidā nodeleģēt šo kā prioritāti, izvērtēt šīs normas izpildi, ja reiz tā tiek pasniegta kā milzīgs kompromiss bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai?

N. Knēts.

Paldies par jautājumu.

Šeit ir vairāki aspekti. Droši vien jāsāk ar to, ka mums visiem ir šī vēsturiskā atmiņa un pieņēmums, ka tā ir taisnība jau vakar. Meža dienestam pirms 2000. gada bija 3000 cilvēki mežā. Šobrīd cilvēku skaits mežā ir zem 300. Visizplatītākais darbinieks mums saucās „vakance”.

Kā jūs arī dzirdējāt, tad arī pagājušogad un šogad ir ārkārtas situācija, kurā mēs administratīvos aktus esam apsolījušies izsniegt 3 dienu laikā, kas nu daudzās vietās tomēr prasa aizbraukt uz mežu, īpaši tur, kur varbūt nav visapkārt tie mizgrauži, lai pārliecinātos un sastādītu dokumentus. Tā kā īsti tajā prioritāšu skalā būtu ļoti ilgi jādiskutē, lai dabūtu iekšā mirušās koksnes uzskaiti vēl īpaši ņemot vērā to, ka mizgrauži... viņi šobrīd saražo ļoti daudz.

Nu, kaut kā tā... es nevaru atbildēt tieši, bet no prioritāšu viedokļa man šobrīd mums nav lieku resursu, kurus mēs varētu atvēlēt tam. Tieši otrādi. Mums ir tikai resursi ārkārtas situācijas pasākumu...

J. Rozītis.

Bet vai šī norma tiek uzraudzīta tādā gadījumā? Mēs runājam par kompromisu... bet vai šī norma tiek uzraudzīta vispār, ka meža īpašnieks saglabā šos 10 kokus?

N. Knēts.

Principā viņa tiek uzraudzīta, tikai nevis ar tiešu uzraudzību kā katru konkrētu, bet ar virsuzraudzību mežam kā tādām, jo katrā gadījumā mums uz šo mežu ir jānonāk tad, kad viņš ir jāatjauno... tā kā tā ir tā galējā lieta. Un ja tur vairs nav to ekoloģisko koku vai mirušās koksnes, nu, tad iestājas īpašnieka atbildība.

A. Laviņš.

Es atvainojos... Tas jūsu jautājums bija saistīts ar to, ka tās prasības par to, cik daudz ir jābūt ekoloģiskajiem kokiem atstātajiem un cik daudz tā saucamajiem kritušajiem kokiem atstātiem pēc cirtes, jūs kā vienīgo veidu uzraudzībai redzat tikai Valsts dienesta spēju uzraudzīt? Bet aspektu, ka tiesiskā apziņa sabiedrībai un meža īpašniekiem ir tāda, ka viņi paši to labprātīgi izpilda... Jautājums bija par to, ka šī tiesiskā apziņa ir tāda, ka paši neizpilda un šeit bez Valsts dienesta uzraudzības un pietiekamas kapacitātes šīs prasības netiek pildītas? Tādas ir tās bažas?

J. Rozītis.

Jā, ja es drīkstu izteikt savu pieņēmumu, tad jā. Tas nebūtu korekti, ka es būtu izteicis savu pieņēmumu, tāpēc es to gribēju uzzināt ar jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Esat noskaidrojuši, ja?

Vai vēl citi jautājumi ir pieteikuma iesniedzēju pusei? Lūdzu!

T. Krūmiņš.

Paldies. Būs vēl daži jautājumi par kailcirtēm. Redzējām informāciju, ka 91 procents no visām cirtēm Latvijā ir kailcirtes. Dzirdējām arī no jums, ka visi mežkopības sektorā esat mācījušies vienā skolā un tā izpratne par nepieciešamo vai vēlamu un esošo it kā ir vienāda.

Vēlētos dzirdēt jūsu komentāru par Eiropas Savienības izpratni. Precīzāk, Eiropas Savienības meža stratēģijā norādīto par to, ka uz kailcirtēm būtu jāraugās jo īpaši piesardzīgi. Gan tāpēc, ka kailcirtes samazina bioloģisko daudzveidību, gan tāpēc, ka tas izraisa saknēs uzkrātā oglekļa un daļēji augsnē uzkrātā oglekļa zudumu. Jūsu komentārs. Vai šāds te Eiropas Savienības meža stratēģijas norādīts apgalvojums par kailciršu ļaunumu, tā teikt, ir pamatots?

N. Knēts.

Paldies par jautājumu.

Šobrīd ir daudz Eiropas normatīvu, kuri ir dažādās izstrādes stadijās, ir pat tādi, kas ir pieņemti, bet viņiem vēl nav vadlīnijas, pieņemsim, apmežošanas regulējums, kuram vēl nav vadlīnijas valstī un visi kaut ko gaidām. Tajā skaitā arī tas, ko jūs teicāt. Nu, kad būs, tad arī redzēsīm. Tas būtu no vienas puses.

No otras puses, ir jāsaka, ka Eiropas valstu dažādībā ir ļoti liela un ar vārdu salikumu „kailcirte” daudz kur apzīmē kaut ko pilnīgi citu nekā pie mums. Pie mums vidējā kailcirte kā pagājušoreiz izskanēja, ir 1,2 hektāri. Ir apmēram puse Eiropas valstu, kas šādu aptvērumu vispār neuzskata par kailcirti tādā vārdu salikumā.

Tā kā šeit ir ilgas diskusijas nozarē, kādā veidā mēs izpratīsim šo Eiropas normu. Es tā uz to šobrīd atbildētu.

Bet jautājums ir ļoti precīzs un vietā. Mums ar to būs jātiek galā.

T. Krūmiņš.

Paldies.

Nākamais jautājums ir par biotopu stāvokli. Arī dzirdējām viedokļus un arī Eiropas Komisija ir apstiprinājusi, ka visi mežu biotopi Latvijā ir nelabvēlīgā stāvoklī.

Vai jūs tam varētu piekrist? Vai varbūt Valsts meža dienestam ir cita informācija par biotopu, tieši meža biotopu stāvokli Latvijā? Un ja ir cita informācija, kāda tā ir?

N. Knēts.

Šeit man diemžēl jāatkāpjas jau uz vairākkārtīgi pieminētās valsts pārvaldes lomu, proti, ievērot normatīvus. Šobrīd mums ir dažādi viedokļi... vienāds viedoklis, bet dažādu institūciju pausts viedoklis, ka dabas skaitīšanā saskatītie biotopi nekādā veidā nav uzskatāmi par mežistrādi ierobežojošiem. Tātad, mēs gaidām iepriekšējās runātājas pieminēto kaut kādu virzību uz priekšu, kas ar šo visu paketi ir jādara.

T. Krūmiņš.

Paldies.

Bet vai jūs piekristu tam secinājumam, ka visi meža biotopi Latvijā ir nelabvēlīgā stāvoklī?

N. Knēts.

Man nav iespēju un tiesību to izvērtēt. Es vienkārši varu piekrist tam, ka viņi nekādā veidā nav pasargāti. Viņus visus var nocirst... nu, ja nociršana vai potenciālā nociršana ir jāvērtē kā negatīva, tad, jā... Bet to es nekādā veidā nesaskatu kā Meža dienesta kaut kādu... es atvainojos... neizdarītu darbu. Mēs ievērojam normatīvus.

T. Krūmiņš.

Paldies.

Un par šo pašu pamatotību... attiecībā uz Eiropas Komisijas uzsāktajām pārkāpuma procedūrām... Vai Valsts meža dienesta ieskatā šīs te pārkāpuma procedūras ir pamatotas? Abas divas pārkāpuma procedūras skar tieši meža nozari...

N. Knēts.

Ja jau valsts nav izvēlējusies viņas apstrīdēt... nu... kas laikam jau ir... tad man arī nav kompetences viņu izvērtēt un izteikt viedokli. Atvainojos.

T. Krūmiņš.

Paldies. Par nākamo jautājumu jums droši vien būs kompetence.

Jautājums ir par stādiem. No Ministru kabineta iepriekšējā sēdē mēs dzirdējām un tas ir arī rakstveida materiālos norādīts, ka šis te pārejas periods apstrīdētajai normai, kas stājās spēkā 30. jūnijā, bet šie te noteikumi attiecībā uz meža atjaunošanu tikai tika piemēroti pēc pusgada un kā viens no argumentiem tika minēts tas, ka vajadzēja ļaut stādaudzētavām sagatavoties, jo nebija pietiekams šis te materiāls. Šodien šeit uz vietas klātienē jūs minējāt, ka liela daļa arī no stādiem tiek eksportēta uz Zviedriju. Arī Ministru kabineta pārstāvji norādīja, ka it kā pirms apstrīdētās normas pieņemšanas tika apzvanītas stādaudzētavas, lai šo te informāciju precizētu, rakstveidā tāda informācija netiek iesniegta.

Jūsu viedoklis par to, vai konkrētajā brīdī bija pietiekams stādu daudzums, ja daļa no tā tika eksportēta un arī ņemot vērā to, ka tā stādīšana noteikti galvenokārt ir pavasarī, tā kā uz nākamo pavasari jau tad būtu iespēja viņus sagatavot.

N. Knēts.

Jāsaka, ka tas lielā mērā ir politisks jautājums.

Bet cik tas skar praktisko darbību un manu kompetenci un informētību, tad

pēdējos gadus... es te nedomāju par diskusiju par apstrīdēto normu, bet vispār principā... tā meža īpašnieku vajadzība pēc stādāmā materiāla, sertificēta, kvalitatīva stādāmā materiāla ir būtiski pieaugusi un tirgū parādījās deficīts, kas realizējās uz to, ka meža īpašniekam ir laicīgi jāpiesakās. Tas aizgāja jau uz 2–3 gadiem. Tā kaut kā. Protams, ir dažādas kokaudzētavas un dažāds stāvoklis ar viņu konkrēto... jo tomēr tas ir reģionāli...

Tāpēc arī ir pēdējos gados realizējusies šo stādu audzētāju paplašināšanās, ir uzcelta jauna stādaudzētava un arī esošās ir palielinājušās. Tas ir tirgus pieprasījums. Tirgus.

Un, protams, šādā fonā... uz šāda fona, lai ieviestu kādu normu, kas paredz, ka obligāti... bija jāveic darbības, lai saprastu, vai vispār tirgus to piedāvā, ja jau bija sastrēgums. Nu, ņemot vērā šo pieteikšanos, protams, to var atrisināt. Bet pieteikšanās prasa laiku, jo uzreiz dabūt stādus nevar. Nu, tā labā ziņa ir tāda, ka šobrīd tas stādāmais materiāls, ko piedāvā, viņš vairs nav kailsakņu un līdz ar to viņu var stādīt faktiski visā veģetācijas sezonā.

T. Krūmiņš.

Paldies.

Vai 2022. gada jūnijā pirms apstrīdētās normas pieņemšanas kāds ar jums, ar Valsts meža dienestu, sazinājās, lai noskaidrotu par šo te stādu pieejamību tieši tajā brīdī?

N. Knēts.

Nu, mēs par to runājuši esam un mēs katru gadu sazināties. Jā, ir Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs... diskusijas ir visu laiku. Es nevaru tā atcerēties tieši kaut kādu konkrētu datumu. Bet diskusijas par šo ir.

T. Krūmiņš.

Paldies.

Tad vēl tāds tehniskas dabas jautājums par izsniegtajiem ciršanas apliecinājumiem. Arī dzirdējām viedokli no Ministru kabineta pārstāves puses tieši šī pārejas perioda kontekstā, ka tas bija nepieciešams, lai sargātu šo te mežu īpašnieku tiesisko paļāvību, jo īpaši to īpašnieku paļāvību, kas ir saņēmuši ciršanas apliecinājumus līdz apstrīdētās normas spēkā stāšanās brīdim.

Jautājums. Vai tehniski būtu iespējams paredzēt, ka šīs te atjaunošanas prasības uz tiem mežu īpašniekiem, kas jau ir saņēmuši ciršanas apliecinājumus, pirms norma stājās spēkā, īsti tā kā neattiecas un tad visi ciršanas apliecinājumi, kas tiek izsniegti pēc normas spēkā stāšanās, tad uz tiem šīs te atjaunotās prasības attiecas jau uzreiz, negaidot varbūt šo te pusgadu.

N. Knēts.

Te divas normas jūs pieminat. Viena norma, kas ir pie jebkura noteikuma ieviešanas, ka jābūt ir kaut kādam vai nu pārejas periodam vai pielāgošanās periodam... tas bija par to pusgadu, ka nevar vērtēt uz atpakaļ.

Otra norma ir par to, cik ilgā laikā tas ir jāizpilda. Nu, šobrīd tie ir tie trīs gadi. Šobrīd paņemu, nocertu cirti, trīs gadu laikā man ir jāatjauno ar šo sertificēto stādu. Tātad, es jau, paņemot ciršanas apliecinājumu, jau reāli varu iestāties rindā.

T. Krūmiņš.

Es tad varbūt precizēšu to jautājumu. Es vēlējos saprast, vai attiecībā uz ciršanas apliecinājumiem, kas bija izsniegti līdz šī te jaunā norma stājās spēkā, bija tehniski iespējams no jūsu puses noteikt, ka šie te meža atjaunošanas noteikumi neattiecas. Vai arī tos bija iespējams norādīt normatīvajā aktā?

N. Knēts.

Nu, viņi tajā paketē tika risināti. Es piekritu ministrijas viedoklim, ka ar to paketi tas tika atrisināts.

Šobrīd tāda problēma ar šo pārejas periodu tā kā nav.

T. Krūmiņš.

Paldies.

Vēl viens jautājums par šiem te izsniegtajiem ciršanas apliecinājumiem pēc caurmēra. Redzējām informāciju, ka 2022. gada nogalē apliecinājumi ir pieauguši, šis te skaits diezgan būtiski ir pieaudzis. Vienlaikus arī saprotu no jūsu teiktā, ka apliecinājums ir derīgs trīs gadus no tā izsniegšanas.

Vai Meža dienesta rīcībā ir informācija, cik no šiem te izņemtajiem apliecinājumiem tieši 2022. gada nogalē faktiski jau ir tikuši realizēti... nu, mežs jau ir nocirsts un cik ir tādi, kas vēl gaida nociršanu, labākus tirgus apstākļus vai kaut ko citu.

N. Knēts.

Jā, šāda analīze ir iespējama, bet man viņas nav.

T. Krūmiņš.

Paldies.

Vēl būs divi jautājumi. Viens par pamatnostādņēm.

Kāpēc šis te vecās pamatnostādnes, kas bija par plānošanas periodu līdz 2020. gadam, jūsu ieskatā nav aizstātas ar jaunām meža pamatnostādņēm?

N. Knēts.

Nu, pieņemot to, ka mēs jau daudz ko par to dzirdējām... ir dažādas neatrisinātas pretrunas starp diskusiju dalībniekiem un pamatnostādnes ir politisks dokuments, tur ir jābūt kaut kādam kompromisam. Acīmredzot, to kompromisu grūti ir sasniegt.

T. Krūmiņš.

Paldies.

Un visbeidzot jautājums par šo te apsaimniekošanas nosacījumu veicināšanu. Jūs arī minējāt, ka šobrīd tā birokrātija ir samazināta ar vienāda caurmēra noteikšanu visām bonitātēm. Kā dzirdējām arī no tiesas puses piezīmes jautājumu veidā arī par šiem te veidiem, ka no sākuma tiek nocirsti varbūt tievāki koki, lai kāpinātu šo te bonitāti, pēc tam pārējai cirtei... Bet lietas materiālos ir norādīts uz korupcijas riskiem, tajā skaitā Valsts meža dienestā, ka it kā vecā sistēma ļāva, ja tas ir minēts lietas materiālos, tad arī ir saprotams, uzpirkt Valsts meža ienesta amatpersonas, lai mežam noteiktu šādu vai tādu lielāku vai zemāku bonitāti.

Jūsu komentārs par to, vai tiešām šādi te korupcijas riski Valsts meža dienestā būtu jārisina uz dabas rēķina, vienādojot vai samazinot bonitātes...?

N. Knēts.

Es noteikti savā runā napieminēju vārdu „korupcija vai korupcijas riski”. Es runāju par birokrātijas samazināšanu. Tas, ka birokrātija kā tāda pēc būtības korelē ar riskiem dažāda veida, tajā skaitā ar pieminētajiem, nu... tas tā laikam ir principā. Nu, man nav vairāk, ko šeit pieminēt. Ja nu vienīgi tas, ka visa šī publika, kas ir, kā jau es teicu, mācījusies vienā mācību iestādē, ir pietiekami kompetenta, lai sniegtu meža īpašniekam, kurš nav mācījies tur, šo konsultāciju, kādā veidā var realizēt, ja viņš grib to darīt.

A. Laviņš.

Paldies. Šajā brīdī pārtraukšu. Jautājumi sekoja...

Ministru kabineta pārstāvjiem, vai būs jautājumi? Lūdzu!

A. Jansons.

Jā, daži jautājumi būs pavisam noteikti.

Jūs norādījāt savā runā, ka ir apmēram 30 protokoli mežu īpašniekiem izsniegti par dabas aizsardzības noteikumu pārkāpumiem. Radot tādu priekšstatu... vai tas ir... piemēram, no izsniegto apliecinājumu skaita, tas būtu kāds īpatsvars? Tas ir tā kā daudz? Bieži mežu īpašnieki neievēro tos normatīvus, kas viņiem ir uzlikti vai ne pārāk bieži?

N. Knēts.

30 pret 100 tūkstošiem cirsmu... laikam tas ir maz.

A. Jansons.

Tātad būtiski mazāk par kaut kādām procenta desmitdaļām tas patiesībā ir.

Vai no tā mēs varam secināt, ka mežu īpašnieki tomēr apzinīgi atteicas pret uzlikto dabas aizsardzības normatīvu ievērošanu?

N. Knēts.

Nu, es kā valsts pārvaldes iestādes pārstāvis nevaru teikt, ka viņi to neievēro un tajā pašā laikā mums nav fiksēta tā neievērošana. Tā kā zināmā mērā mana atbilde jau ir... un tā arī izriet no tā, ka mūsu darbinieku skaits, kurus mēs varam aizsūtīt mežā, būtiski samazinās un mēs vairāk izmantojam šos tālizpētes datus, kurus var iegūt un pēc tiem skatīties. Tā kā... mēs esam spiesti vairāk uzticēties mežu īpašniekiem.

A. Jansons.

Un tad papildinot par tiem pašiem ekoloģiskajiem kokiem, par ko te vairākas reizes ir bijušas diskusijas par to skaitu. Tātad, ir kaut kāds minimālais atstājamais skaits un tātad pieteicēju puse norāda uz to, ka varbūt jau šobrīd tiek atstāts vairāk.

Vai jums ir iemesls domāt, ka meža īpašnieku apzinīgums pieņemot apstrīdēto normu, kaut kādā veidā mainītos un viņi neatstātu vairāk nekā arī būtu norādīts šajā jaunajā normā?

N. Knēts.

Nu... šeit es vienkārši varu tikai pieminēt to, ka meža īpašnieks pēc būtības diezgan riskē, neievērodams šo normu par ekoloģiskajiem kokiem, jo tos var redzēt... nu, tēlaini sakot, neizkāpjot no mašīnas un saskaitīt. Nu, tā... nav jāiet viņam katram burtiski klāt... Lai gan, protams, tur ir vēl caurmērs jāskatās, nu bet tā principā...

Tā kā... jā...

A. Jansons.

Tātad nav iemesla.

Un tad par atmirušo koksni. Te mazliet arī tika pieminēts, kas ietilpst šajā te apstrīdēto normu paketē. Vai jums ir zināmi nacionālā meža monitoringa dati par to, ka kopumā atmirušās koksnes apjoms pēdējā desmitgadē ir būtiski palielinājies un vai jūs saskatāt, ka tas liecina, ka arī šajās te cīsmās atmirusī koksne tiek atstāta atbilstoši dabas aizsardzības normatīviem, tātad, apzinīgi...?

N. Knēts.

Es atceros šādas diskusijas starp nevalstiskajām organizācijām, Meža dienestu un pieminēto mežzinātnes institūtu. Te ir interpretācija, kas ir „daudz”? Vai šis mirušās koksnes apjoms, kas katru gadu... es ciparus nesaukšu... kas katru gadu palielinās un kas ir, un vai tas ir pietiekams vai nepietiekams... mums ir viedokļu plurālisms.

A. Jansons.

Paldies.

Un tad ir jautājums par jau te vairākkārt izskanējušo stāstu par tām egļu audzēm un to, vai tad mums veidosies tas egļu drūmmežs vai neveidosies?

Vai jūs varētu komentēt no jūsu rīcībā esošās informācijas... Tātad, egļu audzēs... cik daudz tad šobrīd ir tādas, kurās nav vispār citu koku sugu piemistrojums, un otrkārt, vai ir tā, ka egļu audzēs ar zemāku biežumu mēs varam sagaidīt vairāk šo citu koku sugu piemistojumu, tātad apstrīdēto normu pakete patiesībā nodrošinātu, ka biežāk ir tāda situācija, kurā šis te piemistojums veidojas un tad ir vairāk lapu koki.

N. Knēts.

Šeit uz to jautājumu var atbildēt no vairākām pusēm.

Tātad, pēc informācijas mums no egļu audzēm, 63 procenti ir tādas, kur ir koku sugu daudzveidība, pēc datu bāzes skatoties un 30 procenti ir tādas, kas ir tīraudzes. Egļu mežā viena vecuma mežaudze izveidoties īsti tā kā nevar, tāpat tie egļu koki ir dažāda vecuma. Bet nu ir tikai egles.

Šeit jāsaka, ka jau sen salīdzinoši ir šī meža apsaimniekošanas paradigma tomēr nomainījusies un nomainījusies uz to, ka mežzinātnes institūts un arī citi zinātnieki iesaka kokus audzēt retāk, lai tas arī palīdzētu tur ieaukt arī kaut kam citam... tos mērķa kokus audzēt retāk. Nu, ja seko šai jaunajai paradigmai, tad tādai situācijai ar egļu drūmmežu nevajadzētu rasties. Tas ir no meža audzes viedokļa.

Ja skatās no meža kopuma viedokļa, tad tās apstrīdētās normas... šīs platības, kuras tiek nocirstas, ir 0,8 hektāri lielas, to es arī jums jau rādīju, tur bija skaits un platība... var izdalīt... Un ja mēs skatāmies, kas ir 0,8? Tad meža normatīvi tajā mežā, kas nav aprobežots, paredz kailcirtes veidot līdz 2, līdz 5 vai 10 hektāriem. Tur ir dažādi nosacījumi, bet, nu tā. Situācijās, kur ir aprobežota meža apsaimniekošana, bet tomēr ir atļauta kailcirte, tad šī kailcirte visbiežāk ir atļauta hektāru liela... līdz hektāram... Tātad, no tāda viedokļa skatoties, izcirtums 0,8 hektāri ir pietiekami mazs un tajā meža kopumā acīmredzot atvērums taisa pietiekami mazu, kas savukārt vērtējams ir nevis kā negatīvs, bet kā meža daudzveidības elements.

A. Jansons.

Paldies.

L. Pamovska.

Man viens jautājums. Jūs tur rādījāt slaidu par kailcirtēm un izlases cirtēm.

Sakiet, vai apstrīdētā norma... kā tā var ietekmēt meža īpašnieka izvēli starp kailcirti un izlases cirti?

N. Knēts.

Ja mēs ar izlases cirti saprotam to cirti, kas ir iespējama pēc ciršanas vecuma sasniegšanas, kur īpašnieks izvēlas vai nu nocirst uzreiz vai cirst kaut kad pakāpeniski, tad tas nekādā veidā nav saistīts ar šo apstrīdēto normu.

L. Pamovska.

Tad vēl viens jautājums. Kāds ir jūsu viedoklis par meža īpašnieku zināšanām par mežsaimniecību problēmu jautājumiem? Vai mežu īpašnieku zināšanas ir tādas, ka viņiem var dot lielāku izvēles brīvību, kā te tika teikts ar apstrīdēto normu, ka viņiem ir izvēles iespēja par to, kad mežu nocirst. Vai mežu īpašnieku zināšanas ir uzlabojušās?

N. Knēts.

Jā, uz šo jautājumu atbilde arī jau izskanēja, ka nu mēs esam spiesti uz to iet, jo alternatīva, proti, valsts pārvaldes institūcija, kas sekoja katram kokam, tādas vairs nav. Bet ja runā tieši par meža īpašniekiem, tad man nebija paketē slaidis, bet mēs pēdējos 20 gados esam no meža īpašnieku viedokļa, pēc datu bāžu analīzes esam ļoti konsolidējušies, mums ļoti daudz īpašumi ir mainījuši īpašnieku un iet uz konsolidāciju. Skaidrs, ka visi tie īpašumi, kas ir konsolidējušies, sevī ietver arī profesionālus mežkopjus, kuriem tās zināšanas droši vien ir, viņas nav viņiem jāiegūst.

Tajā pašā laikā ir attīstījušies gan kooperatīvi, gan dažādi pakalpojumu sniedzēji, konkrēti... tajā skaitā arī manis pieminētais Meža konsultatīvais un pakalpojumu centrs. Tā kā tā attīstība ir un īpašniekiem daudz tiek piedāvāts. Tajā skaitā arī manā skatījumā pats galvenais instruments, kas nodrošina īpašnieku pasargāšanu, proti, ka tiek piedāvāts dažādās platformās, medijos un tā... īpašniekiem savas cirsmas ievietot izsoļu platformās, tādējādi iegūstot godīgu un patiesu samaksu.

Jā, uzlabojies ir...

L. Pamovska.

Un vēl pēdējais jautājums.

Valsts meža dienests dod informāciju Valsts zemes dienestam nodokļu aprēķinam. Apstrīdētā norma ir saistīta ar meža atjaunošanu, kas arī ietekmē nodokļu aprēķinu.

Sakiet, kādā veidā ir šīs apstrīdētās normas saistība ar nodokļu politiku? Vai viņa iet nodokļu politikas virzienā vai pretēji tam?

N. Knēts.

Nodokļu politika tādā izpratnē kā Meža dienesta dati, kas tiek nodoti Zemes dienestam un tālāk nonāk līdz pašvaldībām, sevī ietver informāciju par mežu. Principā tur ir vairāki kritēriji. Tātad, pēc kritērijiem iznāk, ka vai nu nodoklis ir jāmaksā pilnā apjomā vai viņam ir pilna atlaide. Pilnā apjomā nodoklis ir jāmaksā arī par izcirtumu, ar to saprotot valsts stimulēšanu izcirtumu atjaunot. Savukārt par atjaunotu mežaudzi un jaunaudzi nodoklis ir pilnā mērā atlaists. Nu, tātad, mērķis ir izpildīts.

Savukārt, par pieaugušu mežu nodoklis ir jāmaksā pilnā apmērā... līdz ar to var uzskatīt, ka valsts regulējums ir tāds, ka viņa negrib redzēt pieaugušu mežu.

Tas izriet no nodokļiem, ko saņem katrs meža īpašnieks...

A. Laviņš.

Jā. Paldies. Atbildi saņēmām uz šo jautājumu. Lūk, arī Ministru kabineta ieskatā nodokļu politikas aspekts esot svarīgs.

Raudzīsim... Lūdzu, turpinām ar jautājumiem.

L. Pamovska.

Paldies. Nebūs vairāk jautājumu.

A. Laviņš.

Labi...

Knēta kungs, arī jums teikšu paldies par dalību tiesas sēdē, sniegtajām atbildēm. Lai jauka diena!

Cienījamie lietas dalībnieki! Šajā brīdī tiek izsludināts 10 minūšu pārtraukums, lai varam sekmīgi turpināt mūsu tiesas sēdi.

Paldies.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi. Uzklusīsim nākamās pieaicinātās personas.

Un kā nākamā ir Latvijas Meža īpašnieku biedrība.

Atbilstoši tiesā iesniegtajiem pilnvarojuma dokumentiem, biedrību uz pilnvaras pamata pārstāv Mārtiņš Līduma kungs, kā arī tās valdes priekšsēdētājs Arnis Muižnieks.

Kurš no šiem diviem pārstāvjiem dosies pie Satversmes tiesas tribīnītes, lai sniegtu viedokli?

A. Muižnieks.

Arnīs Muižnieks.

A. Laviņš.

Arnīs Muižnieks – valdes priekšsēdētājs.

Vai personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

P. M. Daugavvanaga-Vanaga.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Muižnieka kungs, aicinu jūs sniegt viedokli.

Mans aicinājums ir pēc iespējas konspektīvi, ņemot vērām ka samērā plaši jau šodien ir izskanējis par dažādiem jautājumiem. Lūgums konspektīvi reflektēt un sniegt šīs biedrības viedokli. Lūdzu!

A. Muižnieks.

Augsti godātā tiesa! Pieteikuma iesniedzēji! Ministru kabineta pārstāvji!

Tiesa ir lūgusi Latvijas Meža īpašnieku biedrību sniegt viedokli uz diviem jautājumiem.

Viens ietver divus politikas plānošanas dokumentus. Sekojoši, tiesa ir aicinājusi sniegt viedokli par to, vai apstrīdētā norma atbilst ilgtspējīgām un biodaudzveidībai labvēlīgām meža apsaimniekošanas praksēm, tostarp tādām, kas ietvertas Eiropas Savienības mežu stratēģijā 2030. gadam, turpmāk es lietošu terminu „stratēģija”, un Eiropas Komisijas vadlīnijām un labai tuvāku mežu apsaimniekošana, turpmāk lietošu terminu „vadlīnijas”.

Es esmu sagatavojis arī pavisam nelielu prezentāciju ar vizuālo materiālu. Es lūdzu, ja varētu viņu arī uzlikt...

Bet vispirms es gribu uzsvērt, ka visi vienlaicīgi pieņemtie Ministru kabineta grozījumi noteikumos „Par koku ciršanu meža zemēs”, „Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumi” ir jāskata kā vienota pakotne, jo vairāku gadu diskusijās un pieņemot noteikumus, nevienā brīdī tie netika skatīti atsevišķi, jo pretējā gadījumā arī mūsu biedrībai būtu iebildumi pret jaunu, nesamērīgu, tiesības un pienākumus nesabalansējošu īpašumtiesību aprobežojumu noteikšanu, kā, piemēram, prasība obligāti stādīt vietā.

Bet pievēršoties uzdotajiem jautājumiem, apskatīšu vairākus Eiropas Savienības meža stratēģijā 2030. gadam iekļautos punktus.

Ir skaidrs, ka nenoliedzami tieši klimata pārmaiņu dēļ notiek izmaiņas arī mežu biodaudzveidībā. Uz to norāda aizvien vairāk pētījumu autori. Šeit es izvēlējos tikai kā vienu piemēru, kas apliecina to, ka tieši klimata izmaiņām ir visbūtiskākā ietekme uz biodaudzveidības izmaiņām mežā un tādēļ tālāk es arī apskatīšu, kā mežu apsaimniekošanai konkrēti šī arī norma varētu dot pozitīvo efektu šo klimata mērķu sasniegšanā.

Stratēģija uzsver un es šeit citēšu... „ka meži vecina klimata pārmaiņu mazināšanu pateicoties oglekļa sekvestrēšanai, oglekļa saglabāšanai un fosilo kurināmo, fosilo produktu materiālu enerģijas avotu un citu produktu ar lielu vides un oglekļa pēdas nospiedumu ilgtspējīgai aizstāšanai ar koksni, koksnes produktiem”.

Uzsveru, ka koksne ir vienīgais nozīmīgais atjaunojamais dabas resurss, kas var aizstāt dažus ļoti energoietilpīgus materiālus, piemēram, cementu un plastmasu un nākotnē pieprasījums pēc tās būs vēl lielāks. Pēc koksnes tālā pieprasījums būs vēl lielāks.

Vai pieņemtā grozījumu pakotne to risina? Mūsu atbilde ir, jā. Jo ir prasība atjaunot stādīt... pie tam, ar augstvērtīgu stādāmo materiālu... un mēs pirms brīža dzirdējām, kas tiek saprasts ar šo augstvērtīgo stādāmo materiālu, kas nākotnē nozīmēs ražīgāku, produktīvāku audžu veidošanu, tālā izaudzēt vairāk koksnes, kas var aizstāt fosilos resursus.

Pagājušā gada vasara ar ekstrēmiem lokāliem viesuļiem, lielgraudu krusu un egļu astonzobu mizgrauža invāziju skaidri norādīja, ka arī mežu apsaimniekošanā ir straujāk jāveic pasākumi meža adaptācijai, lai mazinātu klimata ekstrēmu nodarīto postu.

Un šeit es turpmāk arī demonstrēšu tos attēlus, kas ir fiksēti privātajos mežu īpašumos, tie nav ņemti vai aizgūti kaut kur no interneta, tie ir fakti, kādi ir konstatēti privātajos mežos. Savukārt šī te Eiropas meža stratēģija uzsver, ka klimata pārmaiņas arvien vairāk palielina spiedienu uz mežiem, ko rada kaitēkļi, slimības un parazīti, dabas katastrofas, ūdens līdzsvara izmaiņas, paaugstināta vidējā temperatūrā un vēl citi traucējumi un ka steidzami ir jāstiprina meža ekosistēmu pielāgošanās spēja un noturība, izmantojot ilgtspējīgu un aktīvu... gribu uzsvērt šo vārdu, kas ir lietots

stratēģijā, aktīvu apsaimniekošanu. Atzīmēju šo traucējumu ekonomisko ietekmi uz mežsaimniecības nozari kopumā.

Un arī šajā attēlā, kas ir ņemts no vienas zinātniskas publikācijas, mēs redzam, ka arī par nākotni tās prognozes ir tādas, ka varētu pieaugt negaisu, kas nes brāzmas virs 25 metriem sekundē... tas skaits gadā, ja notiks attiecīga vidējās gaisa temperatūras paaugstināšanās.

Jautājums, vai pieņemtā pakotne, tajā skaitā apstrīdētā norma, to risina. Mūsu atbilde ir – jā. Grozījumos ir paredzēts stādīt sākotnēji mazāku kociņu skaitu kā iepriekš un tas nozīmē, ka kociņi labāk varēs adaptēties, viņi neizstīdēs, jo, ja viņi aug sabiezināti, tad viņi konkurē savā starpā un izstīdzē un no jaunības jau pieradīs iegūt tā saucamo individuālo noturību.

It īpaši svarīgi ir atzīmēt, ka tieši apstrīdētās tiesību normas ļauj mežu īpašniekiem mazināt risku iestāšanās varbūtību un reaģēt, ja pastāv draudi kaitēkļu masveida izplatībai vai, piemēram, tiek prognozēta kaitēkļu savairošanās, negaidot, ka mežs tiek nopostīts.

Šeit jūs redzat mizgraužu bojātu egļu audzi privātajā mežā.

Un iepriekš tika uzdots jautājums, ka ir taču sanitārās cirtes. Sanitārās cirtes tiek veiktas šādā gadījumā... savukārt galveno cirti pēc caurmēra meža īpašnieks var veikt, lai šāds gadījums neiestātos, jo sanitārajā cirtē ir atļauts cirst tikai bojātos kokus. Tātad īpašniekam būtu jāsapņūda, lai viņa audzi nobojā un tikai tad viņš var cirst sanitāro cirti. Izmantojot šo apstrīdēto normu, viņš var nocirst ātrāk, lai risks mazinātos un šāda te situācija neiestātos.

Stratēģija tāpat skaidri norāda, citēju... ka „60 procenti Eiropas mežu pieder privātpersonām un ka ievērojama daļa mežu īpašnieku ir mazie īpašnieki”. Uzsveru, ka, lai sasniegtu stratēģijas mērķus, tās īstenošanā galvenā uzmanība jāvelta tam, lai visu veidu meža īpašnieki un apsaimniekotāji, jo īpaši mazie mežu īpašnieki, varētu nodrošināt dažādas meža funkcijas, atzīst, ka meža īpašniekiem un apsaimniekotājiem ir vajadzīga liela elastība sava meža apsaimniekošanas praksē.

Vai apstrīdētā norma to nodrošina? Viennozīmīgi, ka jā. Apstrīdētā norma neliek meža īpašniekiem obligāti veikt koksnes resursu iegūvi, bet īpašniekam ar to tiek dota lielāka elastība, kad to pielietot savā meža apsaimniekošanas praksē... atkārtos... tādējādi mazinot mežam nodarītos postījuma riskus.

Turklāt, vēlos norādīt vēl uz vienu apstākli, un tas jau tika pieminēts vairākkārt, vidēji galvenās cirtes pēc caurmēra cirsmas platība ir 0,8 hektāri, iepretim kailcirtes pēc vecuma, pieejamajai platībai līdz 10 hektāriem, kas nodrošina, ka apstrīdētā norma motivēja un veicina meža masīvu sugu un vecuma struktūras dažādošanu, saimniekojot ar nelieliem atvērumiem. Pie tam, padarot to ekonomiski izdevīgu, ņemot vērā koksnes cenu atkarībā no sortimenta resnuma.

Un šeit, kā redziet no attēla, tas, protams, ir tikai piemērs uz vienu sortimentu, uz vienu koku sugu, bet sasniedzot noteiktu izmēru, sortimenta cena pieaug, pēc tam resnākai koksnei, kā tas ir egles gadījumā, bet es vēlreiz uzsveru, ka tas ir piemērs par egli, par konkrētu sortimentu, šī te cena samazinās. Līdz ar to, pielietojot šo normu, meža īpašnieki var iegūt koksni tajā brīdī, kad tas ir visizdevīgāk. Šāda cenu dinamika izskaidrojama ar to, ka mūsdienās ļoti būtiski ir attīstījušās tehnoloģijas arī koksnes pārstrādē un tieši šis attēls raksturo, kuri tad sortimenti mūsdienās ir vispieprasītākie.

Ja īpašniekam tiek samazinātas iespējas izvēlēties koksnes ieguves brīdī aprobežojumu dēļ, tas nozīmē, ka valsts viņam liek ciest zaudējumus, ja izaudzēto koksni nav iespējams pārdot, kad tā ir visvērtīgākā.

Un es gribētu arī nocitēt Erlenda Kalniņa publikāciju izdevumā „Jurista Vārds”, kur viņš raksta, ka „turklāt, kā norādījusi Satversmes tiesa, īpašuma garantija ietver īpašnieka tiesības izmantot viņam piederošo īpašumu tā, lai gūtu pēc iespējas lielāku ekonomisko labumu”.

Atbildot uz jautājuma daļu par apstrīdētās normas atbilstību Eiropas Komisijas vadlīnijām – dabai tuvāku mežu apsaimniekošana – mūsu viedoklis ir tāds, ka apstrīdētā norma nav pretrunā ar šo rekomendāciju dokumentu. Mēs, protams, ceram, ka arī Latvijā drīz vien tiks izstrādātas dabai tuvākas meža apsaimniekošanas vadlīnijas, bet, kamēr šis dokuments nav, tad, atsaucoties uz šīm vadlīnijām, argumentēšu, kāpēc mēs sakām, ka nav pretrunā ar šo dokumentu.

Tātad, pirmkārt, šīs te vadlīnijas neparedz nekādu ierobežojumu noteikšanu vai rekomendācijas atkarībā no mežaudzes koku caurmēra. Gluži pretēji, vadlīnijas atzīst, ka boreālos mežus Eiropā apsaimnieko pārsvarā privātie mežu īpašnieki un pieejai vajadzētu būt saistītai ar viņu izglītošanu un finansiālajām iniciatīvām, lai sekmētu dažādu meža apsaimniekošanas prakšu lietošanu.

Citēju... vadlīnijas. „Boreālā reģiona meži pārsvarā ir privātipašums. Šim aspektam nevajadzētu būt atstātam novārtā, jo dabai tuvākas mežsaimniecības prakses pārņemšana ir ļoti atkarīga no privātipašnieka motivācijas un viņiem piedāvātajiem atbalstiem un stimuliem.”

Otrais arguments. Apstrīdētā norma neparedz, kāds cirtes veids – kailcirte, izlases cirte vai pakāpeniskā cirte – meža īpašniekam ir jāizvēlas. Tas ir, izlases vai pakāpeniskās cirtes izvēle ir tīri īpašnieka ziņā un ir atkarīga no viņa informētības un īpašuma apsaimniekošanas plāniem, nevis no šīs apstrīdētās normas.

Treškārt. Normu pakotne, kas tika pieņemta kopā ar apstrīdēto normu, šajā pakotnē nav neviena norma, kas paredzētu monokultūru jeb tīraudžu veidošanu. Pie tam, saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 308 „Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumi” 12. punktu, mežaudzi reģistrē kā stādītu vai sētu, ja stādīto vai sēto koku skaits pārsniedz 70 procentus no šo noteikumu 5.4. apakšpunktā norādīto minimāli nepieciešamo kopējo augušo koku skaitu.

Ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka arī saskaņā ar noteikumiem, gandrīz 20 procenti dažādu citu koku sugu stādītā mežaudzē var būt iesējušies no apkārtējām mežaudzēm. Līdz ar to šī prasība, kas ir atjaunot stādot, nenozīmē, ka tur jāstāda 100 procenti vienas koku sugas vai divu koku sugu koki. Tiek pieļauts saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem, ka līdz pat 25 procentiem šajā audzē, lai viņu atzītu par atjaunotu, var būt arī iesējušies koki no apkārt esošajām mežaudzēm.

Un atļausiet arī atzīmēt... jūs gan redzējāt datus no Valsts meža dienesta par to, ka pašlaik pusi valstī atjauno stādot, pusi atstāj sējot, privātajā mežsaimniecībā tā proporcija ir nedaudz citādāka. Tur tikai līdz 30 procentiem atjauno stādot. Tā kā bažas par to, ka veidosies tikai stādītas mežaudzes Latvijā, vismaz tuvākajā laikā noteikti nav. Jo privātais meža īpašnieks bieži vien izvēlas, lai sasējas, kas sasējas un tāpēc tā baža, ka tieši samazināsies vērtīgo skujkoku mežu īpatsvars, šo problēmu tāpat arī pilnībā neatrisinās apstrīdētā norma, tomēr, mūsaprāt, tas ir solis pareizajā virzienā.

Ceturtkārt, runājot par vadlīnijām. Kopā ar apstrīdēto normu pieņemtā normu pakotne platībās, kur paredzēts veikt galveno cirti, izmantojot caurmēra kritēriju, paredz atstāt vairāk tā saucamos ekoloģiskos kokus un mirušo kokus.

Un tā kā iepriekšējā sanāksmē tika uzdots jautājums, kas ir šie ekoloģiskie koki un kā viņi izskatās, tad jūs šeit redzat bildi, kā viņi izskatās. Šī bilde gan ir no valsts mežiem, tur ir atstāti vairāki ekoloģiskie koki, jo valsts meži tāpēc, ka viņi sertificējušies, atstāj nevis normatīvajos aktos prasītos 5 kokus, bet viņi atstāj 10 kokus. Privāto mežu īpašniekiem līdz apstrīdētās normas pieņemšanai bija jāatstāj 5 koki, tagad tā prasība ir atstāt 8 kokus uz hektāru 5 vietā un vismaz 10 sausos kokus 4 vietā. Tas nozīmē, ka par 13 kokiem vismaz vairāk... es atvainojos... par 9 kokiem vairāk vismaz ir uz hektāra vienības privāto mežu īpašniekiem ir jāatstāj. Ko tas nozīmē? Kopš 2001. gada, kad stājās spēkā arī normas par ekoloģisko koku atstāšanu, privātajos mežos... šeit ir rādīts aptuveni kubikmetri, bet ja mēs tā pārrēķinātu, tad privāto mežu īpašnieki bez jebkādas kompensācijas un mēs arī neprasām kompensācijas, ir atstāti aptuveni 3 miljoni koku, jo viens koks parasti ir mazāks par 1 kubikmetru, līdz ar to var pieņemt, ka aptuveni ir atstāti arī dabas daudzveidībai.

Tālāk. Mūsu viedoklis...

Jā, un es gribētu teikt, ka šī ir unikāla norma Latvijai, jo nevienā... ne Baltijas valstīs, ne citur, cik es zinu, Eiropā... jo es strādāju arī Eiropas Meža īpašnieku konfederācijā un piedalos darba grupās, es neesmu secinājis, ka citur Eiropā ar normatīvo regulējumu būtu noteikts, ka jāatstāj ekoloģiskie koki. Jā, ir citur valstīs sertifikācijas sistēmas, kas to pieprasa un atstāj, ir citur, kur valsts mežos to atstāj, bet tā kā būtu ar normatīvo regulējumu arī privātajos mežos tas noteikts, es citu valsti nezinu.

Tālāk mūsu viedoklis par apstrīdētās normas atbilstību 115. pantam.

Vispirms mēs vēlamies norādīt, ka mežu īpašnieki ir sabiedrības daļa. Bieži vien kaut kā izskan, ka ir mežu īpašnieki un tad ir sabiedrība. Es gribu tomēr teikt, ka mežu īpašnieki ir relatīvi liela sociāla grupa, apmēram 130 tūkstoši mežu īpašnieku Latvijā ir un tas kopā ar ģimenes locekļiem veido gandrīz 400 tūkstošus cilvēku, kuri ir saistīti ar savā īpašumā esošu mežu apsaimniekošanu un īpašums ir, nenoliedzami, tās ekonomiskās sistēmas pamats, uz kuru Rietumu pasaule dzīvo.

Man kāda meža īpašniece no Vidzemes rakstīja, ka atkarībā no totalitārās varas principiem padomju varas laikā, kad nebija ļauts pastāvēt privātīpašumam, bet pastāvēja bezmaksas medicīna un augstākā izglītība, savukārt Latvijā valsts indivīdam jāspēj pašam sevi nodrošināt ar saviem līdzekļiem, tostarp maksājot par veselības aprūpes pakalpojumiem, bet savukārt valsts garantē tiesības uz privātīpašumu esamību un tā izmantošanu savu vajadzību nodrošināšanai un valsts ekonomikas funkcionēšanai.

Līdz ar to tā apstrīdētā norma, protams, ir jāvērtē arī privātā īpašuma kontekstā.

Bet runājot tieši par šo apstrīdēto normu un 115. pantu, mūsaprāt, ir jāņem vērā arī pārējais mežsaimniecības regulējums ar noteiktajiem ierobežojumiem īpašumu apsaimniekošanā.

Te jau tika pieminēts, ka vēl no padomju laikiem šis regulējums ir pārņemts attiecībā uz galvenās cirtes vecumu, tāpat ir noteikts skaits, kas ir jāapstāj pēc galvenās cirtes veikšanas, ir ierobežojumi veikt jaunaudžu kopšanu trīs mēnešu garumā, kas arī ir unikāli Latvijai ar normatīvo regulējumu noteikts aprobežojums, prasība par apaugumu saglabāšanu mikroieplakās, koku rindas atstāšana ap lielām putnu ligzdām. Un, kā mēs dzirdējām, cirmsas platības ierobežojumi, kur, kā dzirdējām galvenā cirte pēc caurmēra nerasniedz pat pusi no atļautās cirmsas platības. Tāpat ir noteikts termiņš, kādā ir jāatjauno nocirstā platība un vairāki citi ierobežojumi.

Tādēļ vēlreiz aplūkojot veiktos grozījumus... un šeit ir tas salīdzinājums arī ar to, kā bija, un ar Skandināvijas valstīm, un mūsu kolēģiem Igaunijā... Mēs redzam, ka daļēji audžu galvenās cirtes skaitliskā vērtība ir pazemināta, bet ir arī audzes, kurām tā vērtība ir paaugstināta, kā tas ir redzams no šī attēla. Un galvenās cirtes caurmēra skaitliskā vērtība vairs netiek saistīta ar audzes bonitāti.

Un es šeit vēlreiz arī gribu tomēr šos korupcijas riskus pieminēt, jo, protams, tā ir birokrātija, bet nosakot bonitāti, ir aprēķināts rādītājs. Vispirms mežā ir jānosaka koku augstums un izejot no koku augstuma, nosaka bonitāti. Šo augstumu nosaka meža inventarizācijas veicējs. Un arī šajā posmā es negribētu teikt, ka... man nav pierādījumu, ka būtu šādi gadījumi, bet es varu arī teikt, ka šādi riski pastāvēja, ka meža īpašnieks varēja vienoties ar taksatoru, norādot lielāku koku augstumu un tādējādi iegūstot to bonitāti, vai, gluži pretēji, pazeminot to bonitāti, kas ir nepieciešama, lai varētu veikt ciršanu. Ar izmaiņām apstrīdētajā tiesību normā šis, protams, ir novērsts.

Jā... tāpat ir jāpiemin arī tas punkts, kas nosaka, ka neļauj veikt galveno cirti pēc caurmēra, ja iepriekšējos gados ir veikta krājas kopšana. Kā mēs dzirdējām, tas

novērš gadījumus, kad audzes koku vidējais caurmērs tiek apzināti palielināts, izcērtot tievākos kokus.

Tāpat, ņemot vērā, ka grozījumu pakotne paredz augstvērtīga stādāmā materiāla stādīšanu, pie tam, atjaunojot audzi īsākā termiņā, nekā tas bija iepriekš, tātad šeit ir stingrākas prasības. Mēs tādējādi uzlabojam CO₂ piesaisti, jo īsākā termiņā ir jāatjauno platība, kurā koki neatrodas.

Tāpat vairāk kā par vienu trešdaļu ir palielināts cirsmā atstājamo augošo koku skaits un vairāk kā divas reizes ir palielināts atstājamo sauso koku skaits. Tādējādi līdz ar to mēs uzskatām, ka apstrīdētā norma atbilst vai pat veicina Satversmes 115. pantā noteiktās tiesības ikvienam, tajā skaitā arī meža īpašniekam, dzīvot labvēlīgākā vidē.

Tāpat ir jāņem vērā, ka pēdējos gados strauji pieaug un skaidri redzams, ka vēl straujāks pieaugums sagaida arī turpmāk platībās, kurās privātajos īpašumos tiek noteikti ierobežojumi.

Jā, starp citu... nedaudz atkāpe. Šeit jūs redzat, kāds izskatās mežs, kas saucas dabiski atjaunojies... sasējies, kas sasējās... un jūs redzat, kā izskatās stādīts priežu mežs. Protams, tajā pirmajā gadījumā tur nav veikta koku kopšana, bet, ja arī šo koku kopšanu tagad tur veiktu, tad, protams, tā audze... tie kociņi ir izstīdējuši un sniega vai kāda cita ietekmē droši vien tur būtu arī diezgan lieli postījumi... Tas tā vienkārši, lai mēs salīdzinātu šo te dabiski atjaunojušos ar to, kas tiek stādīta.

Bet runājot par šīm te aizsargājamām platībām, ko es pieminēju, nu, var jau teikt, ka 40 tūkstoši vai 70 tūkstoši, vai kopā ar bufera joslām 110 tūkstoši hektāri nav daudz, bet ja tas attiecas kaut vai uz vienu privāto īpašumu, tad pēc būtības tās ģimenes plāni par savas saimniecības uzturēšanu lielā mērā tiek ietekmēti.

Un šeit, protams, nav tiesas sēde par kompensāciju jautājumu, bet es gribētu teikt, ka, protams, tas ir ļoti neatrisināts jautājums, ja mazāk kā vienu procentu gadā var saņemt kompensācijās no tās vērtības, kāda ir konkrētajai audzei.

Un nedaudz reflektējot uz to, ko teica Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāve par tiem veidiem, kā mēs varētu aizsargāt biotopus, kā mēs varētu veicināt dabas aizsardzību, tad tika teikts, ka nav tāda īsti likumīga pamata, ir grūti izveidot jaunas aizsargājamās platības. Es gribu norādīt, ka visā pasaulē, it īpaši Somijā, eksistē tā saucamā brīvprātīgā dabas aizsardzības sistēma, kur privāto mežu īpašnieki... tiek veicināta viņu iesaiste brīvprātīgajā dabas aizsardzībā... viņi paši izvēlas platību, kurā veikt dabas aizsardzību, viņi slēdz līgumu ar valsti un viņiem, protams, par to arī tiek piedāvāta kaut kāda kompensācija. Latvijā diemžēl, es nezinu, kāpēc, šāda te brīvprātīga dabas aizsardzības sistēma netiek izmantota un netiek attīstīta.

Un visbeidzot, tuvojoties viedokļa noslēgumam, vēlos norādīt, ka laimīgākās nācijas pasaulē, Somijas, Konstitūcijā ir ļoti līdzīga norma mūsu Satversmes 115. pantam, proti, Somijas Konstitūcijas 20. pants nosaka... citēju tulkojumu... „valsts iestādēm jācenšas garantēt ikvienas tiesības uz veselīgu vidi un iespēju ietekmēt

lēmumus, kas attiecas uz viņa dzīves vidi.”

Nemot vērā, ka Somijā īpašumtiesības ir krietni mazāk ierobežotas un nav ierobežojumi galvenās cirtes caurmēram, ir lielākas cirsmu platības, tajā pat laikā nav atrodama informācija par lēmumiem, ar kuriem tiktu ierobežotas Somijas iedzīvotāju darbības mežsaimniecībā. Un, kā jau es teicu, Somijā to risina iesaistot mežu īpašniekus brīvprātīgā dabas aizsardzības sistēmā, nevis uzliekot normatīvos ierobežojumus.

Un savu izklāstu es gribu pabeigt ar vienu labu ziņu tiem, kam patīk sēņot. Jo arī šāda informācija šeit iepriekš izskanēja, ka sēnes jau nu pēc ciršanas tur nebūs ļoti ilgu laiku. Šie ir reāli attēli no mūsu sakoptākā meža konkursa apmeklētajiem īpašumiem. Labajā pusē jūs redzat 3-gadīgu priežu stādījumus, kur aug sēnes, savukārt kreisajā pusē ir stādīta līdz 10 gadus veca egļu jaunaudzē, tātad šī egļu audze ar sēnēm un lakstaugiem zemsedzei. Un jūs redziet arī tālumā tos baltos kokus, tie ir bērzi, tie sasējušies bērzi šajā stādītajā audzē, kas nozīmē, ka ir pietiekošs apgaismojums. Audze ir kopta, tur aug daudzas sugas gan zemsedzē, tur aug sēnes, gan tur aug arī citas koku sugas. Tātad, kā redziet, daba nemelo un nav taisnība, ka pāriet ļoti ilgs laiks, lai atkal varētu baudīt meža rekreatīvās funkcijas.

Un pavisam pašā noslēgumā tikai vēl viena frāze no manas puses.

Es atvainojos... droši vien mūsu ierobežotās juridiskās zināšanas mums liek tā domāt, bet mēs tiešām nesaprotam, kāpēc vispār Satversmes tiesā ir šī lieta, jo, lasot lietas materiālus un klausoties pirmo klātienes sēdi, radās sajūta, ka ir notikusi kāda milzīga meža apsaimniekošanas prakses maiņa vai vēl vairāk... būtiskas izmaiņas dabas aizsardzības sistēmā Latvijā, kaut gan būtībā diskusija ir par centimetru izmaiņām, kas ir spēkā jau kopš 2000. gada. Tātad šāds cirtes veids ir spēkā jau kopš 2000. gada. Tad jau pēc būtības arī jebkurš cits mežsaimnieciskais lēmums, kas ietverts normatīvajā regulējumā, kā, piemēram, pagājušogad lēmums par mizgraužu bojāto koku ciršanu... jūs redzējāt, ka mizgraužu bojātās audzes ciršana ir daudz lielākos apmēros nekā ciršana pēc caurmēra vai platību atjaunināšanā nepieciešamo koku skaits, ir satversmības jautājums.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Paldies par meža īpašnieku redzējumu vispār uz šiem jautājumiem kopumā un attiecībā uz šo lietu kā tādu.

Šobrīd sekos tiesnešu jautājumi.

Vārds tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā. Paldies.

Jūs tā kā ļoti uzsvērāt tās ekonomiskās intereses, kas ir arī saprotamas, jo tā ir

tā jūsu... tas veids, kādā jūs pelnāt naudu.

Mans jautājums ir par to, vai biedrība arī kaut kādā veidā cenšas veicināt šo te dabas aizsardzību, daudzveidību...? Vai jūs esat savā biedrībā arī faktiski fokusējušies arī uz šo... vai tikai un vienīgi uz ekonomiskas dabas jautājumiem? Paldies.

A. Muižnieks.

Jā, paldies par jautājumu.

Nē, meža īpašnieku vienīgais mērķis nav cirst kokus. Privāto mežu īpašnieku mērķi ir ļoti daudzi, atkarībā no viņiem pašiem, vai tā ir rekreācija vai koksnes ieguve, vai dabas daudzveidība.

Atbildot uz jautājuma daļu, ko mēs esam darījuši... Pirmkārt, mēs šī gada 9. maijā rīkosim tādu izbraukuma semināru par nekailciršu saimniecību, jo mēs uzskatām, ka tā ir brīva īpašnieka izvēle – cirst kailcirti vai cirst izlases cirti, bet tāpēc mēs gribam parādīt arī, kā var saimniekot nekailciršu saimniecībā.

Un, ja runā par mūsu iesaisti dabas daudzveidības veicināšanā... jā, mūsu biedrība ir realizējusi divus projektus attiecībā uz pūču sugu aizsardzību, uz ūpju aizsardzību, izvietojot būrus mūsu biedrības īpašnieku mežos.

J Briede.

Paldies.

A. Laviņš.

Lūdzu, vārds tiesnesei Irēnai Kucinai.

I. Kucina.

Sveicināti! Paldies par jūsu izvērstajām jau atbildēm un arī, protams, arī juridiski pamatotajām... viennozīmīgi...

Bet jautājums ir vairāk saistīts jau par tālāko. Vai jūsu rīcībā būtu informācija par to, cik daudz izmantotas jau praktiski tās atļaujas, kas ir izsniegtas pēc jaunās kārtības, pēc jaunajiem noteikumiem. Ir kaut kāda tāda taustāma informācija?

A. Muižnieks.

Jā, paldies par jautājumu.

Es diemžēl varu atbildēt tikai par tendencēm.

I. Kucina.

Nu, labi...

A. Muižnieks.

Protams, privātais mežu īpašnieks vairāk veiks koku cirti tajā brīdī, kad ir koku cena tirgū. Tad ir skaidrs, ka 2022. gadā salīdzinot ar šo gadu, cena bija krietni augstāka. Visiem sortimentiem bija augstāka. Līdz ar to liela daļa izmantoja šīs te tiesības arī 2022. gadā. Pašlaik ir tāds zināms periods, kad mežu īpašnieki vairāk koncentrējas uz šo te bojāto koku ciršanu, jo ir daudz bojātas audzes, egļu astoņzobu mizgraužu audzes, vispirms likvidē šos te bojājumus, jo tā koksne strauji bojājas un tikai pēc tam, protams, varētu izmantot šīs te iespējas.

I. Kucina.

Labi. Paldies.

Un tad nākamais jautājums secīgi būtu šāds. Ja jau... kā mēs dzirdējām no Ministru kabineta pārstāvjiem, pēc savas būtības apstrīdētā norma tika pieņemta dēļ tā, ka ir sācies karš un attiecīgi arī krīze iestājusies, un bija vajadzīgs atbalsts palīdzot ar koksni, iegūt arī šķeldu un tā tālāk... mēs to arī dzirdējām, apjomus mēģinājām noskaidrot attiecībā uz eksportu...

Sakiet, lūdzu, jūs pārstāvēt īpašniekus šeit... koku īpašniekus, mežu īpašniekus... varat tā priekš sevis vai priekš mums arī šeit pateikt, ka jūs izjūtat, ka jūs piedalījāties šādā pasākumā, palīdzot mūsu cilvēkiem šajā krīzes situācijā?

A. Muižnieks.

Jā... nu, protams, šī diskusija, kā jau te tika norādīts, arī tieši par apstrīdēto normu jau ir kopš 2017. gada. Tā kā tās diskusijas tur ir bijušas ļoti daudz.

Bet atbildot uz to jūsu jautājumu... Meža īpašnieks jau īsti necērt koku, lai izmantotu tos zarus vai to galotni. Ja tajā brīdī ir labvēlīga tirgus situācija, tad, protams, viņš laiž šo te koksni tirgū un tad veidojas arī šīs te koksnes atliekas, ko izmanto tālāk jau enerģijas ražošanai. Latvijā īsti meža īpašnieks nestrādā uz to, lai izaudzētu tikai zarus vai galotnes, vai celmus... tā nav...

I. Kucina.

Paldies. Tad jūs tā īsti vēl nevarat konkrēti pateikt, vai jūs piedalījāties kopā šajā ziņā ar valsti, lai pārvarētu šo krīzes situāciju konkrēti dēļ tā, kādēļ šī norma tika pieņemta 2022. gadā.

A. Muižnieks.

Jā... es atvainojos... protams, tagad man nav tādu datu, kas pateiktu, kāpēc katrs konkrēts meža īpašnieks cirta. Vai tā bija tirgus situācija, vai viņa vēlme tiešām stimulēt energoneatkarību. Nu, man šādu datu nav, es tiešām... šobrīd uz to atbildēt nevaru.

I. Kucina.

Labi. Paldies.

Un saki, lūdzu... jūs koksni... jā, ja drīkst, protams... ja ir tāda informācija ir jūsu rīcībā... Jūs koksni kā meža īpašnieki izmantojat Latvijas tirgum vai vairāk eksportam?

A. Muižnieks.

Nu, mežu īpašnieki jau koksni pārdod tam, kurš pērk un paši pārsvarā nepārstrādā šo te koksni. Līdz ar to... ņemot vērā to sortimenta daļu, ko Latvijā pārstrādā, tos zāgbaļķus, jo Latvijā ir ļoti labi attīstīta zāgētavu saimniecība, moderna... un to daļu, protams, pārstrādā Latvijā, saražojot dēļus, kas ir gala produkts, jo būvniecībā dēlis ir gala produkts. Tur var filozofēt par augstu pievienoto vērtību, bet būvniecībā dēlis ir gala produkts. Un ir skaidrs, ka Latvijā, ņemot vērā, cik ir mūsu iedzīvotāju, kas paliek diemžēl aizvien mazāk, un cik mums ir mežu, mēs vienmēr būsimeksporta valsts. Un tas ir labi, jo tā nauda nāk iekšā Latvijā. Mēs nespējam paši izmantot to koksni, kas mums izaug. Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi?

Lūdzu!

B. Baltvilka.

Jā, paldies.

Jūs prezentācijā sākumā minat, ka klimata pārmaiņām ir visbūtiskākā negatīvā ietekme uz biodaudzveidību mežā.

Saki, lūdzu, kā jūs varētu komentēt šo apgalvojumu kontekstā ar bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu starpvaldību zinātnes un politikas platformu, kas apvieno vairāk kā simts zinātnieku un 15 tūkstošu pētījumu apkopojumu, ar 2019. gadā secināto, ka klimata pārmaiņu ietekme mērāma tikai apmēram 15 procentu apmērā, bet zemes lietošanas maiņa, un to ietver arī intensīvā mežsaimniecība, apmēram divas reizes vairāk, teju 30 procentu no ietekmes.

A. Muižnieks.

Jā, nu, pirmkārt, protams, ir dažāda līmeņa dokumenti, par ko mēs runājam. Vieni ir pētījumi, jūs pieminējat vēstuli. Protams, šādos dokumentos viedokļi noteikti

var atšķirties.

Skaidrs, ka mēs atzīstam, ka atmežošana, kas lielā mērā ietekmē klimata pārmaiņas, bet kas nav Eiropas problēma, bet kas ir to valstu problēma, kur ir lietus meži un kur mežus to vietā vairs neaudzē pēc tam, bet audzē kaučuka plantācijas vai palmu eļļas plantācijas, protams, tas ļoti būtiski ietekmē arī bioloģisko daudzveidību. Bet šī atmežošana nav Eiropas problēma.

Atbildot konkrēti uz jūsu jautājumu, tāad... protams, ir dažādi dokumenti ar dažādiem viedokļiem. Zinātniekiem tie viedokļi par šo, protams, atšķiras.

B. Baltvilka.

Es nezinu, vai es varu sniegt komentāru, vai tas paliks uz 8. martu, es gribētu vēl tikai pavisam īsi pieminēt, ka tas vienkāršs viedoklis vai kaut kāda vēstule. Bet par to mēs plašāk izvēršīsim tieši 8. marta replikā, kā es saprotu. Paldies.

V. Ķerus.

Man arī būs daži jautājumi.

Pirmais. Lai saprastu labāk, ko jūs pārstāvat... vai jūs varat pateikt, cik lielu daļu jūsu biedru apsaimniekoto mežu veido valsts meži?

A. Muižnieks.

Jā... tāad mums kopā ir ap 500 tiešajiem biedriem, savukārt mūsu biedri ir arī mežu īpašnieku kooperatīvu reģionālās apvienības. Tādējādi tie ir ap 2000 cilvēku, līdz kuriem tā mūsu ziņa aiziet. Gan Rīgas meži, gan valsts meži, gan arī citas pašvaldības ir mūsu biedri, jo arī viņi ir mežu īpašnieki, bet mēs esam biedrība un katram biedram ir viena balss.

V. Ķerus.

Mans jautājums bija par platības īpatsvaru...

A. Muižnieks.

Par platības īpatsvaru... nu, protams, ka valsts meži ar platību ir lielāki... tā tas bija arī pēc platības, bet tas neietekmē balsu skaitu un lēmumu pieņemšanu. Viņi nav arī mūsu padomē. Paldies.

V. Ķerus.

Nākamais jautājums. Kā jūs saprotat jēdzienu „klimatnoturīga mežaudze”?

A. Muižnieks.

Ar jēdzienu „klimatnoturīga mežaudze” es saprotu to, ka mežs spēj adaptēties dažādiem klimata ekstrēmiem, vai būtu sausuma periodi ilgāki, vai tie būtu kaut kādi ekstrēmāki vēji, tādējādi, kā jau es pieminēju, audzējot mērķtiecīgi mežu, kopjot viņu un radot noturīgākus individuālus kokus, tādējādi arī veidojot klimatnoturīgāku mežaudzi.

V. Ķerus.

Un vai mežaudze, kas jānocērt ātrāk nekā līdz šim, lai viņa neaizietu bojā, vai to jūs sauktu par klimatnoturīgu mežaudzi?

A. Muižnieks.

Protams. Klimatam mainoties... klimats ir mainījies gadsimtiem ilgi skatoties no Ledus laikmeta, kādas koku sugas ir bijušas Latvijā... platlapji pēc Ledus laikmeta un kādas koku sugas ir tagad. Ir skaidrs, ja notiek klimata pārmaiņas, tad mainīsies arī sugu sastāvs Latvijā. Un kamēr mēs vien egli varēsim audzēt, mēs kā mežkopji viņu audzēsim. Vai tas būs īsāku vai garāku rotācijas periodu, bet mēs viņu audzēsim.

V. Ķerus.

Labi. Paldies.

Tad šajā sēdē un arī pirms tam, nereti tiek pamatoti noteikumu grozījumi ar to, ka mežu īpašniekiem būs lielāka brīvība lemt par mežu nociršanu un tika teikts arī, ka mežu īpašniekiem tagad ir labākas zināšanas.

Bet jūsu vērtējumā... pārstāvēt mežu īpašniekus... kāpēc, jūsuprāt, vajadzētu dot lielāku brīvību mežu īpašniekam pieņemt lēmumu par nociršanu, bet nedrīkstētu tādu pašu brīvību dot attiecībā uz mežu atjaunošanu?

A. Muižnieks.

Jā. Par nociršanu... Tātad par ieguvumiem dažādām grupām.

Tātad, lielāka brīvība nocērtot. Kā jau es minēju, tā ir iespēja nesagaidot kādas katastrofiskas sekas iestāšanās īpašnieka mežā, viņš var pieņemt lēmumu, kurā brīdī iegūt šo te koksnes ražu, pie tam, iegūt šo koksnes ražu tad, kad cena ir visizdevīgākā. Tas ir, par viņa brīvību pieņemt lēmumu.

Savukārt, tā norma, kas sabalansē tiesības un pienākumus, ir šī norma par atjaunošanu. Tātad, sabiedrības interesēs ir, lai mežs tiktu atjaunots pēc iespējas ātrāk, tātad viņš ir jāiestāda ātrāk nekā parastajā gadījumā, jo izmainītā norma paredz, ka ir jāiestāda ātrāk. Tātad, šis ir tas balanss starp sabiedrības ieguvumiem un meža īpašnieku brīvībām.

V. Ķerus.

Un savā vēstulē tiesai jūs rakstāt, ka viena no negatīvajām tendencēm ir vērtīgo priežu audžu apjoma samazināšanās un norādāt, ka šie noteikumu grozījumi varētu palīdzēt šo samazināšanos apturēt.

Bet ja mēs skatāmies uz „Silavas” prognožu scenārijiem, tad mēs redzam, ka priežu audžu īpatsvars palielinātos arī bez noteikumu grozījumiem. Varbūt jums ir dati par kaut kādu atsevišķu daļu priežu audžu... varbūt jūs varat precizēt, kas ir vērtīgās priežu audzes, kāda ir statistika par viņu samazināšanos un kā šie grozījumi varēs to palīdzēt mainīt?

A. Muižnieks.

Droši vien tad jāskatās pēc tiem datiem, kas ir mežzinātniekiem. Mēs tādus atsevišķus pētījumu neesam veikuši par samazināšanos vai prognozēm. Es varu nokomentēt no tās praktiskās mežsaimniecības, ar ko privātie mežu īpašnieki sastopas. Tas ir, pārlietu lielais pārnadžu blīvums. Tātad ir meža dzīvnieki, kuri noposta priežu audzes un priežu audzes atsevišķos reģionos vispār nevar izaudzēt... Ir pieaugušas arī stādu cenas, protams. Un tad ir kaut kādai motivācijai jābūt, lai mežu īpašnieki stādītu šīs te priežu audzes. Un līdz ar to tad tā norma, kura ir sabalansētas iespējas cirst, bet pretī ir prasība stādīt šīs te priežu audzes, ir tas instruments, kā šīs priežu audzes Latvijā nepazaudēt.

V. Ķerus.

Tātad, rakstot „vērtīgās priežu audzes”... jūs domājat vienkārši priežu audzes, pieņemot, ka tās ir vērtīgas.

A. Muižnieks.

Nu, kaut vai no rekreatīvā viedokļa. Daudziem cilvēkiem priežu audzes patīk izmantot rekreācijas vajadzībām, jo viņi tās uzskata par tādā veidā vērtīgām... Privātais meža īpašnieks, kuram vairāk ir varbūt ekonomiskā interese, tas priežu audzes uzskata par... jo sortiments maksā labāk... Līdz ar to tā vērtības izpratne droši vien katram ir citādāka.

V. Ķerus.

Un tad vēl divi jautājumi.

Jūs minējāt, ka privātajos mežos tagad būs jāatstāj 8 ekoloģiskie koki uz hektāra līdzšinējo 5 vietā. Bet es gribētu pajautāt, vai jūs esat pievērsis uzmanību, ka tas attiecas tikai uz šīm caurmēra cirtēm nevis vispār?

A. Muižnieks.

Protams... Nu mēs to saprotam kā papildu slogu, kas tiek uzlikts tiem īpašniekiem, kuri izvēlas veikt šo te ciršanu pēc caurmēra. Jā. Mēs to saprotam, ka tas attiecas tikai uz šīm te cirtēm.

Un tas ir kā kompromisa variants, kas jau tika minēts... Jo, protams, nav zinātnisku pamatojumu, ne 5, ne 8, ne arī īsti jūsu minētajiem 30 kokiem. Atvainojos, bet es neesmu redzējis pētījumus, ka tieši 30 koki ir tas, kas nodrošinās kaut kādu labāku situāciju. Līdz ar to kā kompromisa variants palielināt par vairāk kā par vienu trešdaļu koku skaitu, kāds ir jāatstāj... manuprāt... jā...

V. Ķerus.

Tā kā man ir ļauts uzdot jautājumus, tad es šoreiz nediskutēšu, bet, ja ir interese, tad varu jums tos pētījumus parādīt.

Bet atgriežoties pie jautājumiem un pēdējais no manis. Jūs minējāt, ka Somijā ir brīvprātīga dabas aizsardzības sistēma atšķirībā no Latvijas. Vai jums ir kādi dati par to, ka šī sistēma ir sekmīgāka bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanā?

A. Muižnieks.

Paldies par jautājumu.

Pētījumu rezultāti kā tādi, kas tieši salīdzinātu šo te brīvprātīgo sistēmu Somijā, kā viņa ir tieši sekmējusi, nav. Bet jebkurā gadījumā arī tas, kas izskan Latvijā, šis viedoklis, ka, jo vairāk aizsargājamās teritorijas, jo labāk.

Nu, pieejot no šī viedokļa, ka brīvprātīgā dabas aizsardzības sistēma Somijā ir veicinājusi vairāk aizsargājamās platības bez mežsaimnieciskās darbības, vienalga, desmit gadu periodā vai divdesmit gadu periodā, es pieņemu, ka tas jau pats par sevi ir acīmredzams, ka tas ir labāk nekā aizsargāt mazāk teritorijas. Paldies.

J. Rozītis.

Jā, man arī būs daži jautājumi Muižnieka kungam.

Pirmais jautājums. Ja nu tas ir tā kā *a priori*, kā aksioma skaidrs, ka mēs stādīsim stādmateriālu, veiksīm jaunaudžu kopšanu un līdz ar to mēs panāksim ātrāku, īsāku šo rotāciju. Nu, tas tā kā laikam ir skaidrs, ka visi to tā kā vienādi saprot.

Tad kāpēc bija jāmaina šis caurmērs, ja galu galā ir iespēja jau šobrīd panākt ātrāku šo rotāciju? Un jau tas caurmērs jau iezīmējas, ka viņš ir mazdrusciņ jau zem vecuma krīt šobrīd, jau pie tiem stādmateriāliem, kādus šobrīd stādītu un pie tiem biežumiem, ko stāda un to jaunaudžu kopšanas šķērslaukumiem... Kāpēc tad bija vēl jāmaina šis caurmērs? Te viss ir kārtībā. Tad jau tikai meža īpašnieks varētu aktīvāk strādāt, izmainām vienus un tos pašus noteikumus un meža īpašnieks vēl dabūs tur desmit gadus vai piecus, vai divdesmit gadus ātrāk tur pēc kaut kādiem 40 vai 50 gadiem.

A. Muižnieks.

Jā, man liekas, ka viens no iemesliem... viens būtisks iemesls, ko es jau minēju, ir šo te risku mazināšana, ko mēs redzam, ka tas tiešām iestājas... tās vējgāzes, vējlauzes, gan arī mizgrauži. Kā izriet no meža entomologa, vadošā meža entomologa Latvijā, Agņa Šmita šī gada veiktajiem secinājumiem, principā eglēm šis vecums, it īpaši kūdreņos, kad egļu audzes vajadzētu cirst, ir 50 gadi. Līdz ar to šīs te izmaiņas viennozīmīgi šos te riskus mazina.

J. Rozītis.

Bet jau mēs... tik tikko kā sadzirdējām, ka vajadzētu vispār noņemt nost eglēm šo ciršanas vecumu vai caurmēru. Tas nozīmē, ka jau apzināti meža īpašnieks iet uz stādīšanu, uz īsāku rotāciju... Tas nozīmē, ka... vai jūs piekrītat tam, ka apzināti meža īpašnieks jau izvēlas lielu augsta riska faktoru?

A. Muižnieks.

Pirmkārt, kā jau es teicu, meža īpašnieki ir ļoti dažādi un arī viņu mērķi ir ļoti dažādi. Viens mežu audzē, lai tas būtu pensijas kapitāls tajā brīdī un tur nav runa par 50 gadiem... tas ir atkarībā no tā esošā meža vecuma, viņš skatās, lai manā pensijas vecumā es varētu iegūt koksnes ražu un tas būtu atspajds pensijai. Cits vienkārši tur šo īpašumu tajā brīdī, kad man vajadzēs slimnīcai naudu, tad es varēšu diezgan ātri atprečot šo te produktu. Tā kā tie mērķi ir ļoti dažādi. Un protams, ka meža īpašnieks vēlas izaudzēt pēc iespējas ražīgāku mežu, ko dod šie te grozījumi, kas paredz augstvērtīgu stādāmo materiālu un ja meža īpašnieks iestāda augstvērtīgu stādāmo materiālu, viņš naudu vienkārši neizmetīs, jo stādīšana mūsdienās ar augsnes sagatavošanu, maksā pāri par 1000 eiro, pat 1500 eiro. Ja es iestādu, tad ir skaidrs, ka es to mežu kopšu, jo es vienkārši nenometīšu naudu zemē un pēc tam nelikšos ne zinis. Līdz ar to, protams, šādas darbības veicot viņš apzinās, ka viņš to mežu audzēs ātrāk.

J. Rozītis.

Bet jau mēs galu galā saprotam, ka tas patiesais mērķis stādīšanai... nu, es nezinu, varbūt jums arī ir kādi aptaujas dati starp mežu īpašniekiem Latvijas biedrības biedriem... par to, vai tiešām meža īpašnieks stādīs ar ideju, ka tas ir piensesums klimata pārmaiņām, vai tas ir pēc būtības ieguldījums, lai ātrāk tiktu pie ciršanas nākotnē nākotnes mežā... celt kapitāla vērtību...

A. Muižnieks.

Jā... bet jebkura darbība jau sniedz arī kādu blakus efektu. Un ja ar šo stādīšanu, kopšanu ir iespējams piesaistīt vairāk CO₂, tad, mūsaprāt, tas ir pozitīvs ieguvums, kas tiek dots ar šādām te darbībām un apstrīdētās normas ieviešanu.

J. Rozītis.

Jā... Minējāt, ka esat arī starptautiskā vidē un nosacīti tas nozīmē, ka satiekaties arī ar citiem mežu īpašniekiem. Un gan ka ir arī diskusijas par bioloģisko daudzveidību ir arī starpvaldību līmenī.

Un tas jautājums man ir par to, apzinoties par šīs normas pakotni, par atmirušās koksnes saglabāšanu cirmsmās, to, ko mēs jau sākām ar iepriekšējo runātāju... Un tā lielākā problēma jau nav atmirusī koksne vispār mežos, bet nodrošināt nepārtrauktību. Līdz ar to tam ir liela, liela nozīme, kas notiek tajās cirmsmās, it sevišķi kailcirtē. Mainoties mikroklimatam, tam ir... nu, to mēs zinām...

Jautājums ir, vai jebkad jūs no saviem īpašniekiem esat dzirdējis kādu pārmetumu par Valsts meža dienesta veikto uzraudzību par atmirušās koksnes saglabāšanu?

A. Muižnieks.

Ja jūs runājat tieši konkrēti par mūsu īpašniekiem...

J. Rozītis.

Nu, varbūt arī plašāk...

A. Muižnieks.

... tad šādu sūdzību es neesmu saņēmis. Nē.

J. Rozītis.

Tad vēl jautājums noteikti būtu par tiesībām un pienākumiem. Mēs ļoti dzirdam nepārtraukti uzsvērtu... un kas ir saprotami un lai nav pārpratumi, ka meža zemes īpašniekam tiešām ir tiesības domāt, kādā veidā efektīvāk apsaimniekot zemi. Par to mēs arī laikam neviens nešaubāties. Bet tajā pat laikā starptautiski, kā es zinu, vairāk ir diskusiju par to, ka mēs nevaram bioloģisko daudzveidību nosargāt bez augstākas pienākumu latīņas arī no paša īpašnieka.

Kādas ir jūsu domas? Jo mēs visu laiku dzirdam... mēs visu laiku dzirdam tiesības, bet vai nebūtu jābūt arī augstākiem pienākumiem paralēli?

Es nerunāju par sarkanumu, kā iepriekšējā sēdē te parādījās, vai kas... bet par tiesības pieaug, bet vai nav jāpieaug arī pienākumiem, domājot par bioloģisko daudzveidību?

A. Muižnieks.

Nu, laikam ir jāatzīst, ka tā ir filozofiskā diskusija, kas tur viss neattiecas uz šo te apstrīdēto normu.

Tad, protams, pasaulē diskutē par daudzām lietām, tajā skaitā par ekosistēmu

pakalpojumiem. Par to, ka īpašniekam varētu maksāt par to, ka viņš attīra gaisu, par to, ka viņš attīra ūdeni, pieņemsim, Ņujorkas pilsētas tuvumā tieši tā arī mežu īpašnieki ir ļoti priecīgi, jo viņa saņem šo saucamos „ekosistēmu maksājumus” par to, ka viņi attīra Ņujorkas pilsētai ūdeni. Arī tiek runāts par šādu. Tā kā nav tikai tā, ka jaunus pienākumus mežu īpašniekiem, jo visi jau saprot, ka vienkārši tā paņemt nost īpašumu un aizliegt kaut ko darīt nevar. Runā, kā to visu sabalansēt, gan par CO₂ tirgus brīvprātīgo attīstīšanu, kur īpašnieks var pārdot piesaistīto CO₂ kredītus, gan arī par šiem pakalpojumiem. Tā kā es domāju, ka tas ir jāskatās tādā balansā – pienākumi un šīs ekosistēmu tirgus pakalpojumu attīstība.

J. Rozītis.

Un pēdējais jautājums man.

Iepriekš mani uzvedināja uz šo jautājumu Ministru kabineta jautājums Valsts meža dienestam par to, kāda ir tā apziņa meža īpašniekam un kam tad to pajautāt, ja ne Meža īpašnieku biedrībai... Jautājums bija par to, vai apzinās pats meža īpašnieks atbildību par bioloģisko daudzveidību? Un Valsts meža dienests atbildēja, nu, iespējams, ka tas nav tas, ar ko Valsts meža dienests ikdienā nodarbojas un atbildēja, ka notiek visādi pasākumi valstī tādi un šitādi.

Bet gribētos kaut kādu kvalitatīvāku atbildi. Vai Mežu īpašnieku biedrībai ir... es domāju fizisko īpašnieku... veikta aptauja, kvalitatīva aptauja, lai novērtētu, kādas ir šībrīža zināšanas un izpratne saistībā ar bioloģisko dabas aizsardzību mežu apsaimniekošanā?

A. Muižnieks.

Atbildot konkrēti uz jautājumu, vai ir veikta aptauja... Nē.

Bet atbildot nedaudz paplašināti, mežu īpašnieki noteikti... tas būtu pretdabiski, ja mežu īpašnieki būtu ienaidnieki savam īpašumam un savām ģimenēm un nedomātu arī par nākotni, par dabas aizsardzību. Paldies.

T. Krūmiņš.

Būs vēl viens jautājums no manas puses. Īstenībā tas ļoti labi saskan ar to, ko jūs tikko teicāt. Jautājums ir par šiem te bioloģiskajiem kokiem. Jūs minējāt, ka nezināt kaut kādus zinātniskus pētījumus, kāpēc tieši 10 vai 30 koki būtu ieteicamais, to mēs noteikti vēlāk dzirdēsim no profesora Brūmeļa, kur šādi pētījumi ir, tie ir arī lietas materiālos...

Vēlējos dzirdēt tieši jūsu viedokli kā Meža īpašnieku biedrības pārstāvja viedokli par to, vai tas pretarguments tam, kāpēc būtu jābūt... kāpēc nevajadzētu 30 kokus, ir tīri ekonomisks. Mēs redzējām slaidu, ka ir zāģbaļķi, egle, 28 centimetri... es pieļauju, ka tie eiro skaitļi ir kubikmetrā... jā, dzirdējām arī viedokli, ka viens

kubikmetrs ir viens koks, nedaudz mazāk... Vai tad sanāk tā tīri ekonomiski, ka 20 kokus vairāk nē, jo tie ir 20 kubikmetri... tas ir attiecīgi, cik tur sanāk 1600 eiro mēs nevarēsīm iegūt, paredzot tur 20 ekoloģiskos kokus vairāk. Vai arī tur ir citi apsvērumi par to, ko jūs tikko minējāt, par ģimeni un vidi sev apkārt?

A. Muižnieks.

Jā... tā tad atkārtojot to, ko es jau teicu... Protams, prasīt vienkārši īpašniekam atstāties 30 kokus tāpēc, ka sabiedrība tā vēlas un to vispār nenokompensējot, mēs to neuzskatām par pareizu.

Tajā pašā laikā mēs saprotam, ka, jā... tam ieguvumam īpašniekam tai brīvībai pieņemt lēmumu, pretī, kā jau es teicu, ir kādi pienākumi. Un tad, mūsaprāt, palielināt par vienu trešdaļu atstājamos kokus, kas, protams, arī ir kaut kādas izmaksas īpašniekam, nu, tas ir samērīgi. Tāpēc mēs... jā, piekrītam, ka 8 koki tas ir samērīgi, bet 30 – tas nebūtu samērīgi... tā vienkārši prasīt atstāt 30 kokus. Paldies.

T. Krūmiņš.

Tad vēl piebilde... es atvainojos... Tad būtu samērīgi, ja no valsts būtu kaut kāda kompensācija, tā kā ar to jūs kā mežu īpašnieki būtu mierā, ja vajadzētu atstāt 30 kokus un pretī mēs saņemam kompensāciju, kas ir vidējais izcenojums šiem te 30 kokiem... tad šāds te risinājums būtu piemērota alternatīva, teiksim, vai kompromiss...

A. Muižnieks.

Nu, kā jau es teicu... šie te pašreiz 3 miljoni koku, ko īpašnieki var atstāt... jūs paši varat sarēķināt, cik tas ir kubikmetru un cik tas maksā... tas ir mūsu devums, par ko mēs neesam prasījuši nekādu samaksu līdz šim. Protams, ja desmitkārsšotos vai pieckārsšotos vai seškārsšotos šis te apjoms, ir skaidrs, ka tur būtu jautājumi, nu, kā tad tā... man ir jāatstāj izaudzētā raža un man no tā tad ir zaudējumi.

T. Krūmiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Ministru kabineta pārstāvjiem... vai būs jautājumi? Lūdzu!

Ā. Jansons.

Jā, ir daži jautājumi cienītajam runātājam.

Viens ir... paturpinot mazliet to jūsu dalību tajās starptautiskajās organizācijās. Mēs te vairākas reizes jau iepriekš procesā dzirdējām par to, ka meža biotopi dažādās valstīs atrodas diezgan sliktā stāvoklī. Vai strādājot šajā, ko jūs pieminējāt, Mežu

īpašnieku konfederācijā Eiropas mērogā, jums ir radies iespaids, ka valstīs ar ļoti stingri regulētu mežsaimniecību un kur, teiksim, ciršanas vecums ir vienīgais rādītājs... kā... nezinu, Lietuvā, Vācijā vai tamlīdzīgi... šis stāvoklis ar meža biotopiem ir sliktāks vai labāks nekā tas būtu valstīs ar ļoti brīvām mežu īpašnieku iespējām izvēlēties, tajā skaitā, kad viņš zāgē, gan pēc vecuma, gan pēc caurmēra. Vai tomēr tur nav tādas atšķirības?

A. Muižnieks.

Kā jau mēs dzirdējām no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāves puses, ka biotopi boreālajā reģionā visur tiek vērtēti vienlīdz slikti. Protams, šī būtu garāka diskusija par to, kas ir algoritms, kā vērtē biotopu stāvokli un vai gluži viss korekti tiek vērtēts, bet nu es šeit nedrīkstu tērēt laiku uz to atbildot... Bet mana atbilde ir, ka arī tajās valstīs un kā piemēru es varētu minēt Slovēniju, kur ir aizliegta kailcirte. Tur pašlaik ļoti milzīgos apjomos tiek cirsti bojātie koki. Sanitārā kailcirte it kā nav atļauta, bet, ņemot vērā šo mizgraužu bojājumus, tad arī platībās, kur šī saimnieciskā darbība nav tik intensīva, tur pašlaik kalnos ļoti milzīgās platībās tiek cirsti šie to bojātie koki. Tā kā es negribētu piekrist, ka mežsaimnieciskā darbība ir tas vienīgais faktors, kas, protams, ietekmē šo te biotopu stāvokli.

Un, jā... ja visās valstīs viņš ir vienlīdz slikts, tad droši vien tā ietekme, kur ir vairāk atļauts vai mazāk atļauts, nu, tur ir arī kādi citi faktori, kas to ietekmē, ne tikai šī mežsaimnieciskā darbība. Paldies.

Ā. Jansons.

Paldies.

Tad paturpinot par tādu mazliet plašāku mērogu, lai saprastu to kontekstu. Vai jūs piekrītat, ka bioekonomika ir... jeb ar citiem vārdiem sakot, atjaunojamo resursu izmantošana nevis fosilo, ir būtiska vides aizsardzībai?

A. Muižnieks.

Protams. Es piekrītu.

Ā. Jansons.

Un atkal... strādājot šajā te Meža īpašnieku konfederācijā un saprotot... arī skatoties, jūs vairākas reizes pieminējāt tos adaptācijas jautājumus... kā jūs... vai jūs esat kaut kur redzējis vai kā jūs saskatāt, no kurienes tad radīsies tas koksnes resurss Eiropas Savienībā, lai šo bioekonomiku nodrošinātu, teiksim, mainoties klimatam nākotnē?

A. Muižnieks.

Jā, nu, protams, lai palielinātu Eiropā pieejamo koksnes resursu, arī šo fosilo materiālu aizstāšanai, ir skaidrs, ka mums ir jāiemācās audzēt ražīgākas audzes. Jo viennozīmīgi aizsargājamās platības Eiropas Savienībā palielinās un palielināsies, savukārt tajās platībās, kas ir tā saucamie saimnieciskie meži, tur mums ir jāiemācās audzēt ātrāk, labāk, ražīgākas audzes. Paldies.

Ā. Jansons.

Labi. Un tad ir daži pavisam īsi un konkrēti jautājumi.

Jūs te pieminējāt mazliet par iespēju mazināt riskus, izmantojot apstrīdēto normu īpašniekam savās teritorijās. Vai tādā veidā tāpat savlaicīgi veicot pasākumus atbilstoši šai apstrīdētajai normai, potenciāli var mazināt bojājumu riskus arī blakus īpašniekiem?

A. Muižnieks.

Nē, nu, protams. Ja mēs runājam par slimību vai kaitēkļu izplatību, nu... ja ir kāda platība, kur tiek veikta darbība, lai novērstu šo potenciālo izplatīšanos, tad ir skaidrs, ka kaimiņa mežs tādā veidā tiek pasargāts.

Ā. Jansons.

Tāpat potenciāli mēs uzlabojam to vidi kopumā, tāpat aizsargājot arī blakus īpašnieku..

A. Muižnieks.

Es domāju, ka es atbildēju. Jā. Ja tiek veikta darbība manā īpašumā, kas novērš mizgraužu populācijas pieaugumu, tādā veidā es pasargāju arī kaimiņa īpašumu.

Ā. Jansons.

Paldies.

Un noslēdzošais no manas puses. Tad te vairākas reizes diskusijā bija par to skujkoku un lapu koku īpatsvaru un ko tad stādīs un kā tad stādīs.

Vai jūs varētu pakomentēt, kādas ir privāto mežu īpašnieku intereses stādu iegādē? Vai mēs redzam.. kādas ir tendences? Vai pieprasījums pēc lapu kokiem palielinās vai arī tos stādīs? Vai mēs... Ko mēs sagaidām?

A. Muižnieks.

Es prognozēju, ka pieprasījums pēc gan lapu kokiem, gan skujkokiem palielināsies. Noteikti pēc lapu kokiem... jo mēs pašlaik tur zināmā mērā izjūtam vēl aizvien lapu koku stādu pieejamības deficītu, kas attiecas gan uz bērzu, gan uz

melnalksni, bet es ceru, ka varbūt šīgada rudenī vai nākošā gadā tas tiks atrisināts... Bet skatoties uz politikas plānošanas dokumentiem, tajā skaitā klimata un enerģētikas plānu, kur ir paredzēts, lai veicinātu piesaistes Latvijā, lai mēs sasniegtu klimata mērķus, ka mums ir jāapmežo neizmantotās lauksaimniecības zemes, it īpaši kūdras augsnes, un kā zināms, kūdras augsnē droši vien arī melnalksnis ir ļoti laba koku suga, kas labi aug, tad tas pieprasījums pēc lapu kokiem noteikti palielināsies.

Ā. Jansons.

Paldies.

L. Pamovska.

Arī man ir viens jautājums jums.

Kā jūs izskaidrojat meža īpašnieku izņemto apliecinājumu skaita pieaugumu 2022. gadā? Un kāda tur bija ietekme apstrīdētajai normai?

A. Muižnieks.

Precīza ietekme apstrīdētajai normai... Es sākšu no otra gala. Par precīzu ietekmi apstrīdētajai normai es nevaru pateikt, bet, manuprāt, šeit tika nosaukti vairāki iemesli, kas veicināja pieaugumu. Tātad, pirmkārt, tā bija ļoti labā tirgus situācija, tā bija diezgan nebijusi cena tirgū, kas, man liekas, bija desmitgadē labākā, kāda jebkad ir bijusi, kas varēja veicināt meža īpašnieku interesi. Otrs, jau tas pieminētais valsts nodevas jautājums, jo ļoti būtiska pieauga no 4 eiro līdz pat vairākiem simtiem eiro uz vienu ciršanas apliecinājumu. Līdz ar to tas noteikti arī varēja šo te ietekmēt un protams, kaut kāda daļa noteikti bija... jā... tās audzes, kuras īpašnieks tagad varēja pieņemt lēmumu nocirst, baidoties no turpmākas mizgrauža invāzijas. Paldies.

L. Pamovska.

Paldies.

Un tad man vēl viens jautājums. Kā jūs kā Meža īpašnieku biedrība vērtējat, ja 2022. gadā risinot problēmas ar šķeldas pieejamību, būtu palielināts ciršanas apjoms valsts mežā?

A. Muižnieks.

Mūsaprāt, tas būtu neatbalstāms lēmums no mūsu puses, jo, protams, tas ietekmētu tirgū cenas. Tas negatīvi ietekmētu privāto mežu īpašnieku iespējas pārdot par labu cenu koksni.

Otrs. Mūsaprāt, no dabas daudzveidības viedokļa, tas arī nebūtu pareizi, jo tas koncentrētu cirsmas ierobežotā platībā, ja tikai pusē valsts mežu sāktu koncentrēt šīs te cirsmas. Mēs jau tā zinām iedzīvotāju reakciju apdzīvotu vietu tuvumā, kuriem nepatīk

ši te cirsmu koncentrācija valsts mežos, nu, tas nozīmētu vēl lielāku cirsmu koncentrāciju noteiktā platībā. Tā kā es vērtēju negatīvi šo priekšlikumu.

L. Pamovska.

Un vēl viens pēdējais jautājums.

Vai apstrīdētā norma var kā ietekmēt ciršanas samazināšanos tādos ekoloģiski vērtīgos mežos, kā slapjaini un purvaini. Vai apstrīdētajai normai tur varētu būt kāda ietekme?

A. Muižnieks.

Zināma ietekme tur varētu būt, ka šajos mitrajos tipos meža īpašnieki vairs neizsvēlās cirst galveno cirti pēc caurmēra, jo tur ir ļoti grūti atjaunot stādot. Tur ir sarežģīti atjaunot stādot. Ir kaut kādi mežu tipi, kur tiešām ir grūtāk atjaunot un stādot, nekā atstājot tur dabiski atjaunoties.

Tā kā es pieļauju, ka varētu pat... protams, es to nevaru prognozēt... bet kaut kādā mērā tas varētu mazināt šo te vēlmi iegūt koksni šajos mitrajos tipos.

L. Pamovska.

Paldies. Vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Vēl ir tiesnešu jautājumi. Vārds tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu.

J. Briede.

Jā, paldies.

Līdz ar šo te noteikumu, apstrīdēto noteikumu pieņemšanu, tika noteikti grozīti arī citi noteikumi par meža atjaunošanu. Un tur tika noteikts, ka ir jāatjauno trīs gadu laikā, nevis piecu gadu laikā, bet šie noteikumi netika attiecināti uzreiz uz šīm te atļaujām, bet tikai no 2023. gada 1. janvāra.

Bet jūs teicāt, ka faktiski tikai 30 procentos gadījumu tiek stādīti... Nu, Ministru kabinets skaidro, ka tas notiek tāpēc, ka nepietika stādu.

Un tad tas mans jautājums ir, vai jūsuprāt bija jābūt šādai piesardzībai par to, ka varētu nepietikt stādu, jo atjaunošanās tāpat taču notika, 70 procenti tāpat jau tiek dabiski atjaunoti un vai tai piesardzībai, Ministru kabineta piesardzībai tā kā bija pamats?

A. Muižnieks.

Tie 30 procenti, ko meža īpašnieki stāda, viņi attiecas uz visiem ciršu veidiem, tas nav tikai par galveno cirti pēc caurmēra. Tātad, 30 procenti visos ciršu veidos, kur veidojas izcirtumi.

No mūsu viedokļa, protams, šī norma īpašniekam bija labvēlīga, jo viņam bija laiks pasūtīt stādus, jo arī skujkoku pieejamība tajā brīdī bija ierobežota, līdz ar to veidojās kaut kāds laika periods, kurā es varu sazvanīties ar kokaudzētavu un uz nākošo vai aiznākošo gadu pasūtīt šos te stādus stādīšanai. Bez tam, protams, man ir jānoorganizē arī tehnika, kas veic augsnes sagatavošanu un visu pārējo pakalpojumu iegāde.

Tā kā no mūsu puses tā bija tādā ziņā norma, kas ļāva sagatavoties obligātai stādīšanai tajās platībās, kurās veica galveno cirti pēc caurmēra.

A. Laviņš.

Paldies.

Paldies, Muižnieka kungs, jums par dalību tiesas sēdē un paldies par cieņpilnā veidā sniegtu viedokli un sniegtajām atbildēm tiesai. Paldies jums. Lai jauka diena!

Cienījamie lietas dalībnieki! Šajā brīdī tiek izsludināts pārtraukums līdz pulksten 14.00.

Tātad, turpināsim tiesas sēdi pēc tam.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi ar pieaicināto personu uzklauššanu.

Kā nākamā pieaicinātā persona ir Latvijas valsts mežzinātnes institūts „Silava”.

Atbilstoši tiesai iesniegtajiem pilnvarojuma dokumentiem, ir 7 personas, kuras ir pieteikušās pārstāvēt tiesas sēdē vienu pieaicināto personu. Tas ir kas nebijis. Tāpēc es aicinu šīs pieaicinātās personas pārstāvjiem savstarpēji vienoties, kurš būs vadošais pārstāvis un pie Satversmes tiesas tribīnītes arī paudīs šīs iestādes viedokli.

Ja būs tāda situācija, ka būs nepieciešams kāds atbalsts, tad, iespējams, kāds no pārstāvjiem varētu nākt talkā vadošajam šīs pieaicinātās personas pārstāvim, jo atcerēsimies, ka šī ir tikai pieaicinātā persona. Tātad, lūgums vienam no 7 pārstāvjiem, kuriem ir tiesības pārstāvēt šo pieaicināto personu, mežzinātnes institūtu „Silava” sniegt viedokli Satversmes tiesai.

Turklāt, arī jums ir nosūtīti tiesas jautājumi, un lūgums ir koncentrēties visupirms uz tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Lūdzu, nosauciet vārdu UN uzvārdu...

J. Jansons.

Jurģis Jansons, mežzinātnes institūta „Silava” direktors.

A. Laviņš.

Jā, Jansona kungs, redzu jūs pārstāvju sarakstā un vaicāšu tiesas sēžu sekretārei, vai personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

P. M. Daugavvanaga-Vanaga.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Jansona kungs, lūdzu sniegt visupirms atbildes uz tiesas uzdotajiem jautājumiem.

J. Jansons.

Augsti godājamā Satversmes tiesa! Lietas dalībnieki! Pieaicinātie cilvēki un citi klātesošie!

Esam saņēmuši pagājušā gada maijā ļoti jauku uzaicinājumu piedalīties šajā Satversmes tiesas procesā. Sākumā mēs centāmies izmantot iespēju no šī procesa nosacīti izvairīties, tāpēc ka mums nav tiešām juridiska kompetence šāda augsta līmeņa lietu izskatīšanā. Mums arī nav tieša interese izskatāmajā lietā, jo meža institūtam pieder tikai 17 hektāri zemes, no kuriem pusi aizņem mežaudzes, kas ir jaunākas par 20 gadiem. Bet apmēram stundas laikā mums izdevās vienoties ar jūsu kolēģiem par to, ka institūts piedalīsies pēc būtības, neskarot juridiskas dabas jautājumus un sniegs savu profesionālo viedokli par izskatāmo jautājumu, un arī informēs par savu līdzdalību, kāda tā ir bijusi konkrēto valdības noteikumu izmaiņu sagatavošanā tajā laikā, kad tas process notika. Mums ir arī sagatavota neliela pieturas prezentācija, kā mēs vienojāmies iepriekš, lai nebūtu tikai jālasa teksts, ir daži pieturas punkti. Es ceru, ka tie neaizņems ilgu laiku, jo ir lietas, kuras jau par šiem jautājumiem kolēģi ir runājuši.

Tātad, meža institūts „Silava”. Dažus vārdus par mums. Pēc Izglītības un zinātnes ministrijas aplēsēm tā ir piektā lielākā zinātniskā institūcija valstī, aiz trīs Rīgas universitātēm un Farmācijas institūta. Atbilstot laikmetam atbilstošā statusā strādājam no pagājušā gadsimta vidus kā iestāde un šobrīd institūtā strādā ap 200 cilvēku. Nedaudz atšķirīgi no iepriekšējās situācijas, kuru aprakstīja Valsts meža dienesta pārstāvis, apmēram 60 procenti mūsu zinātnisko darbinieku ir tā saucamie dabas zinātniskās izcelsmes pēc izglītības un pārējie 40 esam mēs, tie mācītie mežkopji ar neglābjamu skatu uz mežu ilgās aprites ietvaros.

Mūsu līdzdalība, kā minēju, ir bijusi divējāda. Pirmais ir mūsu viedoklis attiecībā uz lietas būtību pēc Satversmes tiesas uzaicinājuma un otrs ir atbildes uz jautājumiem, tādēļ arī mūsu oficiālā prezentācija un viedoklis būs divdaļīgs.

Mūsu runā un vizualizācijā izmantosim saīsinājumus, no kuriem svarīgākais ir saīsinājums „caurmērs 1” un „caurmērs 2”, lai mums nav jāstāsta – pirms apstrīdēto izmaiņu stāšanās vai pēc. Tātad, caurmērs 1 vienmēr būs tas, kas ir bijis spēkā no gadsimta sākuma, caurmērs 2 – tad būtu tas, kuru mēs šobrīd sastopam kā sarunas tematu Satversmes tiesas procesā.

Jā, par Somijas valsti pieminēja, šķiet, divi šodien dalībnieki. Mēs arī sākam ar šo fenomenu, kā nācija, kura ir divarpus reizes lielāka par mums, ir spējusi sasniegt pirmo vietu laimīgāko zemju ranžējumā, kamēr Latvija ir 41. vietā un mums ir jātic šim, jo tās ir tomēr divas autoritatīvas institūcijas, gan Apvienoto Nāciju Organizācija, gan arī Latvijas sabiedriskie mediji, kuri šo ziņu pie mums ir atnesuši. Un svarīgākā tā ziņa, protams, ko mēs gribam pateikt ar šo, ir tā, ka diskusija starp Somiju un Latviju nav par caurmēra skaitliskām vērtībām, bet par to, vai vispār valsts regulē vai neregulē šādas izvēles cilvēkiem attiecībā uz savu īpašumu. Ja mēs pieņemtu, ka caurmērs ir kritērijs, vai mežu nocērt vai nē, tad Somijā pēc šī kritērija mežiem nevajadzētu būt, jo valsts šādu regulējumu neuzliek.

Mūsaprāt, attiecībā uz Somiju ir spēkā arī dažāda veida Eiropas Savienības dokumenti, starptautiskās tiesības, tajā skaitā vides tiesības un tā prakse rāda, ka šāda attieksme pret meža īpašnieku nav būtisks ierobežojums.

Kāpēc mums sākumā... šī slaida sākumā ir minēts vārds „nekonsekvence”? Tāpēc, ka mēs neesam konsekventi un neierosinām šobrīd Latvijā atcelt pilnībā visus galvenās cirtes ierobežojumus, jo Latvijas atpalcība no Somijas tomēr vēsturiski bija 50 gadi. No tiem ir pagājuši 30, nu un atlikušajos 20 tad droši vien, ka mums mūsu valstī mūsu pilsoņi ir jāpieskata arī pēc būtības. Visticamāk, tuvāko 20 gadu laikā šādi ierobežojumi izzudīs arī Latvijā.

Otrs aspekts, ko mēs gribam uzsvērt, ir tas, ka jau pašā procesa sākumā mūsu pārstāvniecība neizprata, kādēļ tiek skatīta lieta atrauti no kopējā notikumu izmaiņu kompleksa. Varam apgalvot droši, ka, ja šāda iniciatīva būtu virzīta Latvijā sākotnēji, tad mežzinātnes institūts vai tā zinātnieku sabiedrība, kuru mēs pārstāvam, šo procesu neatbalstītu pilnībā. Tātad, mēs savus vērtējumus esam devuši tikai kopsakarā arī ar mežu atjaunošanas izmaiņām un arī ar biodaudzveidības nosacījumu izmaiņām, par kurām bija arī šeit diskusija.

Nu un tad trešā konsekvence ir tā, ka valsts zinātniskais institūts savā viedoklī un rīcībā ir brīvs no izveidotāju ietekmes.

Mūsu izpratnē normatīvā vide attiecībā uz caurmēriem mainījās 2000. gadā jeb gadsimta sākumā, nosakot divas vērtības.

Un no tiesas uzdotajiem jautājumiem mēs secinājām, ka mums ir jārunā par šīm vērtībām nedaudz detalizētāk, tādēļ mums ir pirmā atkāpe. Sākumā solīju pie satura, ka būs piecas tādas atkāpes, lai ilustrētu mūsu domu. Mūsu informatīvajā telpā nav gadījumu, kad, teiksim, attiecībā uz atbilstību Satversmei būtu izskatīts jautājums par to, vai Ministru kabinets saskaņā ar Meža likumu ir tiesīgs noteikt galvenās cirtes vērtības, jo šāds deleģējums tiešām likumā ir Ministru kabinetam dots.

Un pirmā atkāpe ir tāda, kas varbūt daļēji atbild uz tiesas jautājumu pirms lielā pārtraukuma šodien, cik tad gados koki izaug līdz noteiktam caurmēram un bija tas mēģinājums jeb kolēģu, mūsaprāt, veiksmīgas atbildes. Bet mēs varam šobrīd izstāstīt, ka 33 procenti jeb trešā daļa no visām mežaudzēm, kurās ir iestājies galvenās cirtes vecums likumā noteiktais, šajās mežaudzēs caurmērs nav. Tātad, 33 procentos jeb trešajā daļā audžu koki galvenās cirtes vecumā neizaug līdz caurmēram, kāds ir spēkā. 67 procentos jeb divās trešdaļās izaug, vai nu arī caurmērs ir arī lielāks, nekā tas tā ir. Nu, šobrīd tā mūsu tā atziņa vai vēstījums ir tas, ka meža vecums un koku vidējais caurmērs nebūt nav viennozīmīgi saistīti, līdz ar to atbilde uz šo jautājumu nav. Tāpat, kā pie cilvēkiem. Vispārējā tendence ir tāda, ka palielinoties vecumam caurmērs palielinās, bet ir gadījumi, kad tas notiek savādāk.

Attiecībā uz skaitļiem. Jā, mums bija jautājums no Satversmes tiesas, kāda tad ir caurmēra un vecuma saistība Latvijā šobrīd un kā tad tas caurmērs viens ir noteikts un cik tur ir pamatoti tas no zinātniskā viedokļa? Mūsu atbilde bija tāda, ka visticamāk, ka gadsimta sākumā caurmēra noteikšana notika izmantojot ekspertu līmeņa diskusijas pēc vidējā caurmēra, kāds tas ir bijis noteiktajā galvenās cirtes vecumā. Tātad, atlasīja vidējās vērtības, kādas ir 1.A Orlova bonitātes audzēs un paskatoties, kāds tad tas caurmērs ir šobrīd, mūsu analīze attiecībā uz nacionālo meža monitoringu rāda, ka arī šobrīd šī likumsakarība ir teju spēkā. Ja caurmērs ir noteikts 39, tad arī vidēji Latvijas mežos vidējais caurmērs ir 39, tāpat arī pirmajā un arī otrajā bonitātē. Tā ir mūsu atbilde attiecībā uz caurmēru viens.

Jautājums – vai galvenās cirtes vecums ir saistīts ar dabu, ar dabas procesiem? Arī šāds jautājums kādreiz ir, mūsaprāt, bijis. Attiecībā uz diskusiju, vai ciršanas galvenās cirtes vecumam un, kā rādījām iepriekš, tam pakārtotajam jeb no tā atvasinātajam galvenās cirtes caurmēram 1 ir kāda bioloģiska nozīme jeb jēga? Mūsu atbilde ir, nē. Tam ir tikai un vienīgi ekonomiska nozīme, tā ir ekonomiska kategorija, kas ir cilvēka izdomāta.

Un tādēļ mēs iekļāvām savā šodienas sarunā atkāpi 2 attiecībā uz to, kā tad caurmēra noteikšana Latvijā ir notikusi. Un gribam piedāvāt atskatu samērā senā vēsturē, kad Pauls Sarma, latviešu mežu zinātnieks 1949. gadā publicēja informāciju jeb rakstu „Par cirtmetu noteikšanu Latvijas PSR mežos”, kuros skaidri un gaiši uzrakstīja, ka cirtmeti ir noteikti kā ekonomiska kategorija pēc meža gatavuma vecuma jeb vecuma, kādā kulminē tautsaimniecībā tajā laikā pieprasītais vidēji resno sortimentu

īpatsvars. Un Pauls Sarma savā rakstā rakstīja, mēģināšu izlasīt: „Vidēji resno sortimentu gatavuma vecums priežu audzēm atkarībā no meža tipa un bonitātes ir robežās no 100 līdz 130 gadiem”. Tajā laikā mežu zinātne pieļāva domu, ja notiek pāreja uz sīkākiem sortimentiem, ja tautsaimniecība jeb tautas saimniecība, kā tajā laikā teica, prasa sīkāku sortimentu, ciršanas vecuma pazemināšana principā ir iespējama.

Nākošā publikācija, kas ir bijusi par šo tēmu, ir akadēmiķa Arvīda Kalniņa raksts 1960. gadā, kurā jau diezgan konkrēti ir pateikts, ka šī galvenās cirtes vecuma robeža vispilnīgāk nodrošina tautas saimniecības vajadzības, tajā pašā laikā arī atļauj samērā vienkārši prognozēt meža resursu pieejamību nākotnē. Nu un tā atziņa ir tā, ka 70 gadus pēc Paula Sarmas raksta un 60 gadus pēc Arvīda Kalniņa atziņas tiešām notika tautas saimniecības vajadzību revīzija Latvijā, kas ir diezgan ilgs laika periods, kura laikā pastāvēja tāpat šī izpratne par samērā dziļu padomju laika vajadzībām pēc sortimentiem. Šobrīd diskusija par mērķa caurmēru, mūsdiā, ir saistīta ar zināmām izmaiņām šajā izpratnē un no valsts zinātniskā institūta viedokļa mēs tiešām būtu ļoti priecīgi nesatikt citu tiesvedību jeb prāvu, piemēram, „meža īpašnieks pret valsti”, kādēļ valsts ar saviem normatīviem turas pie pagājušā gadsimta iekārtas noteiktajiem standartiem jeb tā, kas tad ir vajadzīgs tautas saimniecībai, ja tautas saimniecība prasa šobrīd pavisam cita veida produktus, kādi tiek pirkti.

Jautājums, vai galvenās cirtes caurmēra 2 noteikšana maina Latvijas mežsaimniecības paradigmas? Jo kādreiz publiskajā komunikācijā ir arī atradušies šādi apgalvojumi, ka tas, kas notiek, maina paradigmas. Mums labāk patīk vārds „kanons”, kas ir nerakstīts likums, ko visi ievēro, tajā skaitā valsts, izdodot īstos likumus. Un viens no šiem kanoniem Latvijā ir tāds, ka mežsaimniecības produkts ir baļķis jeb zāģbaļķis. Resns koks, no kura tiek gatavoti baļķi, kurus tālāk izmanto Latvijā kokrūpniecība tādā veidā, kādā tie tiek pārvērsti kā koksnes produktos. Paradigmas maiņa nozīmētu to, ka šis kanons jeb likums no baļķa, piemēram, aizietu uz tehnoloģisko koksni, sīku dimensiju ļoti daudz koku biomasas audzēšanu, kas ir precīzi tāda pati paradigma, no kuras tad var ražot tehnisko šķiedru, celulozi, papīru vai enerģiju šķeldošanas režīmā, bet šāda diskusija par paradigmas maiņu Latvijā notikusi nav.

Vai Latvijas mežsaimniecības paradigma ir mainīta kādreiz? Jā. Ir mainīta gadsimta sākumā, mūsu gadsimta sākumā, ieviešot caurmēru kā alternatīvu galvenās cirtes vecumam. Ja līdz tam laikam motivācija mežsaimniecībā jeb meža atjaunošanā cilvēkiem bija gaidīt vecumu, respektīvi, stādīt priedes un gaidīt simt gadus, ar normatīva spēku piespiežot cilvēkus to darīt, jo citas motivācijas, kā jūs saprotat, nebija, tad pēc paradigmas maiņas motivācija, kas ir ieviesta, tas ir caurmērs, kur, izmantojot zinātnes atziņas un savu darbu, var cilvēks, ja viņš ir gados jaunāks, sasniegt arī savas dzīves laikā vai nu vismaz nākošās paaudzes laikā. Tā tiešām ir bijusi paradigma jeb paradigmas maiņa, kas motivēja cilvēkus nodarboties ar, mūsdiā, labo mežsaimniecību.

Šī bija mūsu viedokļa pirmā daļa, kas attiecas uz sagatavoto informāciju pagājušajā gadā tad, kad mūs uzaicināja.

Nākošā daļa būs saistīta ar Satversmes tiesas jautājumiem, ne tieši konkrēti nolasot mūsu atbildes, bet kā mēs šos jautājumus arī uztvērām.

Un mūsu pārstāvniecība, kā Satversmes tiesas priekšsēdētājs minēja, šodien ir tik liela, jo katram no šiem jautājumiem mums ir atbalstošais zinātnieks, kas pārstāv 2,5 procentus no zinātniskā personāla institūtā un es arī atļaušos stādīt priekšā īsi konkrēto cilvēku, kurš tad ir un kādi ir viņa pieredze šajos jautājumos.

Nu, pirmais jautājumu bloks ir saistīts ar meža vērtību, kas ir ļoti plaši lietots jēdziens, ka šī procesa ietvaros tas plāns jeb valsts griba ir bijusi palielināt meža vērtību. Meža vērtībai arī ir kādi apmēram seši tie punkti, kas tad ir meža vērtība. Bet nu mēs meža vērtību varam mēģināt raksturot ar nelielu vēsturisko atskatu, kad Latvijai gāja pāri dažādi grūti laiki un krievi pārsvarā... un Latvijā skaitījās, ka ir izveidots logs uz Eiropu, un tajā laikā galvenais, ja ne pieprasītākais koksnes produkts, bija mastu priede kuģu būvei Baltijas jūras tolaik krastā. Tas nebija vienas dienas, mēneša vai gada jautājums, bet tie bija gadsimti, kuru laikā Latvijā tika mērķtiecīgi samazināta jeb degradēta meža kvalitāte, veiktas tā saucamās izlases cirtes, izlasot no meža labāko, labākās priedes nocērtot, atstājot to, kas nederēja. Un tā tas turpinājās gadsimtiem ilgi, līdz pagājušā gadsimta 60.-70. gados radās jau citi vīri, šajā gadījumā latvieši, kuri pieņēma lēmumu sākt meža selekcijas procesu, mēģināt atrast Latvijā izcilās audzes jeb paliekas no tiem gadsimtiem, kad notika kuģu būves laikmeti un atrodot šīs audzes, atrodot šajās audzēs labākos kokus, sāka veidot meža selekcijas sistēmu, kas tad ir pamatā sēklu ražošanai šobrīd, stādu audzēšanai kokaudzētavās un šim procesam, kāds tas šobrīd notiek attiecībā uz mežu atjaunošanu un tiek arī veicināts.

Nu, trešais etaps ir mūsdienas, 21. gadsimts, kad meža selekcijas programma ir viena no ilglaicīgākajām, visticamāk, Latvijas zinātnes telpā ar pēdējo noslēdzošo darbu, kas ir plānots 2067. gadā. Un šobrīd mēs varam teikt, ka, ja tiktu izmantota meža selekcijas informācija pilnīgi visur Latvijā, tad nākotnē nocērtot mežaudzes tādā platībā, kā tas tiek darīts šobrīd, meža krāja jeb koksnes daudzums būtu līdz 25 procentiem lielāks nekā tas ir šobrīd tātad uz vienas platības vienību. Tas ir ļoti daudz, lauksaimniekiem izdodas labāk tās ražas kāpināt, salīdzinot nu, ar kaut kādām pirmformām, piemēram, labības vai savvaļas kartupeļiem... bet meža gadījumā 25 procenti ir ļoti, ļoti daudz un tā ir tā meža vērtības motivācija, ko mēs arī atbalstām caur šo noteikumu grozījumu izmaiņām.

Mūsaprāt, tā ir fundamentāla izmaiņa attiecībā uz meža atjaunošanas nosacījumiem, kādi ir iekļauti normu kompleksā, no kurām viena – caurmēra samazināšana... jeb mēs teiktu tā... precizēšana... atbilstoši mūsdienām ir nonākusi arī Satversmes tiesas uzmanības lokā.

Nākošais jautājums ir par to, kādi tad meži būs nākotnē? Ļoti īsi par instrumentu, kāds institūtā ir izveidots un kāds tas tiek veidots. Instrumenta veidotājs mums ir klāt, pētnieks Guntars Šņepsts, šķiet, sešus gadus apmēram strādāja pie matemātiskā modeļa, lai mēs varētu nākotni ne tikai nojaust Latvijas mežos, bet arī aprēķināt. Tātad, mūsu gadījumā mēs izmantojam nacionālā meža monitoringa informāciju, par to būtu jāstāsta garāk, bet būtība ir tā, ka Latvijā ir novietoti 16 000 pastāvīgie parauglaukumi 500 kvadrātmetrus lieli, kuri tiek reizi piecos gados apmeklēti, izmērīts katrs koks, kas tur aug, cik koks ir izaudzis garumā, cik resnumā. Šo informāciju saliekot kopā vienotā sistēmā, ir iespējamas izveidot modeli jeb aprēķināt, kā koki augs nākotnē pie noteikta scenārija, kādu mēs izvēlamies.

Otrs, kas ir mūsu rīcībā, tās ir zināšanas par nākotnes klimata pārmaiņām, kam ir izveidota daudzmiljonu eiro vērtā infrastruktūra Salaspilī Meža institūtā, lai mēs varam to mūsdienu kokaudžu augšanu koriģēt atbilstoši mūsu prognozēm, kāds klimats būs nākotnē.

Nu, trešā, protams, ir sistēma, kas mums atļauj simts gadu periodā modelēt un aprēķināt, kādi tad meži būs, ja mēs darīsim tā vai savādāk. Un šajā gadījumā ir ļoti svarīgi uzsvērt un izprast, ka mēs runājam par zinātni šajā jomā, jo mēs zinām, kā koki augs. Lai mēs zinātu, kā būs nākotnē, mums ir jāiziet pieņēmumu sfērā. Pieņēmumu sfērā nevis prognožu... bet pieņēmumu sfērā. Un galvenais pieņēmums ir tas, ka mums ir jāzina, cik daudz cilvēki izvēlēsies šīs tiesības izmantot – nocirst kokus pēc caurmēra, pēc vecuma vai necirst vispār, savus īpašumus pārdot vai pirkt un tamlīdzīgi. Un tā ir tā minējuma sfēra, kuras ietvaros varam teikt, ka koku ciršana citu īpašnieku mežos nākotnē samazināsies pēc caurmēra un saistīto izmaiņu stāšanos spēkā, jo meža atjaunošanas izmaksas būs desmitkārt lielākas attiecībā uz jaunajām prasībām nevis tādas, kādas tās ir šobrīd. Ja šobrīd var, teiksim, baltalksni vai citas mūsu izpratnē mazvērtīgās koku sugas panākt, lai atjaunotu par simts eiro, tad meža atjaunošanas process ar stādu iegādi un visu pārējo varētu sasniegt pat tūkstoši eiro, līdz ar to cilvēkiem šīs motivācija var nebūt. Un mēs nezinām, vai būs.

Otrs jautājums ir par to, ka koku ciršana var pieaugt, pretēji notikumi var notikt. Ja parādīsies ekstremāli augstas koksnes produktu cenas pasaules tirgos, parādīsies pieprasījums privātajos mežos pēc koksnes, līdz ar to tas process var būt pretējs. Un, lai mēs varētu atbildēt, kādi tad meži būs nākotnē, kas notiks ar daudzveidību, kas notiks ar oglekļa piesaisti, mums šādi pieņēmumi ir jāizdara. Un pieņēmumi ir izdarīti tādi, ka nekādu būtisku izmaiņu šajā procesā nebūs. Cilvēki nocirtīs 15 procentus no tām cirsmām, kuras viņiem ir pieejamas ciršanai pēc caurmēra, jo šāds bija faktiskais rezultāts tajā laikā Latvijā, kad mēs sākām vērtēt šo noteikumu maiņas ietekmi uz nākotnes mežu.

Mums bija vēl divi papildu apsvērumi... jā, tāda neliela ilustrācija... par 15 procentiem. Tātad, 15 procenti katru gadu var mainīties, jo meža augšanas process ir

dinamisks un tā vecuma struktūras bilde, kuru mēs rādām, diezgan labi to apliecina... 30 līdz 50 gadu vecumā Latvijā ir ļoti maz priežu, bet ļoti daudz egļu, savukārt vēlākos gados šī proporcija ir otrāda. Nu un, protams, ka mainoties arī šīm vai augot šiem kokiem... tā vērtība hektāros, kas tiek rēķināta kā 15 procenti, protams, arī mainās. Tas nenozīmē, ka katru gadu nocērt 15 procentus, piemēram, no Latvijas mežu platības vai tamlīdzīgi.

Mums bija vēl divi apsvērumi... tā tad, mums šobrīd... Kāpēc mēs izvēlējamies 15...? Nu, tāpēc, ka tolaik skaitījās... vai oficiālā statistika mums stāstīja, ka 13 procentus nocērt pēc Valsts meža dienesta... Savukārt bija Ornitoloģijas biedrības finansēts pētījums, kas bija publicēts laikrakstā „Tukuma ziņas”, kurā bija rakstīts, ka 72 procenti Latvijas meža īpašnieki neatbalsta caurmēra samazināšanu un mēs varam pieņemt, ka tā tad viņi šo iespēju neizmanto, 17 procenti atbalsta. Nu, tad starp 13 un 17 tika izvēlēti šie 15 procenti, kas arī ir pamatā mūsu prognozēm, uz ko mēs balstām savu vērtējumu.

Tika pieminēti šodien arī citi scenāriji no institūta zinātniskā darba, protams, nodefinējot citu scenāriju, piemēram, ka katru piecgadi par 5 procentiem pieņemot, ka tiks kāpināta meža atjaunošana ar eglēm, tiešām var nonākt pie izpratnes, ka nākotnē egļu mežu platība būs lielāka. Bet pamatscenārijā, kādu mēs esam izmantojuši, mums šāda pieeja izmantota nav, tādēļ vēlreiz gribu uzsvērt, ka ir ļoti svarīgi saskatīt nianšes starp prognozi un starp pieņēmumu. Mēs prognozes neizdarām nākotnei, mēs izdarām pieņēmumus, lai varētu atbildēt uz jautājumu, kā tieši pētāmā faktora ietekme ietekmē meža stāvokli nākotnē?

Kādas būs ciršanas apjoma izmaiņas valstij piederošos mežos? Mūsu izpratnē, nekādas nebūs. Mēs esam pārliecināti, ka valsts kā īpašnieka apetīte pēc dividendēm jeb ienākumiem nemazināsies no valsts mežu apsaimniekošanas un mēs esam diezgan pārliecināti, ka valsts apetīte pēc aizsargājamo dabas teritoriju veidošanas arī nemazināsies. Līdz ar to mums ir jāpieņem, ka tas stāvoklis paliks līdzīgs, jo mūsu izpratnē valsts jau sastāv no struktūrvienībām jeb ministrijām un ja Finanšu ministrija uzskata, ka ir prioritāte pirmā, tad Vides ministrija jeb VARAM uzskata par prioritāti otru, nu, tad mums ir jāpieņem, ka abas šīs „apetītes” ir līdzsvarā un valsts kā meža īpašnieks, visticamāk, ka arī šos ierobežojumus saglabās.

Dažus vārdus par oglekli, jo pēdējā mūsu sarakstē starp institūtu un Satversmes tiesu ogleklis tika pieminēts visai bieži. Mēs gribētu parādīt, ka tie atsaucēs avoti ir arī ļoti, ļoti daudz.

Mums piedalās šodien Daiga Zute, pētniece Eiropas klimata pakta vēstniece, otro reizi ievēlēta jeb apstiprināta šajā amatā, kas tieši strādā arī attiecībā uz meža un oglekļa jautājumiem saistībā ar meža novecošanos jeb tā saucamo vecuma palielināšanos.

Ilgus gadus ir bijis spēkā zinātniskais viedoklis, ka oglekļa krājumi mežos ir stabila sistēma. Nu, cik ir sapuvis, tik pienāk klāt... un tur nekas nemainās... 1969. gadā tas raksts ir publicēts augsta līmeņa zinātnē. Tālāk jau ir nācis franču zinātnieku pētījums par to, ka veci meži turpina aktīvi piesaistīt oglekli. Nu un tālāk jau desmit gadus vēlāk ir dāņu zinātnieku pētījumi, kas franču zinātnieku atziņas, neteiksim, apgāž, bet saka, ka šis oglekļa apjoms vecos mežos ir nepamatoti optimistisks, faktiski ir viena trešā daļa no tā, kas ir publicēts iepriekš. Un ja mēs izmantojam atsaucēs zinātniskos datus, tad visi šie izdevumi ir augstas raudzes, kā saka, mūsu institūta gadījumā nav šobrīd publikāciju, kas tur būtu, bet, ja mēs izmantojam, piemēram, franču zinātnieka atziņu, neņemot vērā, ka dāņi ir izpētījuši kaut ko citu, to varētu pat nosaukt par iespējamu maldināšanu, jo zinātniskie rakstu jau nekur nezūd, tie saglabājas datu bāzēs un ir izmantojami pēc vajadzības.

Attiecībā uz mūsu valsti... Latvijā veco mežu izpētes programma ir viena no šobrīd aktīvākajām, kāda notiek Latvijas mežzinātnes ietvaros, ir apmēram septiņas pirmās kvartiles zinātnes publikācijas par šo tēmu... „Nature” publikāciju nav šobrīd, bet, visticamāk, ka tā būs tuvāko gadu laikā. Par to liecina arī mūsu konference pagājušajā gadā par vecajiem mežiem „Horizon 2020” pētījuma ietvaros, kur piedalījās arī augsti jeb, varētu teikt, pirmā līmeņa Eiropas Komisijas līderi attiecībā uz šo tēmu. Un tajā brīdī, kad būs latviešu dati „Nature” publikācijās, tad būs iespējams, protams, šajā jomā atsaukties uz mūsu zinātnieku devumu.

Atbildē Satversmes tiesai ir šis jautājums izvērsti detālāk ar skaitļiem, ar konkrētām publikācijām un autoriem, kur var šo informāciju iegūt.

Nu, jā... un tagad par tām ābelēm... Tā kā man bija tā noruna, ka mums vakar ir jāatsūta prezentācija... droši vien, ja tas būtu šodien, es būtu izņēmis ārā to slaidu, jo ko tad mēs par ābelēm sāksim tagad... bet tā nu palika, ka šis informācijas pieskāriens ir saglabājies. Tas varbūt ir saistīts ar manis paša pirmajā jaunībā iegūto pieredzi attiecībā uz to jēdzienu, kas ir uzskatāms par mežu... Portugālē ir šādas plaši izplatītas korķa ozolu birzis, un cilvēki, kuri Eiropas Savienības ietvaros dzīvo Portugālē, nevienu mirkli nešaubās, ka tas ir mežs viņu izpratnē. Mēs ar savu eiropisko... nē, bet Ziemeļeiropas skatījumu tur mēģinām oponentēt, bet viņi ir absolūti pārliecināti, ka tas ir mežs. Nu, tāpēc mēs varbūt arī ābeles varētu izmantot kā piemēru, lai nedaudz padarītu daudzveidīgāku to mūsu sarunu.

Un mūsu uzmanību piesaistīja, mūsaprāt, diezgan maldinoša ziņa sabiedriskajos medijos, ka vienas visai neveiksmīgas ministrijas komunikācijas dēļ tagad zinātnieki iesaka un tiks izcirsti vecie meži, lai stādītu jaunaudzēs tāpēc, ka tad mēs samazināsim klimata pārmaiņas un nodrošināsim klimata neitralitāti. Viņa... nu, tajā brīdī nebija šī ziņa atspēkojama, bet mēs arī saņēmām jautājumus no Satversmes tiesas šajā jomā un arī esam atbildējuši uz šo jautājumu. Protams, ka tā mazā divgadīgā priede, ko iestāda nocērtot veco audzi, tajā brīdī ir mazāka oglekļa krātuve. Tāpat kā tā mazā ābelīte, kuru

iesaka auglīkopības zinātnieki, radīdami jaunu šķirni un ieteikdami nomainīt tās vecās kolhozu laiku vai viensētu "baltās dzidrās" ar to, ko piedāvā šobrīd zinātnieki, redziet... tā ābelīte, kamēr ir maza, zaudē visos rādītājos tai vecajai, oglekļa krātuve ir mazāka, oglekli piesaista mazāk augot... nu, ko tur vēl es sarakstīju... bioloģiskā daudzveidība arī ir mazāka, jo tā aplūzusi ābele ar dobumiem un vecajām zaru vietām, protams, ir... ainava arī... tā mazā ābelīte pavasarī iekļaujas sliktāk nekā tā ziedošā kupena un tamlīdzīgi... Bet nākotnē būs otrādi. Nākotnē būs otrādi... un tāpēc mēs runājam par meža atjaunošanas procesu, skatoties nākotnē.

Un mēs tiešām ļoti ceram, ka Satversmes tiesa nākošajā sēdē dzirdēs arī ilgtspējas speciālista viedokli, kurš, visticamāk, apgalvos, ka novecošanās no ilgtspējas viedokļa tomēr ir vērtējama sliktāk nekā atjaunotne. Tāpat kā attiecībā uz ābelēm, tāpat kā attiecībā uz sabiedrību, tāpat kā attiecībā uz mežu. Tā bija tāda neliela atkāpe, kuru šodien man nebija iespējas nodzēst, tāpēc jums bija jānoklausās.

Tuvojoties mūsu stāsta noslēgumam, mēs gribam pieminēt klimata neitralitāti vēlreiz uzsverot, ka klimata neitralitātes mērķi valstī nav nodrošināt par katru cenu lielāku oglekļa krājumu šajā vietā, bet radīt nulli starp valsts radītajām emisijām un oglekļa piesaisti. Tas, mūsaprāt, ir ļoti skaidri zināms un tāpat arī tas, ka tieši veicinot meža koku augšanu, mēs varam, izmantojot fotosintēzes fenomenu, izmantojot atziņas par koksnes produktiem jeb oglekļa ilglaicīgu uzkrāšanu, kā arī aizstāšanas efektu, radot produktus no koksnes un nevis no naftas produktiem, atbrīvojot oglekli no zemes dzīlēm, mēs varam arī palīdzēt šajā darbā.

Nu un tādu nelielu pamatojumu jeb skaitlisko materiālu mēs varam piedāvāt attiecībā no nacionālā meža monitoringa. Tabuliņā jūs redzat, ka labajā pusē ir plus 28 un plus 38 procenti. Tā ir vērtība, par cik ir palielinājies koksnes pieaugums gadā kubikmetros uz hektāru egļu un bērzu mežos, salīdzinot egļu audzes ap 2005.-2009. gadu un šobrīd mūsu aktuālos jaunus datus. Tās nav tās pašas audzes, jo tās audzes jau ir kļuvušas vecākas un šīs, ko mēs pētām šobrīd, ir bijušas tolaik jaunas. Un tieši tas ir šis mērķtiecīgās mezsaimniecības efekts, ko mēs mēģinām jeb cenšamies atbalstīt caur normatīvās vides izmaiņām. Skaitļi ir ļoti lieli. Un tas nav saistīts ar to, ka mums ir mainījies klimats vai tur ir kāds mēģinājums tur tos kokus milzīgi barot ar kādām ķīmiskām vielām.

Ja mēs paskatāmies uz šiem pašiem skaitļiem novecojošā mežā, desmitgadē pēc galvenās cirtes vecuma, tad šie skaitļi egļu gadījumā ir mīnus 25 procenti un plus 0,7... jeb standarta kļūda un nenoteiktības ietvaros... tuvu nullei. Mēs nevaram teikt, ka tur notiek kaut kāda milzīga destrukcija, protams, ka tas nenotiek, jo galvenās cirtes vecums nav meža beigas kā lauksaimniecībā pārsvarā visām kultūrām rudens, bet šajā gadījumā mēs nevaram runāt par cilvēka iespējamu ietekmi uz oglekļa piesaisti novecojošā mežā, salīdzinot ar šajā gadījumā 20 līdz 30 gadus vecu egļu un bērzu audzi.

Vai konkrēto jautājumu ierobežo Eiropas Savienības kompetence jeb nosacījumi, dokumenti...? Neierobežo. Jo mums piedalās šodien kolēģis Jānis Donis, pētnieks tieši par Eiropas Savienības dokumentu ietekmi uz Latvijas mežsaimniecību un viņa atziņa, kāda ir pievienota arī dokumentiem, kas ir institūta rīcībā un kas ir nosūtīta arī Satversmes tiesai, atziņa ir ļoti vienkārša: Eiropas Savienības dokumenti šādus jautājumus neskar, tajā skaitā neliek ieviest galvenās cirtes vērtības tām Eiropas Savienības dalībvalstīm, kurās šādas vērtības vispār nav. Runa ir par principiem meža apsaimniekošanā, uzsverot, ka šie principi ir rekomendējoši, ņemot vērā Eiropas ļoti lielo daudzveidību no Somijas tundras līdz Kanāriju salām, kā jūs varat to arī iedomāties.

Atkāpe numur četri. Par kailcirtēm. Atvainojos, ja aizņemu pārāk daudz laika... bet jēdziens ir lietots ļoti plaši. Pieskaršos ļoti īsi.

Mežkopības teorijā ir trīs mežkopības paņēmieni, kādā veidā cilvēks tiek pie koksnes tajā brīdī, kad ir nolēmis to izmantot. Tā ir kailcirte, tā ir pakāpeniskā cirte un tā ir izlases cirte.

Būtība ir tā, ka kailciršu gadījumā tā audze tiek... kā koku kopums audzēta... nu, iestādīta, audzēta, izveidota, un arī tajā brīdī, kad pienāk galvenās cirtes kritērijs, tā audze tiek nocirsta un sākās nākošā meža aprīte.

Pakāpeniskās cirtes gadījumā šo darbu dara savādāk. Audzi nocērt nevis vienā paņēmienā, bet divos vai trijos... tātad, nocērt vienu audzes daļu vai apļa vai kvadrāta, vai kādas citas ģeometriskas formas veidā, un nākošais paņemiens tiek veikts pēc noteikta gadu skaita, tas jau ir tehniskas dabas jautājums.

Nu un tad ir izlases cirte, ko jau es pieminēju stāstot par seno pieredzi, izlasot labākos kokus un saglabājot tos, kurus nevajag.

Meža likumā ir divi veidi pieminēti. Pakāpeniskās cirtes tur nav, jo gadsimta sākumā likās, ka tā ir vienkāršāk. Mēs tā pieņemam, jo zinātne tur nebija daudz toreiz klāt pie tā procesa. Tādēļ arī šī diskusija par kailcirti jeb par kailcirtes jēdzienu būtu uztverama ļoti, ļoti piesardzīgi. Kolēģi jau iepriekš par šo jautājumu izteicās. Latvijā tā saucamo kailciršu uzskaitē notiek no 0,1 hektāra, tātad desmitdaļa hektāra, kas ir noteikta kā nogabala mazākā robeža. Atsevišķos gadījumos tie ir 0,2 hektāri. Eiropas Savienībā ir valstis, kurās par kailcirti neuzskata atvērumus līdz 1 hektāram. Atsevišķos gadījumos līdz 2 hektāriem. Pārliecinošu mums pierādījumu nav, tā ir informācija no zinātniskām diskusijām. Viņi saka, ka jā, jā... kailcirtes ir sliktas, bet nu mēs sakām, ka Latvijā mums tās ir vidēji zem 2 hektāriem... Tad viņi saka, ka nē, nē, tā nav kailcirte mūsu izpratnē, tas ir atvērums, vienkārši kailcirtes mums sākās no 50, 100 vai vairākiem simtiem hektāru... Tas viss notiek Eiropas Savienībā. Tādēļ arī par kailcirtes jēdzienu droši vien, ka ir šī diskusija nepieciešama tieši Latvijā, interpretējot un pielāgojot Eiropas Savienības dokumentus mūsu vajadzībām.

Varbūt, ka vispār mums to kailciršu nav nemaz? Protams, ir jau kāda lielāka par 2 hektāriem, bet nedefinējot kailcirti sākot no 2... tad, protams, kailciršu platība Latvijā būtu mazāka nekā tā ir šobrīd.

Neliela atkāpe vēsturē. 1967. un 1969. gada vētras laikā divu diennakšu laikā tika nopostīti apmēram 80 tūkstoši hektāru meža, kas atbilst mūsdienu divu gadu meža atjaunošanas ciršu jeb tā saucamo kailciršu apjomam. Tas notika bez ietekmes uz vidi novērtējuma, notika arī bez zināšanām par klimata pārmaiņām. 60. gadu beigās. Šobrīd tur vēl īsti šīs sekas novērtēt mēs vairs nevaram, jo šo 80 tūkstošu hektāru ir apmēram 50 gadus vecas mežaudzes, kas tika izveidotas, pēc tam savācot vētras sekas un arī izveidojot.

Vairāk varbūt šie laiki ir palikuši atmiņā ar, tā teikt, lielo tautu staigāšanu, aizkarpatiešiem, kuri ieradās toreiz Latvijai palīgā, bet attiecībā uz meža ilgtspēju, protams, ka šis notikums jau ir, kā saka, tikai atmiņās un dabā vairs īsti aplūkojams un identificējams nav.

Nu... un tad visbeidzot par bioloģisko daudzveidību. Tie ir jau pieminētie trīs līmeņi. Latvijas meža zinātne strādā visos trijos līmeņos. Attiecībā uz ģenētisko daudzveidību, kas varbūt tiešām neskar šodien apspriežamo tēmu par caurmēriem, bet ir izveidota nacionālā meža monitoringa aktivitāte „Meža ģenētiskās daudzveidības monitorings”, kas pamatā strādā, lai salīdzinātu tās mūsu iepriekš minētās... kā šobrīd sauc... tās ģenētisko resursu mežaudzes ar sēklu plantācijām, no kurām tiek vāktas sēklas, lai izaudzētu jaunus stādus. Un ar mūsdienu tehnikas līmenī pieejamo aparatūru nekāda ģenētiskā daudzveidība tur nav... vai samazināšanās... nav konstatējama. Vai mēs izmantojam ģenētisko resursu audzes, vai izmantojam sēklu plantācijas, jo sēklu plantācijas, protams, ir veidotas no... ne jau viena koka kloniem, bet no daudzu koku tātad krustošanas rezultātiem.

Attiecībā uz sugu daudzveidības līmeni. Arī šodien bija diskusija, vai 5 kritālas ir labāk kā... vai 8 ir labāk kā 5, vai koki... Mūsaprāt, ka mēs varam pievilkt aiz matiem šo ietekmi uz sugu daudzveidību, ja tās dzīvotņu skaits ir lielāks, tad varbūt, ka arī sugas būs ne tikai pēc skaita vairāk tajā vietā, bet varbūt kāda būs nākusi arī klāt un mēs ar ļoti lielu interesi labprāt dzirdēsīm argumentus, kāpēc 30 koki šo sugu daudzveidību uzlabo vairāk nekā tas ir attiecībā uz 8.

Nu, attiecībā uz ainavu līmeni. Tiešām, šo jautājumu risina Eiropas Savienības nosacījumi, pat pieprasot noteiktu meža... sauszemes, tajā skaitā meža teritoriju daudzumu meža aizsardzībai... Nu, tur, protams, jautājums ir par šo teritoriju profesionāli pareizu izvietojumu ainavā.

Par bioloģisko daudzveidību ir arī mūsu pirmajā viedoklī attiecībā uz to, ka tuvāko 12 gadu laikā tās audzes, kuras atrodas starp caurmēru 1 un caurmēru 2, jeb kuras tiek ietekmētas ar konkrētiem grozījumiem, 12 gadu laikā 87 procenti no tiem būs sasnieguši caurmēru 1 vai vecumu. Tātad, ja ir arguments, ka šī konkrētā norma

ietekmē bioloģisko daudzveidību, tādā pavisam ekstremālā gadījumā mēs varam atlikt šo daudzveidības samazināšanu par 12 gadiem, bet tie 12 gadi, protams, nav mērķis meža nozarē daudzveidības saglabāšanai. Tai ir jābūt nepārtrauktai, pastāvīgai un tā tas arī notiek un notiks Latvijā.

Attiecībā uz meža vecuma vidējo caurmēru, arī ir aprēķini, ka palielinot par 0,09 procentiem no Latvijas mežu platības nocirsto audžu apjomu, kāds tas teorētiski būtu, ja mēs izmantojam 15 procentu pieeju, tad tuvāko simts gadu laikā šādas izmaiņas attiecībā uz koku vecumu un resnumu prognozētas netiek, jo aprītē būs vairāk skujkoki ar garāku augšanas periodu, salīdzinot ar mazvērtīgiem lapu kokiem.

Nu un visbeidzot pēdējais attēls. Tiešām par kaut ko pozitīvu. Ja mēs tā varam uzskatīt, ka putni, piemēram, ir pozitīvāks tas sarunu temats par cilvēkiem vai par meža kokiem, tad mēs esam satikuši tādu argumentu, ka caurmēra izmaiņas apdraudētu to putnu dzīvi, kuriem ir nepieciešami dobumi kokos, kuru resnums ir lielāks par 40 centimetriem.

Šādu bildi mēs sūtījām arī pirmajā vēstulē tiesai, nedaudz citā aspektā, kā tad tas caurmēra izvietojums, kā viņš veidojas mežā. Kāda ir atšķirība starp kokiem mežā un starp, piemēram, telefona stabiem, kuri tiešām ir visi vienādi, vai sivēniem fermā, un kokiem, kuros, kā redzat, 55 gadus veca egļu audzē ir koki gan ar resnumu 18, gan 43. Un mēs tiešām ceram, ka tie koki, kuri audzē ar vidējo caurmēru 28 būs resnāki par 40, ka varbūt, ka pietiek, jo katrā kokā jau nez vai mums kādam gribētos dobumu.

Paldies.

Esam pauduši viedokli institūta vārdā, to apstiprinās arī akadēmiķis Tālis Gaitnieks, zinātniskās padomes priekšsēdētājs. Šie mūsu vērtējumi attiecas uz nevis subjektīvi atsevišķiem zinātniekiem, bet mūsu zinātnisko institūciju, ko arī aicinām Satversmes tiesu ņemt vērā, pieņemot lēmumu par šī procesa sekmīgu noslēgšanu.

Paldies liels par pacietību un uzmanību.

Esmu gatavs atbildēt uz jautājumiem, iesaistot kolēģus.

A. Laviņš.

Paldies. Paldies par informatīvi bagātu materiālu, ko prezentējāt.

Pirms dodu vārdu tiesnešiem uzdot jautājumus, ņemot vērā, ka vairākkārt tiesas sēdēs ir uzdoti jautājumi saistībā ar ietekmi uz vidi novērtējumu, es redzu, ka 25. slaidā ir pieminēts šis aspekts par ietekmi uz vidi novērtējumu. Un kā es redzu... Ka tas ir sasaistīts ar 1967. un pēc diviem gadiem vētrā nodarītajiem postījumiem. Tas nākamais teikums ir humors, neliela ironija vai nopietni domāts arguments?

J. Jansons.

Daba, izveidojot divās naktīs mūsu šbrīža Latvijas divu gadu ciršanas apjomu, neveica ietekmes uz vidi novērtējumu, līdz ar to šādi procesi ir cilvēka izdomāti un

dabai tie ir pilnīgi lieki, jo 80 tūkstoši hektāru divās naktīs ir ārkārtīgi būtiska ietekme uz vidi. Ja mēs prasām, vai ir kolēģi, kuri prasa ietekmes uz vidi novērtējumu, situācijās tiek ietekmēts 0,01 procents, kāda būtu šī caurmēra izmaiņu ietekme.

A. Laviņš.

To es vēlējos saprast un tāpēc es paturpināšu tālāk. Vai institūta „Silava” ieskatā ietekmes uz vidi novērtējumam nav nekādas nozīmes, pieņemot normatīvos aktus, kas var ietekmēt vides aizsardzību, dabas saglabāšanu. Vai tādām instrumentam kā ietekmes vidi novērtējums, jūsuprāt nav nozīmes?

J. Jansons.

Protams, ka ir nozīme.

A. Laviņš.

Ir nozīme...

J. Jansons.

Bet šajā gadījumā jau tā ietekme uz vidi... tas ir jāizsver un jāsalīdzina. Piemēram, globāla tirgus cenu dubultošanas koksnes produktiem radītu daudz lielāku koku ciršanu Latvijā, nekā, nu, piemēram, šādas normas izmaiņa pie zemām koksnes cenām.

A. Laviņš.

Paldies. Es sadzirdēju. Ir nozīme un tad tālāk ir jāskaidro, kur tai ir nozīmē un cik lielā mērā tam ir jābūt paredzētam.

Šobrīd vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies.

Es nezinu, vai jūs skatījāties mūsu pirmo tiesas sēdi... Pieteicēji mums tā kā arī rādīja vairākus slaidus un vienā no tiem bija pētījums par meža putnu indeksu un tur bija tas grafiks, ka tagad pieaugot šai te koku meža izstrādei, meža putnu indekss samazinās ar katru gadu... nu, ne gluži ar katru gadu, bet vārdu sakot, tā kopējā tendence ir tomēr samazināties.

Un jūs arī, teiksim, vērtējot šo te ietekmi, šo te projektu, arī ņemāt vērā šo putnu daudzveidību un iespējamo samazināšanos?

J. Jansons.

Ātrā atbilde no manis būs tā, ka meža putni kā īpatnēja meža ekosistēmas sastāvdaļa, iespējams, nepelnīti nekad nav bijusi mežzinātnes institūta kompetencē. Iespējams, tāpēc, ka nav bijis pieprasījums arī no meža nozares. Līdz ar to mēs nevaram dot zinātnisko vērtējumu dažāda veida indeksiem, vai tie samazinās vai nesamazinās.

Varu izteikt personiskus novērojumus izstāstīt, protams, ja tas tiesai ir interesanti. Es biju nelielā zinātniskā forumā pagājušajā nedēļā, klausījos stāstu par to, kāpēc samazinās vistu vanagu skaits Latvijā un sākums bija ļoti optimistisks, jo savā laikā Latvijā ir bijušas daudz viensētu, katrā viensētā ir dzīvojušas, kā jūs zināt, vistas, tālāk bija stāsts par to, ka kolhozu laikos un arī pirmajos neatkarības laikos bija visai nenoslēgtas piekaves, ar kurām pārvietoja graudus, līdz ar to bija daudz baložu un tad lēnām šis pētījums aizgāja uz to, ka vistu vanagi samazinās tāpēc, ka ir milzīga mežu izciršana. Un man jāsaka, ka tā atbilde nav joprojām mums. Vismaz tajā zinātnieku sabiedrībā, kuru mēs pārstāvam kā mežzinātnes institūts.

Es negribu teikt, ka mēs apšaubām šos datus, bet ļoti labprāt arī šādu zinātnisko pētījumu piedāvātu integrēt arī meža ekosistēmas kompetencē attiecībā uz nākotni.

J. Briede.

Labi. Paldies.

Un tad jūs tā kā apgalvojat, ka tā biodaudzveidība nesamazināsies, savukārt pieteicēji saka, ka tomēr šīs kokapstrādes rezultātā šī te biodaudzveidība samazināsies tieši tāpēc, ka ir mākslīgi veidotie meži.

Vai jums ir kaut kādi argumenti, pretargumenti tam, ka tomēr jūs rakstāt, ka... par putniem jūs nerakstāt, bet par dzīvniekiem, ka noteikti nesamazināsies... Jums ir kaut kādi tādi tā kā uz pētījumiem balstīti pierādījumi?

J. Jansons.

Mūsu šodien ļoti īsi prezentētie aprēķini balstās uz pieņēmumu. Tātad, attiecībā uz tām biodaudzveidības komponentēm, kuras mēs varam aprēķināt. Tās, kuras mēs varam vērtēt emocionālajā līmenī... mums ir viedoklis, protams, bet šajā gadījumā tas nav iekļauts mūsu viedoklī Satversmes tiesā, vai koku ciršanas apjoma pieaugums Latvijā 0,1 apmēram procenta apmērā no kopējās meža platības atstās būtisku ietekmi uz bioloģisko daudzveidību kopumā, ja tiks konsekventi ievērota bioloģiskās daudzveidības veidošana ainavu līmenī, profesionāli arī atbilstoši Eiropas Savienības uzstādījumiem, kuri nav, mūsaprāt, apšaubāmi, vienkārši ir apšaubāms, jeb, precīzāk sakot, diskutējams veids, kā tas notiek. Vai tie ir kaut kādi totāli aizliegumi vai tamlīdzīgi. Par to, protams, mēs arī varam savu pieredzi izstāstīt, jo dabas aizsardzības laboratorija kādreiz „Silavā” bija tas virzošais spēks, kāpēc ir Gaujas Nacionālais parks izveidots, savā laikā Saldus kvartāla tīkls... Protams, laiki mainījās, šo darbu pārņēma,

teiksim, citas institūcijas. Nu, šobrīd institūtā aktīva zinātniskā doma attiecībā par dabas aizsardzības teritoriju izvietojumu Latvijā, nenotiek, precīzāk sakot, nav tiešs pieprasījums, izņemot varbūt atsevišķus pētījumus, kā, piemēram, *LIFE* programmas pētījumi par Salacas piekrastes mežiem, kas ir uzsākts institūtā šobrīd, un tas skar nelielu aspektu no biodaudzveidības ainavas līmenī.

J. Briede.

Labi. Paldies.

Un pēdējais jautājums. Es vienkārši gribu precizēt par to CO₂ tā kā emisijām.

Tātad, jūs stāstījāt par to ābelīti, par to, ka tā jaunā ābelīte tur piesaistīs to oglekli, bet tas, ko es līdz galam nesapratu.. Kā ir ar to augsni, meža augsni? Nevis ar tiem pašiem kokiem, kas ir piesaistījuši... vai, teiksim, koku atliekām, bet kailcirtēs tad, kad tiek uzjundīta tā zeme, ka tieši no augsnes ļoti daudz emisiju izplatās gaisā. Vai jūs tā kā veicot savus aprēķinus ņemāt vērā arī šo?

J. Jansons.

Jā, mēs... vispirms man nedaudz jāatvainojas kolēģim Andim Lazdiņam, Zinātņu Akadēmijas korespondētājloceklim, ka es viņu nestādīju priekšā pie stāsta par klimata neitralitātes jautājumiem... visticamāk, ka Andis šo jautājumu atbildēs par mani kompetentāk un precīzāk.

Īsā atbildes versija ir tāda, ka pirmajos gados pēc vecās kokaudzes nociršanas un jaunās kokaudzes izveidošanas emisijas pieaug.

Andi, lūdzu... vai Daiga... precizējiet, ja es teikšu, ka tie ir septiņi gadi, kad tas process tajā vietā atkal kļūst klimata neitrāls un oglekli piesaistošs.

Andi, nāc, lūdzu... ja tā drīkstam mēs mainīties...

A. Lazdiņš.

Labdien. Mans vārds ir Andis Lazdiņš, Latvijas Valsts mežzinātņu institūts „Silava”.

Taisnība kolēģim ir, ka pirmajos gados pēc mežizstrādes notiek īslaicīgi otrā virzienā process, sākas oglekļa uzkrājums. Sākumā palielinās patiesībā, nevis samazinās tāpēc, ka mums ir ļoti daudz kritālas tajā brīdī, kad nozāģē mežu un tā tas augsnes ogleklis aug. Tad viņš kaut kādā brīdī krītas, tad viņš atkal aug un faktiski viņš nonāk līdzsvara stāvoklī diezgan ātri. Pagājušonedēļ Lietuvas kolēģe aizstāvēja disertāciju par priežu audzēm, viņa konstatēja, ka tas notiek 20 līdz 30 gadu laikā, kad visas oglekļa krātuves mežaudzēs priežu atjaunojās tajā pieaugušas mežaudzes stāvoklī.

Un... jā, nu direktors sākumā pieminēja tos divus „Nature” rakstus, tad patiesībā tur ir tas trešais raksts, kas ir dāņu kolēģa, viņš arī bija balstīts uz to, ka ir neloģiski pieņemt, ka bezgalīgi var kaut kas uzkrāties augsnē un vienkārši ir ķīmiskie

elementi, kuriem ir nepieciešams, lai tas ogleklis augsnē uzkrātos, jo visas tās organiskās vielas jau sastāv ne tikai no oglekļa, bet arī no slāpekļa, fosfora, kālija un viņas ir terminētas tajā vietā un attiecīgi nu nevar uzkrāties bezgalīgi nekas.

J. Briede.

Jā, tas, ko es tā kā mēģinu saprast... Nu, teiksim, uzjundot to augsni, aiziet gaisā desmit... nu, kaut kādi cipariņi... Es piekrītu, ka, jā es saprotu, ka tās egles un tie citi koki tad, kad viņi aug, tad saka, ka viņi uzņem... kad tie desmit, tie, kas aizgāja tagad uzjundot to augsni, nevis, teiksim, to pārējo visu to oglekli, bet kad tie, kas no tās augsnes uzgāja... vai tie visi arī pēc tam arī tiek paņemti atpakaļ? Tāds ir tas jautājums.

A. Lazdiņš.

Jā... varbūt tad līdzībās... Mums ir arī lauksaimniecības zemes diezgan daudz. Un ja mēs tā iedomātos, ka tur tas ogleklis aiziet gaisā aršanas rezultātā, tad mums lauksaimniecības zemes it kā vajadzētu bez oglekļa jau būt tām augsnēm... bet nu viņš no turienes neiet prom tik traki. Tas ir stipri pārspīlēts tas pieņēmums, ka tur ļoti daudz emisijas veidojas tieši augsnes apstrādes rezultātā. Arī tie pētījumi, kas ir Latvijā lauksaimniecībā par bezaršanas, mazaršanas, aršanas tehnoloģijas salīdzināšanu ilgākā laikā pierāda to, ka vairumā gadījumu tomēr nav nekāda pozitīva efekta tam, ka mēs ierobežojam aršanu vai pārtraucam aršanu vai veicam tiešo sēju attiecībā uz oglekli.

Tāpēc arī mežā, kur ir tikai 10 līdz 20 procenti tā ietekmētā platība, visticamāk, nu... tas ir kļūdas robežās šī izpūšana gaisā.

J. Briede.

Tad jūs tā kā gribētu teikt, ka viss, kas tajā meža apstrādes laikā aiziet gaisā, viss arī tiek paņemts atpakaļ...tātad līdz septītajam gadam tas koks arī visu tātad uzņem atpakaļ...

A. Lazdiņš.

Nu, patiesībā, ja mēs sekojam tam, ko direktors rādīja pirmajos slaidos par to, ka mēs dabūjam 20, 30, 40 gadu vecumā lielāku krāju, tas nozīmē, ka arī nobiru ir vairāk un arī kritušās koksnes ir vairāk. Līdz ar to tas koksnes augsnes uzkrājums arī ir proporcionāli lielāks nākošajā aprītē.

Tās visas lietas, kas fotosintēzē piesaistās, kas pēc tam iekļaujas dzīvajos augos, pēc tam pāriet uz nedzīvajiem augiem, tās visas ir savstarpēji saistītas lietas un viņas mainās proporcionāli.

Ceru, ka atbildēju.

Tālāk laikam direktora kungs...

J. Briede.

Paldies.

A. Laviņš.

Jā, paldies, mēs labprāt turpinātu ar, Jansons kungs, ar jautājumiem jums un tad raudzīsim, ja akurāti būs tāds jautājums, kur jūsu kolēģis ir aicināms talkā, tad tā arī darīsim un šobrīd vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Labdien, Jansona kungs! Man jautājums par jūsu uzstāšanās runas sākumā teikto.

Vai es pareizi sapratu, ka, ja šādi Ministru kabineta noteikumi nāktu tā kā vieni paši, tad jūs noteikti tos neatbalstītu. Vai es pareizi sapratu jūsu pozīciju, ka jūs uzskatāt, ka viss atrodas savstarpējā tādā tiesību normu kopumā un tādēļ šos caurmēra samazinājumus nevar skatīt pilnīgi tā atrauti no visa kā. Vai es pareizi sapratu jūsu izteikumu?

J. Jansons.

Mēs to šādā gadījumā šādu virzību uztvertu droši vien kā tādu diezgan merkantilu nekaunību no ieinteresētajām pusēm un neatbalstītu gan. Mēs jautātu, kāda tad ir zinātnes loma vienkārši palielinot koksnes it kā ieguves apjomu, nedomājot par mežsaimniecību kompleksi, par meža vērtības palielināšanu. Bet varam apliecināt, ka šādas diskusijas nav bijušas, vismaz mūsu informācijas telpā mežu nozarē, nekad.

G. Kusiņš.

Un tas nozīmē, ka jūs uzskatāt, ka to apstrīdēto normu, to negatīvo ietekmi kompensē citas tiesību normas jeb cits regulējums, jeb cilvēku izrādītā labā griba, jeb vienkārši esošais lietu stāvoklis, kas dabiski attīstās.

J. Jansons.

Ja jūsu jautājums ir par to, vai izmaiņas meža atjaunošanas noteikumos, kas ir saistītas ar izmaiņām koku ciršanas noteikumos ir cita tiesību norma, tad, protams, jā. Jo šo jautājumu mēs esam skatījuši un arī institūts ir vērtējis tikai un vienīgi kopsakarībā ar meža atjaunošanas izmaiņām, tādēļ arī mums ir šīs atbildes iespēju robežās sagatavotas attiecībā uz to, kā šī ietekme izpaužas turpmāko simt gadu periodā uz mežu, tajā skaitā biodaudzveidību aprēķināmo.

G. Kusiņš.

Paldies.

Un pēdējais jautājums. Es domāju, ka jūs esat ievērojis arī gan iepriekšējā tiesas sēdē, gan šodien, ka daudz tiek izmantoti dažādi salīdzināmie dati, tiek pieminētas citas valstis.

Sakiet, lūdzu, kā jūsprāt... tīri no tādas stingri zinātniskas metodes, kādus datus ir iespējams izmantot vai kaut kādus pētījumus, kas aptver visu pasauli tajā skaitā, piemēram, kaut kādus citas valstis? Cik tālu tos ir iespējams projicēt uz Latviju? Jeb mums ir kaut kādi jāņem reģionālie jeb Eiropas līmeņa pētījumi vai, teiksim, tieši Baltijas reģiona pētījumi, laik gūtu precīzāku ainu? Jo bieži vien šie pētījumi aptver plašāku izpētāmo areālu loku un ne vienmēr tie ir projicējami uzreiz precīzi uz Latviju.

J. Jansons.

Jā, paldies par jautājumu.

Tas būtu tiešām ļoti, mūsaprāt, jauki, ja nebūtu globāli centieni vispārējas likumsakarības jeb priekšstatus, kas ir radušies, piemēram, Itālijā, projicēt uz Latviju. Piemēram, nu, zviedru zemē, kas ir 6. vietā laimības ziņā, tur nav valsts noteikti šie ierobežojumi cilvēku izvēlei privātos mežos par galveno cirti, bet tur ir rekomendācijas, kas tiek kā kanons uztverts, ka tie priežu mežos ir 60 gadi. Tas ir, 40 gadi mazāk nekā Latvijā noteikts ir vecums. 60 gadi un viņi arī plāno šo saimniecību. Valsts, kurā pēc mūsu rīcībā esošajām ziņām katra trešā krona ekonomikā rodas tieši no meža sektora saistītām industrijām, tajā skaitā zāģu un mašīnu ražošanas.

Un ja mēs, piemēram, izmantotu šo zviedru izpratni par to, kas tad ir rotācijas perioda beigas, un viņi pieliktu klāt 40 gadus un teiktu, ka tā ir simtgadīga audze un tā ir liela dabas vērtība. Tad Latvijā simts gadi ir ciršanas vecuma sākums saimnieciskajos mežos. Un mūsu izpratnē 40 gadi būtu 140 gadi. Tādēļ arī, mūsaprāt, būtu ļoti, ļoti slikti, ja mēs pieņemtu, piemēram, kaut kādu vecu meža definīciju un globāli pasludinātu, ka simts gadi un vairāk, ka tas tagad ir dabas vērtība. Zviedram varbūt, ka tas liktos, ka 40 gadi plus ikdienas, ka tas ir daudz, latviešiem tā būtu priežu mežu gadījumā nu... neteiksim, ka kļūda, bet nu faktiski apstātos mežsaimniecība. Varbūt, ka nīderlandietim arī šķiet, ka simt gadi, kuriem ir īscirtmeti, tur kādas papeļu audzes vai dāņiem, kur liela daļa... nepateikšu no galvas... mežaudzi veido Amerikas koku suga, klinškalnu priede, piemēram, kas ir pamatsuga Eiropas Savienības valstī. Mēs ar savām "native species" un ar konservatīvo 70 gadus nemainīgo izpratni mēs kā valsts būtu zaudētāji. Tādēļ šāda pieeja, mūsaprāt, nederētu.

Protams, ka reģionālā pieeja ir vislabākā, tas hemi boreālo mežu lauciņš, kur atrodas Baltijas valstis... Lietuva jau tur tiek ieskaitīta kā nelabprāt, tā kā vairāk jau pieder pie dienvidnieciskākām valstīm, ar Poliju kopumā, Zviedrija ir savukārt otrpus jūrai... Tā ir tāda diezgan unikāla situācija arī no zinātnes viedokļa, mūsaprāt, ka var,

piemēram, Skandināvijas valstis atbraukt uz Latviju paskatīties, kā tad augs viņu meži tad, kad būs pienākušas klimata pārmaiņas, jo tas klimats, kāds ir Latvijā šobrīd, pie viņiem būs tur un viņiem ir vieglāk veidot šo zinātnisko sadarbību, kas arī ļoti plaši notiek.

Vai man izdevās atbildēt?

G. Kusiņš.

Jā, no jūsu atbildes man ir skaidrs, ka tad mums tomēr ir svarīgi vietējie dati un mēs nevaram tā paņemt Somijas datus un pilnīgi projicēt uz Latviju? Vai es pareizi saprotu, ka tomēr vietējie izpētes materiāli ir tas galvenais, lai nonāktu pie pareizajiem secinājumiem?

J. Jansons.

Jā, nu arī attiecībā uz dažādām Eiropas Savienības līmeņa regulācijām ir nosacījums, ka, kamēr nav nacionālajai valstij savi dati, ir jāizmanto kādi reģionālie. Un ļoti daudz darba šobrīd tiek veltīts tam, lai mēs šos datus iegūtu. Ar datu ieguvu vien nepietiek, tie ir arī jāpublicē starptautiskā periodikā, kas ir samērā darbietilpīgi, bet šo ceļu mēs ļoti sistemātiski ejam un jāsaka, ka mums arī izdodas. Kā savs nacionālais viedoklis ir publicēts, tā viņš kļūst legāli izmantojams Latvijā.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Jā, labdien, Jansona kungs.

Paldies par viedokli.

Jūs arī sākāt ar Somiju. Tāpēc mans jautājums būs par Somiju un kolēģis Kusiņa kungs jau jautāja par tiem datiem. Vai mēs varam tik viennozīmīgi vērtēt, teiksim, ka Somijā, Zviedrijā un tas vairākkārt šeit tiesas sēdē izskanēja, ka tur vispār nav... Bet mēs dzirdējām arī, ka Somijā ir no meža īpašniekiem, pieņemsim, citi instrumenti, kā tiek motivēts tas, vai mežā būtu šī aizsardzība... Pieņemsim, ka īpašnieks nosaka mežā šādu zonu, kurā viņš necērt, viņam valsts par to maksā, teiksim, kompensē šo.

Tāpēc es gribēju prasīt, vai jums ir zināms, teiksim, vai arī citās valstīs, Zviedrijā, vai kur citur arī ir šādi citi mehānismi, kā tiek motivēts, ka īpašnieks tiek motivēts necirst.

J. Jansons.

Jā. Paldies par jautājumu.

Jāatzīst, ka mūsu institūta kompetence attiecībā uz citu valstu pārvaldības sistēmu izpēti ir ļoti fragmentāra. Nevar teikt, ka tās nav, bet mēs pieņemam, ka nozarē ir citas institūcijas, kurās šī pieredze ir augstāka.

Mēs zinām no personīgiem kontaktiem ar somu kolēģiem, zinātniski pierādīta un publicēta, protams, šī informācija nav, ka Somijā cilvēki, piemēram, kādu konkrētu putnu sugu savā mežā sargā ar prieku un ar to lepojas, ka viņu mežā dzīvo kāda suga. Visticamāk, ka atbilstoši manis pieminētajam valsts atbilstības līmenim ir tur sākotnēji šie cilvēki ir motivēti kaut kā, kamēr ir izveidojusies sabiedrības kultūra attiecībā uz šādu vērtību ievērošanu.

Nedaudz paplašinot jautājumu, attiecībā uz...

A. Laviņš.

Es šajā brīdī tomēr jūs pārtraukšu... un aicināšu uzdot citus jautājumus. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies.

Tad vēl man jautājums būtu tāds. Mums ir daudz izskanējis... kāds, jūsuprāt, ir apstrīdēto normu mērķis? Kā jūs to, teiksim, redzētu? Kāds bija mērķis apstrīdētajām normām?

J. Jansons.

Kā jau minēju, institūtam tur interese kā iestādei, protams, nav... mūsu sfēra ir Zinātniskās darbības likums un saistītie procesi, kas izriet no tā.

Bet mērķis ir bijis, protams, attiecībā uz to sadaļu, kurā izpaužas mūsu institūta kompetence, jo attiecībā uz mežizstrādi ļoti daudz zināšanu nevajag, ir pieejama pasaulē meža tehnika ļoti avancēta, to atliek nopirkt un izmantot. Attiecībā uz mūsu kompetenci, mērķis ir meža vērtības palielināšana, motivējot cilvēkus izvēlēties zināšanas, mērķis ir palīdzēt valstij tajā problemātikā, kas saistīta ar klimata neitralitāti.

Mērķis ir... jā... man tomēr ir pie angļiem jāatgriežas un jāatceras tas, kā saka, bērniībā dzirdētais motīvs par Konana Doila varoni, kurš teica: „ja viņš savas prasmes izmantotu pretējā pusē, tad viņš būtu ļoti iecienīts darbinieks pretējā pusē”. Ja mēs iemācītu privāto īpašnieku, kā ar dažāda veida kustībām, kā jau minēju, Harvesteram neizbraucot no cirsmas panākt atbilstību konkrētam caurmēram, tur ir kādi septiņi veidi, mēs varētu konsultēt. Mēs to neesam nekad darījuši, tādēļ, mūsuprāt, ļoti svarīgi ir atteikties no interpretējamiem jēdzieniem, no krieva Orlova bonitātēm, kas dzīvoja pagājušā gadsimta, šķiet, trīsdesmitajos gados...

A. Laviņš.

Jansona kungs, es jūs pārtraukšu... jautājums bija par apstrīdētās normas mērķi, jūsuprāt... jums tā izvērsta atbilde izdodas, bet vai koncentrētākā veidā...

J. Jansons.

Jā, izvairīties no interpretācijām mežsaimniecībā, veicinot meža vērtību. Tas ir mērķis vai motivācija mūsu institūtam piedalīties. Meža īpašniekiem, visticamāk, ir cita motivācija. Dabas daudzveidības gadījumā tur cilvēkiem arī ir cita. Mūsu motivācija bija tāda.

A. Kučs.

Paldies.

Un tad ja es varu precizēt... tad ar vērtību jūs domājat meža... kā mums VARAM teica, ka šīs normas principā veicina meža vērtības pieaugumu, ja mēs runājam par koksni un par koksnes kvalitāti, bet nevis par bioloģisko daudzveidību. Vai jūs piekrītat šim viedoklim? Vai jums ir cits skatījums?

J. Jansons.

Droši vien, ka jūsu jautājums... nē... bet mana atbilde aizies varbūt subjektīvā virzienā, bet mēs esam vairākkārtīgi Vides aizsardzības ministriju aicinājuši piedalīties „Silavas” konsultatīvajā padomē kā dalībniekiem, piedāvājuši viņiem savu atbalstu visa veida jautājumu interpretācijā, kas saistās ar mežu, bet nevienu jautājumu gan neesam saņēmuši līdz šim. Līdz ar to mums arī ir ļoti grūti komentēt metodes, kādas konkrētā ministrija, ņemot vērā, ka VARAM sistēmā nav zinātniskās iestādes kopš Hidroekoloģijas institūts pārgāja Daugavpils Universitātei, kas bija saistīts pamatā ar jūru, mēs nevaram šobrīd objektīvi atbildēt uz šo jautājumu.

A. Kučs.

Es saprotu, ka jums vairāk ir šis koksnes jautājums, bet par citiem jūs vienkārši nevarat, jo jums nav... kā jau jūs teicāt, šīs zinātniskās...

J. Jansons.

Jā, kā jau es teicu, mēs nevaram... protams, pateikt, ka 8 koki būtiski uzlabos... tā ir cilvēku labā griba, meža īpašnieku labā griba. Noteikti varu uzsvērt, ka mēs tiešām arī brīnāmies par šo apņemšanos un iniciatīvu arī Latvijas mežu īpašnieku saimei arī šādu iniciatīvu virzīt, uzņemoties uz sevi ļoti lielas izmaksas, ko radīs mērķtiecīga mežu atjaunošana.

A. Kučs.

Un pēdējais varbūt jautājums... es varbūt drusciņ pārpratu... jūs runājāt par apmēra pieaugumu 0,1 procents, pieaicinātā persona Dagnis Dubrovskis... viņš runā... Dagnis Dubrovskis kungs ir klāt un teiks... bet viņš ir prognozējis, ka apjoms pieaugs par 10 procentiem. Ciršanas apjoma pieaugums. Vai jūs runājāt par citu kaut ko? Vai jūs domājāt 0,1 arī par ciršanas apjoma pieaugumu? Vai bija kaut kas cits?

J. Jansons.

Nemāku komentēt Dubrovskis kunga aprēķinus. Nav mums viņi nekad bijuši salāgoti.

Mēs pieņemām... vai, Guntar, tu precizēsi, lūdzu, ja es nepareizi pateikšu, bet mūsu pieņēmums bija, ka galvenās cirtes apjoms pēc caurmēra, salīdzinot ar stāvokli, kāds bija pirms apstrīdētās normas stāšanās spēkā, ir 15 procenti. Un šī 15 procentu noteiktā platība pieauga divas reizes... nu, respektīvi, 15 procenti no tām mežaudzēm, kuras atbilst caurmēram pēc apstrīdētās normas. Šī platība pieauga divas reizes un pārrēķinot hektāros uz Latvijas mežu platību, tas ir nepilns 0,1 procents no Latvijas meža platības...

A. Kučs.

Es sapratu. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Un es saprotu, ka šajā aspektā ir viedokļu sakritība ar jūsu kolēģiem, tāpēc atsevišķi nebūtu nepieciešams aicināt, lai sniegtu atbildes uz šo jautājumu jūsu kolēģiem.

J. Jansons.

Jā, tā bija. Vakar gaidījām jautājumu šādu un parēķinājām...

A. Laviņš.

Labi. Turpinām ar jautājumiem.

Aicināšu pieteikuma iesniedzēju pārstāvjus. Vai būs jautājumi? Ja ir, tad, lūdzu, uzdodiet.

B. Baltvilka.

Paldies. Man būs daži jautājumi.

Viens precizējošs jautājums. Jūs minējāt, ka veicat nacionālo mežu monitoringu un precīzāk, ka veicat tieši ģenētisko monitoringu. Bet, tā kā dabas daudzveidība ietver

arī sugu un biotopu daudzveidību, vai jūs monitorējat arī šos lielumus un ja jā, tad kādi ir galvenie secinājumi par pēdējiem gadiem?

J. Jansons.

Monitorējam... monitorings ir sākts, šķiet, 2019. gadā, nav pabeigts vēl piecu gadu cikls, monitorings runā par piecu gadu ciklu. Atsevišķi bioloģiskās daudzveidības monitoringa aktivitāte ir ekosistēmas monitorings, kuru nodrošina mūsu ļoti cienījamās kolēģes ar biologa specializāciju. Un attiecībā uz ainavu vērtējumu, mēs varam lūgt komentāru pētniekam Jānim Donim, jo bioloģiskās daudzveidības monitorings ir visai sadrumstalots starp dažādiem speciālistiem institūtā un, manuprāt, reizi piecos gados tiek vērtēta...

A. Laviņš.

Jā, šobrīd jautājums bija, vai monitorings tiek veikts?

Turpinām ar jautājumiem.

B. Baltvilka.

Jā. Labi. Paldies.

Tad vēl man būs viens precizējošs jautājums par tiem pieņēmumiem, uz kuriem jūs balstāties savā pieejā, izstrādājot klimata neitralitātes scenārijus.

Kā jūs komentētu sekojošo. Ir virkne pētījumu, kas apgalvo, ka ir īpaši svarīgi izvairīties no ar oglekli bagātu primāro kūdrāju, piekrastes mitrāju un meža pārveidošanas, jo lielākā daļa no šīm ekosistēmām zaudētā oglekļa ir neatgūstama līdz 2050. gadam, kad jāsasniedz neto nulles oglekļa emisijas. Tas ir tas, kas mums kā valstij ir saistošs attiecībā pret tām klimata politikām...

Vai jūs to ņemat vērā, piedaloties un izstrādājot klimata scenāriju modelēšanu un ja jā, tad kā?

J. Jansons.

Jā. Paldies.

Jautājums bija visticamāk, „Silavai”... tad man jālūdz ir Andi komentēt šos jautājumus... neatminos vairs sākumu jautājumam... bet Andim tā ir viņa zinātniskās darbības joma.

A. Lazdiņš.

Nu, man liekas, ka te īsti cieša sakara nav starp tām divām lietām, starp caurmēru un oglekļa bagātajām augsnēm... Lai arī šajā gadījumā informācija starp valstīm ir stipri dažāda. Teiksim, tik tikko kā mūsu kolēģi Kanādā, kas varbūt klimatiski ir plaša, bet ar mums visradniecīgākā, nopublicējuši, ka Kanādā viens no lielākajiem

piesaistes avotiem ir meži ar kūdras augsnēm, meliorētām kūdras augsnēm... Pie līdzīga atzinuma esam nonākuši arī mēs tepat Latvijā veicot pētījumus. Tā kā šeit atkal ir tas gadījums, ka mēs selektīvi interpretējam tos pētījumus, kas varbūt kaut kur Centrāleiropā parāda vienu un mūsu platuma grādos kaut ko citu, arī Somijā, nelaimīgajā, mēs varam atrast piemērus par to, ka tās meliorētās kūdras augsnes ir oglekļa piesaistes avots, ja mēs saliekam kopā visas oglekļa krātuves. Tāpēc tik viennozīmīgi nevajag visu interpretēt.

A. Laviņš.

Paldies.

B. Baltvilka.

Paldies, mums būs arī replika 7. martā par šo.

Un pēdējais jautājums, kas mani mazliet mulsināja jūsu runā. Varbūt jūs to varētu precizēt, komentēt un izskaidrot.

Sākumā savā atbildē jūs minējāt, ka ietekme uz meža putnu populāciju nav pētīta, jo nav pieprasījuma no meža nozares. Tajā pašā laikā prezentācijā jūs uzsverat, ka esat neatkarīga zinātniska iestāde.

Pēc kādiem principiem un kritērijiem jūs nosakāt savu zinātnisko dienaskārtību?

J. Jansons.

Mēs zinātnisko dienaskārtību nosakām atbilstoši mežzinātnes institūta „Silava” darbības un attīstības stratēģijai, kas ir ilgstošs izstrādes process, saskaņojam ar divu valsts struktūrvienību jeb ministriju atbildīgajiem cilvēkiem un atbilstoši šai stratēģijai mēģinām nodrošināt brīvu, komfortablu vidi Latvijā starptautiski atzītu zinātnieku darbam, kuri izpētot pieprasījumu pēc zināšanām, veido savu piedāvājumu. Tādā veidā notiek darba kārtība. Nauda mežzinātnes institūtā netiek sadalīta pēc kaut kādiem kritērijiem, bet tiek veicināta zinātnieku komunikācija, aktivitātes, kas ir pierādīties, ka ļoti būtiski palīdz iestāžu attīstībai.

A. Laviņš.

Paldies. Vai uz šādu jautājumu par dienaskārtības noteikšanu ir sniegta atbilde?

B. Baltvilka.

Paldies.

A. Laviņš.

Varam turpināt. Lūdzu!

V. Ķerus.

Man būs jautājumi.

Šajā lietā acīmredzami ir ļoti būtiski „Silavas” pieņēmumu vai prognožu, kā kurš to labāk sauc, scenāriji par to, kā varētu attīstīties Latvijas meži dažādos apsaimniekošanas scenārijos. Un jau mēs pirmajā sēdē dzirdējām daudz pretrunīgus viedokļus, arī šajā par to, cik var ticēt, cik nevar ticēt, tajā skaitā arī jūsu teiktais nonāca pretrunās... jo, piemēram, jūs sākāt ar to, ka jūs noraidījāt pieņēmumu, ka egļu audžu īpatsvars palielināsies, jūs teicāt, ka pamatscenārijā šādu pieņēmumu nav, tajā pašā laikā jūs rādījāt koku caurmēra pārmaiņas un jūs argumentējāt, ka caurmērs palielināsies tāpēc, ka pieaugs egļu īpatsvars un arī savā atbildes rakstā... savā viedoklī Satversmes tiesai. Es atvainojos par terminoloģijas neprecizitāti... Savā viedoklī Satversmes tiesai jūs norādāt, ka jūsu aprēķini liecina, ka priežu, egļu, un kā, jūs rakstāt, arī bērzu īpatsvars palielināsies.

Tad kāds tad ir tas pamatscenārijs, kur ar viņu var iepazīties un vai ir kaut kādi aprēķini, kas maksimāli precīzi atbilstu veiktajiem grozījumiem? Respektīvi... vai ir kaut kas precīzāks par jūsu kolēģa Šņepsta 2020. gada ziņojumu „Priekšlikumi Latvijas meža resursu vērtības un apsaimniekošanas efektivitātes paaugstināšanai ilgtermiņā”.

J. Jansons.

Jā. Paldies.

Man ir jāatbild vispārīgi no tā viedokļa, ko jau es pats pateicu un ciktāl tur ir pretrunas... Un tad mēs varam lūgt Guntaru kā pētījuma autoru arī komentēt šo jautājumu precīzāk, jo sešu gadu laikā, kopš Guntars strādā mūsu institūta struktūrā, kas saistīta ir ar nākotnes prognozēšanu un aprēķināšanas scenāriju, dažādi pārskati ir bijuši ļoti daudzi. Katram līguma darbam ir pretī savs pārskats un tiešām tad ir jāskatās, kuru pārskatu kurš interesents izmanto. Jo pārskati mūsu iestādē ir publiski pieejami visiem lietotājiem. Tas ir institūta darba nosacījums.

Par to, ka egļu un skujkoku audžu īpatsvars palielināsies, nu... pilnīgi noteikti palielināsies, jo meža atjaunošanas noteikumu izmaiņas, ciktāl tās skar meža platības attiecībā uz to, kuras skar caurmērs divi jeb caurmēra izmaiņas... protams, ir saistīts ar to, ka būs mērķtiecīgāka atjaunošana. Mēs ceram, ka rītdienas notiekošais seminārs zinātniskais „Silavā” par to, kā panākt bērzu sēklu ražošanas uzlabošanu, lai Latvijā būtu, no kā šos stādus audzēt, palīdzēs cilvēkiem, kuri labprāt izvēlētos bērzu kā absolūtu līderi pioniersugu sarakstā, kas nodrošina meža atjaunošanos gadījumā, ja cilvēki Latvijā nedzīvotu.

Protams, ka tur pretrunu nav. Bet pretruna, mūsaprāt, ir scenārijos, kādi tiek izmantoti attiecībā uz egļu audžu palielināšanos, jo mēs savā scenārijā tajā visai tālajā 2019. gadā pieņēmām, ka egles turpmākos simt gadus tiks atjaunotas tādā pašā proporcionāli... tādā pašā izvēlē, kā privātpašnieki to dara šobrīd, tikai palielināsies

hektāri, kuros tās tiks izmantotas. Un ja Guntars precizēs, tad scenārijā, kuru mēs izmantojam, šis palielinājums ir, bet tie nav 40 procenti, kā tika minēts iepriekš pirms pārtraukuma. Jo 40 procenti ir tad, ja mēs izmantojam citu scenāriju nedefinējot, ka katru piecgadi egļu atjaunošana pieaugs. Nu, respektīvi, ka būs kaut kādi faktori. Tur mēs varam 5 procentu vietā likt 7 procentus, 20 procentus... prognozēt, ka 2038. gadā atkal aizies lejā uz 5 procentiem. Nu, tādus scenārijus var uzbūvēt bezgalīgi daudz, bet izvērtējums konkrētam, ne mainīgam faktoram jeb caurmēra izmaiņām ir veikts attiecībā pret to situāciju, kāda ir bijusi tajā brīdī, kad tika vērtēti šie nosacījumi.

Attiecībā uz to, kur var iepazīties... protams, ka būtu jau arī jauki, ja jautājumus institūtam uzdotu arī starp Satversmes tiesām, un ja šādu jautājumu man uzdotu e-pastā, es visticamāk šo scenāriju nosūtītu. Tā uz sienas viņš nav īsti...

A. Laviņš.

Jansona, kungs, paldies. Es saprotu, ka attiecībā uz prognozēm un tiem izejas datiem, kas ir bijuši prognozēm, pieņēmumiem... te dažādi jēdzieni tiek lietoti... jūs vēlaties arī, lai Šņepsta kungs... jūs vairākkārt pieminējāt Guntaru Šņepsta kungu...

Lūdzu, Šņepsta kungs, ja vēlaties vēl papildināt „Silavas” sniegto atbildi uz uzdoto Ķerus kunga jautājumu. Lūdzu, ir tāda iespēja.

G. Šņepsts.

Jā, labdien, godājamā tiesa! Jā, patiešām, šis vairākkārt pieminētais 2020. gada scenārijs nav tas pats tuvākais scenārijs šīm galvenās cirtes caurmēra izmaiņām, jo pat paredzot, kā jau Jurgis minēja, ka par 5 procentiem palielināsies šī antropogēnā atjaunotā platība, tas arī noved līdz šim te 40 procentiem egļu audžu.

2021. gadā... precīzu nosaukumu es neatcerēšos, varbūt Andis Lazdiņš varēs palīdzēt, cik zinu, ir tas pētījums, kur mēs modelējam šo pašu mērķtiecīgo scenāriju, bet šo atjaunošanu jau antropogēno jau atstājām tādā līmenī, kā tas ir šobrīd un tad šos te... 2100. gadā egļu audžu īpatsvars ir 26,4 procenti, salīdzinot ar ikdienišķu mežsaimniecību, kur tas palielināsies līdz 21,6 procentiem. Tātad atšķirība ir vairs tikai šie te nepilnie 5 procenti. Priežu audžu īpatsvars ir saglabājies aptuveni tādā pašā līmenī abos scenārijos un bērzu audžu kā te bija iepriekšējā reizē Satversmes tiesas sēdē norādīts, ka samazināsies tātad līdz 11 procentiem, tad nē, ja mēs saglabājam šo antropogēno atjaunošanu jeb šo stādīšanu esošajā līmenī, tad bērzu audžu īpatsvars mērķtiecīgajā scenārijā samazināsies tikai attiecībā pret ikdienišķu mežsaimniecību par nedaudz vairāk kā par 1 procenta punktu.

Tā kā... kā jau Jurgis norādīja, ja vēlas, tad ar šiem pētījumiem var iepazīties gan „Silavas” mājaslapā, kur ir visi pētījumi publicēti, un, protams, uz jautājumiem mēs arī vienmēr atbildam.

A. Laviņš.

Paldies, Šņepsta kungs.

V. Ķerus.

Ja drīkst... es vēl gribētu precizēt, kamēr Šņepsta kungs vēl ir šeit.

A. Laviņš.

Protams, protams... Lūdzu!

V. Ķerus.

Es saprotu, ka vienīgā starpība ir tas, cik daudz tiek atjaunots mākslīgi. Un arī Jurģis Jansons minēja, ka, protams, skujkoku mežu īpatsvars palielināsies tāpēc, ka šie te grozījumi, par kuriem mēs runājam šodien, prasa mākslīgo atjaunošanu. Bet šie grozījumi prasa mākslīgo atjaunošanu priežu, egļu un bērzu audzēs, jo tās ir tās, ko pēc šiem grozījumiem varēs cirst pēc caurmēra.

Es vienkārši gribu saprast, kādi ir tiem pieņēmumiem par atjaunošanu saistība ar faktiskajiem grozījumiem?

G. Šņepsts.

Pētījumam konkrētajam vispār nav saistības ar grozījumiem. Pētījums nebija... pētījumam nebija uzstādījums izvērtēt grozījumus. Pētījuma mērķis bija veikt pētījumu, lai radītu zināšanas, kā mums efektīvāk apsaimniekot mežus vai arī kā palielināt mežu vērtību nevis izvērtēt tieši, kāda būs grozījumu ietekme. Tieši izvērtēt... nē.

Attiecībā uz to, kāpēc palielinās tik ļoti šī te platība egļu un skujkoku vispār... Tāpēc, ka arī tajās platībās, kur cērt pēc vecuma ik pa 5 procentiem piecos gados, tas nozīmē, ka ja tagad atjauno 20 procentus, nākošajā piecgadē jau 24, pēc tam jau 29... tātad šādi kāpinot šo te atjaunojamo platību arī tur, kur cērt pēc vecuma nevis pēc caurmēra. Ja pēc caurmēra, tad jā.. tur aiziet viss pēc antropogēna.

Tātad, ja šādi mēs kāpinām, mēs nonākam, ka 70–80 procentus 2100. gadā vai 2120. gadā jau tiek stādīts nevis atstāts dabiskajai... tādēļ ir šī te milzīgā atšķirība.

V. Ķerus.

Tātad tas, ko jūs sakāt tagad, ka patiesībā noteikumu grozījumi nav izvērtēti ar nevienu no šiem scenārijiem... tātad gan Zemkopības ministrija, gan mēs, gan arī jūs paši atsaucaties uz scenārijiem, kas patiesībā nav stāsts par šiem grozījumiem.

G. Šņepsts.

Šeit grozījumi tiek veikti iekšā, tie ir vērtēti. Bet nevis viens pret vienu, kā jūs to uzsverat. Šeit ir vēl papildu citi nosacījumi, kurus nedrīkst noignorēt. Tāpēc ir šīs

lielās atšķirības. Mēs jau, protams, varam paņemt vienu lietu un teikt un otru noignorēt. Bet te ir iekšā grozījumi. Nākošajā gadā, 2021. gadā, ir veikti atkal ar šiem pašiem grozījumiem citus pētījumus ar līdzīgiem uzstādījumiem. Atkal ir dokuments, ko ministrija var vērtēt vai ņemt vērā priekš šīs izstrādes.

V. Ķerus.

Tas ir tas, par ko mēs jau runājām, ka ir dažādi scenāriji, kas viens ir tuvāk un otrs tālāk no grozījumiem...

G. Šņepsts.

Jā...

V. Ķerus.

... bet tad es saprotu, ka neviens neatbilst grozījumiem/

G. Šņepsts.

Kā... grozījumiem neatbilst?

V. Ķerus.

Nu, jūs tikko...

G. Šņepsts.

2021. gada pētījums grozījumiem atbilst vairāk nekā šis izvēlētais.

A. Laviņš.

Kungi... (*izslēgts mikrofons*)...

Es pats bez mikrofona esmu runājis. Tas ir tāpēc, ka... cik tad mums ir laiks šodien... jau 3.36. Sagurums ir... Piedošanu...

Tātad, koncentrējamies darbam. Lūgums bija nerunāriet, lūdzu, vienlaikus... uzdodiet jautājumu, saņemat atbildi, jo tas viss tiek ierakstīts. Paldies.

V. Ķerus.

Tad labi... uz šo es esmu saņēmis...

A. Laviņš.

Ķerus kungs... precizējiet jautājumu... un virzāties uz priekšu.

V. Ķerus.

Es jau saņēmu atbildi. Tātad, nav neviena scenārija, kas precīzi atbilstu tikai noteikumu grozījumiem. Vai es sapratu pareizi?

G. Šņepsts.

Mana atbilde bija tāda, ka 2021. gada pētījums atbilst precīzāk grozījumiem, nevis šis te konkrētais 2020. gada pētījums. Tāpēc vajadzētu to ņemt vērā.

V. Ķerus.

Tad man nākamais jautājums, kas mazliet atbalsojas ar to, ko tiesa jau jautāja. Es mazliet samulsu... Pirmajā sēdē Āris Jansons man aizrādīja, ka es neesmu iepazinies ar jūsu pētījumiem par to, kā šie grozījumi palielinās bioloģisko daudzveidību. No jums, Jansona kungs, Jurgī Janson, es saprotu, ka šādu pētījumu nav.

Tātad, ir „Silavai” pētījumi par to, kā grozījumi palielinās bioloģisko daudzveidību vai nav?

J. Jansons.

Vai „Silavai” ir pētījumi, kā noteikumi ietekmēs bioloģisko daudzveidību? Tāds jautājums. Šādu aprēķinu es atļāvos prezentēt šodien savas runas laikā attiecībā uz to, kā iespējamā grozījumu ietekme pieņemot, ka cilvēki nocirtīs šos 15 procentus no ciršanai pieejamā apjoma, pieņemot, ka tiks nodrošināta mežu atjaunošana atbilstoši praksei, kāda tā ir bijusi aprēķina brīdī, ir bijuši, ka nesamazināsies meža vidējais caurmērs un nesamazināsies arī vecums, kurus mēs uzskatām par vispārīgiem bioloģiskās daudzveidības indikatoriem. Tas, ka samazināsies bioloģiskā daudzveidība tajā vietnā, kur cilvēks nocirtīs cirsmu, ja tur ir bijusi, piemēram, veca priežu audze un izcirtuma brīdī tā bioloģiskā daudzveidība samazināsies, nu... tādi pētījumi droši vien tieši tādi nav, jo tas jau ir zināms, mūsaprāt, ka tā notiks tajā vietā. Bet kopumā valstī kāda būs šī ietekme, tas ir šāds mūsu aprēķins... jā...

V. Ķerus.

Turpinot par bioloģisko daudzveidību. Jūs savā prezentācijā minējāt attiecībā uz sugu daudzveidību, ka noteikumi paredz palielināt dzīvotņu skaitu. Vai jūs varat precizēt, kā jūs saprotat vārdu „dzīvotne” un kā šie noteikumu grozījumi prasa palielināt dzīvotņu skaitu?

J. Jansons.

Uzskatu, ka iepriekšējās paaudzes koks, kurš dzīvo turpmāko audzes aprites periodu, ir dzīvotne manā izpratnē. Nu dzīvotne... bija pieci, tagad astoņi... nu, tas ir palielinājums attiecībā uz kritālām, kuras uz šiem sausajiem... vai angļu valodā „dead

wood” arī ir nosacījumi, ka šis skaits ir pieaugošs. Tā ir mana izpratne par dzīvotņu skaita palielināšanu konkrētajā vietā, kurā tiek veikta koku ciršana. No 5 uz 8. Palielinās.

V. Ķerus.

Labi. Tad nākamais jautājums. Jūsu īstenotā meža monitoringa dati rāda, ka pēdējos piecos gados samazinās mežaudžu pirmā stāva valdošās koku sugas vidējais caurmērs gan visos mežos kopā, gan tieši priežu, egļu un bērzu mežos.

Kā jūs to skaidrotu?

J. Jansons.

Pieaug galvenās cirtes intensitāte konkrēti pēdējos gados. Attiecībā uz simt gadu periodu, kādā tiek vērtēta noteikumu ietekme, kaut kādā brīdī, protams, ka notiks samazināšanās kādos gados... 2043. vai tamlīdzīgi. Bet simt gadu periodā šāda samazināšanās nenotiks. Protams, ka koksnes globālās tirgus cenas ietekmē cilvēka izvēli veikt koku ciršanu. Tas jau nav noliedzams. Pašreizējā brīdī pie pašreizējām cenām un atjaunošanas izmaksām tiešām ir ļoti spiedīgiem apstākļiem jābūt privātajā sektorā, lai vispār izvēlētos kokus cirst. Nākošgad varbūt būs savādāk, vidējais būs tāds. Jā. Protams, kā mežā notiek, tā dati rāda.

V. Ķerus.

Tātad, runājot par šiem grozījumiem mēs esam nonākuši līdz sarunai arī par vecu mežu nozīmi klimata pārmaiņu mazināšanā. Jums ir no vienas puses pētījumi par to, ka 160 gadu vecumu pārsniegušas mežaudzes joprojām turpina piesaistīt oglekli, tajā pašā laikā jūs norādāt, ka tas nav efektīvi... šī te oglekļa piesaiste 160 gadu vecumu pārsniegušās audzēs... un lai saprastu mērogu, par kādu mēs runājam, es gribēju lūgt jums pateikt, cik lielu Latvijas mežu īpatsvaru veido šādas 160 gadu vecumu pārsniegušās audzes un kā šis īpatsvars varētu mainīties noteiktu grozījumu rezultātā.

J. Jansons.

Pateikt es nevaru, cik lielu īpatsvaru veido, bet Guntaram ir datorīnš līdzī... kā mēs norunājam... mēs varam paskatīties, mēs nezinām no galvas šādus skaitļus. Tie ir simtiem skaitļi par to, cik desmit sugas katrā vecuma desmitgadē, cik ir hektāri. Ja to būs iespējams, mēs atbildēsim...

Jā, tiešām dati rāda, ka 160 gadu vecumā priežu mežos oglekļa piesaiste notiek, jo koki ir dzīvi un dzīvošanas rezultātā, protams, ogleklis tiek piesaistīts, kamēr koks ir dzīvs. Tas process notiek. Jautājums ir par to, cik lielā mērā mums ir iespēja šo piesaisti ietekmēt šādā vecumā, lai nodrošinātu klimata neitralitātes mērķu sasniegšanu. Tādēļ mums ir piemērs un arī es rādīju prezentācijā, ka viena desmitgade virs ciršanas vecuma... šī piesaiste, protams, ir, bet izmaiņas pret iepriekšējo laika periodu ir teju

nulle. Tātad, koki ir dzīvi. Kamēr koki ir dzīvi, tikmēr piesaiste notiek. Tāpat kā ar vecajām ābelēm. Bet šiem 160 gadus vecajiem mežiem novecojot un nenākot vietā jauniem, tā piesaiste samazināsies pilnīgi noteikti. Bet priedes jau dzīvo, kā zināms, 300 gadus. Un mūsu apspriestie simt gadi, tā jau ir tāda gluži ne vairs jaunkundze, bet tie nebūt nav veci meži. U arī 160 nav veci pret priedes bioloģisko mūžu.

V. Ķerus.

Kamēr jūsu kolēģis meklē skaitli datorā, vēl trīs jautājumi.

Vēstulē tiesai jūs atsaucāties uz Timo Pukkalas 2017. gada rakstu „Does management improve the carbon balance of forestry?”, apgalvojot, ka agrāk vai vēlāk audze kļūs par oglekļa emisiju avotu. Es iepazīnos ar šo rakstu un tur nekas tāds nav apgalvots, tāpēc es gribēju jautāt, uz ko tad balstās jūsu apgalvojums par to, ka agrāk vai vēlāk mežaudze kļūs par oglekļa emisijas avotu.

J. Jansons.

Man ir jālūdz tiesai dot vārdu kolēģei Daigai Zutei, kura lasa ļoti daudzas šādas publikācijas un tieši strādā šajā jomā, lai viņa varētu atbildēt par Timo rakstu.

D. Zute.

Labdien. Daiga Zute.

Es mēģināšu atbildēt uz jūsu jautājumu par oglekļa uzkrājumu un kontekstā arī ar vecākām audzēm.

Tātad, arī atbildē, kas ir Satversmes tiesai, mēs skaidrojām šo, atsaucoties arī uz starptautiskām publikācijām un kontekstu.

Ja runā par oglekļa uzkrājumu mežā un arī skatoties dažādos vecuma posmos, kā ogleklis uzkrājas, protams, veicot mežizstrādi konkrētajā audzē, rodas emisijas. To mēs saprotam.

Bet ir būtiski skatīties... ja mēs skatāmies viena konkrēta meža īpašnieka audzi, kura tiek nocirsta, šeit ir emisijas... mums ir būtiski skatīties meža resursu plašākā aspektā, teiksim, Latvijas kontekstā. Un šeit mums ir jāsaprot, ka viens meža... tad, kad viena mežaudze tiek nocirsta, paralēli koki aug un tie kompensē tās atsevišķās mežaudzes, kurās šīs emisijas rodas. Un lai arī mežaudze kaut kādā posmā atsevišķās Latvijas audzēs ir emisiju avots, toties skatoties visā mežaudzes aprites ciklā... koku ciršana, koku augšana un visu šo mežaudzes ciklu kopumā, Latvijā nav tādas situācijas, ka meži būtu emisijas kā tādi. Tātad šeit ir svarīgi skatīties gan šo... šīs emisijas, kas ir, kad mēs nocērtam koku, gan paralēli jaunie koki, kas aug un uztver vairāk oglekli. Jo lielāka nozīme ir šai mežaudžu atjaunošanai, kur mēs cenšamies stādīt pēc iespējas produktīvākus kokus, kuriem šī kapacitāte uztvert CO₂ ir tā kā daudz lielāka un mēs nodrošinām produktīvas audzes.

V. Ķerus.

Vēl neejiet projām... jo nākamais jautājums man izskatās, ka arī būs drīzāk tieši jums...

Bet es vēl gribēju precizēt par šo. Vai es pareizi sapratu, ka nav pamata teikt, ka mežs vecuma dēļ kādā brīdī agri vai vēlū kļūs par oglekļa emisiju avotu? Jūs teicāt, ka nocērtot...

D. Zute.

Es atvainojos... es neuztvēru tieši, uz kuru publikāciju... uz kuru man ir jāatbild, es atbildēju kopumā...

Jā, šīs vecās mežaudzes ir manas disertācijas tēma un es esmu padziļināti šo jautājumu pētījusi.

Jurģis Jansons vienā no slaidiem rādīja... nu, faktiski mums ir jāsaprot, ka zinātne iet uz priekšu un ir lieli pētījumi, uz kuriem ļoti daudzi atsaucās. Un jūs noteikti zināt tādu, kas ir klimata speciālists un kas par mežiem daudz zina, tas ir Odums, kas ir tā kā dzejā Rainis. Odums, tas ir meža un oglekļa jomā... Un viņa publikācijās ir milzīgi daudz atsauces un viņš ir tā kā klasiķis.

Bet, laikam ejot šī publikācija par ... arī bija tikpat skaļa vai nozīmīga, kurā tika apgalvots...

A. Laviņš.

Zutes kundze... šajā brīdī es jūs atļaušos pārtraukt... Varbūt tomēr atgriezīsimies atpakaļ pie tā jautājuma būtības.

D. Zute.

Es atvainojos.

A. Laviņš.

Jā... runa iet par to... varbūt par būtību, ne tik daudz šos avotus šobrīd... cik daudz jūsu redzējums ir par to, cik tad, ja tā varētu teikt, vecāki un pāri 160 gadiem vecākas kokaudzes ir tās, kas pozitīvi vai negatīvi ietekmē attiecīgo aspektu ... es domāju par oglekļa piesaisti... Divos vārdos...

D. Zute.

Jā, sanāks trijos...

Vecas audzes, tāpat kā veci cilvēki ir ļoti dažādi. Oglekļa uzkrājums ir relatīvs biomasas apjoms. Ja mēs iztēlojamies vecu audzi kā milzīgus baobabus lielus kokus, tā ir liela koksnes krāja, ja mēs iztēlojamies purva bērzus, kas ir 300 gados, nekad tur nebūs tāda krāja kā baobaba jeb lielām priedēm... Vecaudze un vecaudze ir pilnīgi cita

produktu krāja. Vidēji, protams, šī uzkrātā... tā kā pieauguši lielie koki, ir liela koksnes krāja. Un tas ir svarīgi. Bet risks, pieminot klimata negatīvos efektus, ir šo audžu noturība... un skatoties arī, kāda koku suga. Ja tā ir noturīga audze, tad ir viss kārtībā. Ja šī audze sāk kļūt nenoturīga, viņa ir vairāk pakļauta klimata riskiem un var vienā brīdī šī audze vienkārši vai nu vētras rezultātā vai mizgraužu ekspansijas rezultātā aiziet vienā brīdī bojā un tas ir liels risks.

Un vēl pēdējais. Tātad, ja šī krāja ir liela, bet arī tāpat kā veci cilvēki, viņai var būt liels apjoms, tā kā masa, bet viņš vairāk neaug uz priekšu... Tā dinamika vai nu apstājas vai pat dažos gadījumos var būt negatīva vai neliels pieaugums. Pēc zinātniskās diskusijas mēs nonākam pie tā, ka Odumam bija taisnība.

Es atvainojos par garo skaidrojumu...

V. Ķerus.

Tad vēl viens jautājums par oglekli.

Es gribēju saprast pieeju jūsu aprēķiniem, jo arī no jūsu vēstules nav skaidrs. Tātad, jaunie koki augot piesaista oglekli un kaut ko kompensē kaut kādas emisijas. No jūsu vēstules es nesapratu, kāda ir jūsu pieeja aprēķiniem? Vai viņi kompensē tās emisijas, kas radās mežus nocērtot, tātad, vecos kokus? Vai tā, kā jūs teicāt, ka viņi kompensē kaut kur citur šobrīd nocirstas mežu emisijas, vai viņi kompensē emisijas no augsnes? Jo man ir tāda sajūta, ka viens koks nevarētu kompensēt gluži visu...

D. Zute.

Īsā atbilde ir, ka kompensē visu, bet tā kā mēs skatāmies visu meža ekosistēmu kopā, kuru sastāda daudzas meža oglekļa krātuves, kas lielākā ir augsne un koki, bet arī atmirusī koksne un citi... Jā, ir iespējams kompensēt un, kā jau pieminēju, tad koksnes emisijas pēc mežizstrādes vidēji desmit gadu laikā tiek kompensētas augsnes emisijas un citiem meža resursiem augot... Un, jā, līdz ar šo dzīvo koku biomasu, tiek kompensētas tās emisijas, kas ir tajā brīdī, kad tiek nocirsta augsne, tas ir, no emisijām... un arī tātad izlīdzinās un papildinās visa meža ekosistēmas krāja.

V. Ķerus.

Un no manas puses vēl pēdējais jautājums, cerot arī saņemt atbildi par tiem 160 gados vecajiem mežiem... Pēdējais jautājums ir droši vien ne jums, bet kādam no kolēģiem...

Cik procentu no Latvijas mežos iegūtās koksnes tiek izmantoti tādos produktos, kuros ogleklis tiek piesaistīts uz ilgāku laiku nekā tad, ja tas būtu palicis piesaistīts mežā.

D. Zute.

Jā, es laikam nebūšu tas eksperts. Paldies.

J. Jansons.

Paldies. Izrēķinājām, ka mežaudzes, kuru pirmā stāva valdošās sugas vecums ir 160 gadu un vecāks, šādu mežaudžu platība kopš nacionālā meža monitoringa sākuma 2004.–2008. gadā līdz mūsdienām ir palielinājusies no 12 tūkstošiem līdz 19 tūkstošiem kopumā, tajā skaitā priežu mežos no 8,8 līdz 14,8. Šādos tempos turpinot, visticamāk, ka nākotnē šādu mežaudžu platība būs lielāka.

Vieglā atbilde ir: izrēķināt procentuālo pieaugumu desmit gados un tad neko precīzāku mēs atbildēt nevarēsim par nākotni.

A. Laviņš.

Paldies. Bija skaitļi minēti. Lūdzu!

V. Ķerus.

Jā, bet par tiem koksnes produktiem... tāpat, cik procenti no mežā iegūtās koksnes tiek izmantoti produktos, kuros ogleklis paliek piesaistīts ilgāku laiku, nekā tad, ja viņš būtu palicis piesaistīts mežā.

J. Jansons.

Jā, droši vien, ka mēs runājam par mežā saražoto apaļkoksnes apjomu un no tā saražoto tālākas pievienotās vērtības koksnes produktiem, visticamāk, ka precīzu atbildi varētu sniegt ar Satversmes tiesas laipnu atļauju pieaicinātais kokrūpniecības eksperts nākošajā sēdē

Bet man ir jājautā kolēģim Andim Lazdiņam, kurš atbild... vai veido kopējo oglekļa piesaistes bilanci "ZIZIMM" sektorā... varbūt ir kāda precīza atbilde šobrīd... vai tu zini, cik no Latvijas mežos saražotā apaļkoksnes daudzuma izgatavotajos produktos ir....

A. Lazdiņš.

Jā, paldies. Es varu tagad publiskajā telpā nokļūdīties ar precīziem skaitļiem, bet noteikti mēs pēc tiesas varam sagatavot arī precīzu atbildi un aprēķinu. Precīzo atbildi mēs nezinām tāpēc, ka mēs nezinām, kas notiek ar eksportēto apaļkoksni. Bet tas, kas tiek pārstrādāts Latvijā no Latvijas izcelsmes kokiem, tie ir aptuveni 25–30 procenti, kas no oglekļa nonāk uzreiz koksnes produktos un pārējais ir kurināmais. Bet, nu tas ir jāprecizē...

A. Laviņš.

Paldies. Turpinām.

J. Rozītis.

Jā, es arī izmantošu iespēju un uzdošu dažus jautājumus Jansona kungam, kas bieži negadās.

A. Laviņš.

Lūdzu!

J. Rozītis.

Tas pirmais jautājums man būtu par to, kā jūs skatāties... vai vispār nākotnē nebūs tā, ka izzudīs ciršanas vecums kā tāds termins? Nu, kāpēc tad tas vispār būtu vajadzīgs?

J. Jansons.

Es jau savu atbildi sniedzu prezentācijas laikā. Turpmāko 20 gadu laikā kritēriji, pēc kuriem valsts ierobežo savu pilsoņu tiesības izvēlēties laiku, kad nozāgēt sev piederošu kokus, izzudīs...

A. Laviņš.

Jā, Jansona kungs, jūs tiešām sniedzāt atbildi uz šo jautājumu.

Un es aicinu tomēr mazliet ekonomiskāk izmantot laiku... Lūdzu!

J. Rozītis.

Jā, es tikai pārjautāju... jo ļoti, ļoti daudz informācijas vienkārši mēs dzirdam...

J. Jansons.

Manuprāt, tad mēs būsim sasnieguši Ziemeļvalstu līmeni, jo tas virziens ir arī no daudziem politiskajiem spēkiem uzdots... Ziemeļvalstu virziens...

J. Rozītis.

Jā. Jautājums man būs. Vairākkārtīgi mēs dzirdam to jautājumu par tām dažāda lieluma kailcirtēm dažādās valstīs. Un es gribētu paprasīt Jansona kungam, kas, viņaprāt, ir kailcirte?

J. Jansons.

Ārkārtīgi neveiksmīgs procesa apzīmējums, kurš diemžēl ir iekļauts likumdošanā. Angļu valodā šis vārds skan „*clear cut*” nevis „kailcirte”, tas ir veids,

kādā audze tiek nocirsta vai pamatā tiek nozāģēta viena gada laikā vai vienā paņēmienā. Audzējot audzi... iestādot mežaudzi...

A. Laviņš.

Paldies. Netērēsim šeit laiku. Turpinām ar nākamiem jautājumiem.

J. Rozītis.

Paldies. Jā, es vēlējos noprecizēt. Vai viens hektārs, vienā mirklī jūs teicāt, ka viens hektārs nav kailcirte, tas ir atvērums... un varbūt tad 10 hektāri ir kailcirte vai 100 hektāri ir kailcirte... kas pēc jūsu... kā pēc pazīmēm dabā mēs varētu teikt, ka tā ir tā kailcirte, kā mēs lietojam patreiz to terminu Latvijas likumdošanā?

J. Jansons.

Šādu atbildi ir ļoti grūti sniegt, jo meža nozarē vai arī likumdošanā šāda diskusija nu vismaz mūsu klātbūtnē nav bijusi. Bet institūts ir veidojis pēdējos divus gadus un centies attīstīt manis pieminēto pakāpeniskās cirtes pieeju ar 10 apmēram demonstrējuma variantiem, ir bijuši daudzi semināri un tajā skaitā arī dabas zinātņu jomā Latvijas Universitātes ietvaros un šādā gadījumā, protams, ka definējot pakāpenisko cirti likumdošanā... tad varētu arī precīzāk definēt, kas tad ir mūsu izpratnē meža atjaunināšanas cirte jeb tā saucamā kailcirte.

Tā kā mans personīgais viedoklis ir, ka varētu būt kritērijs vidējā mežaudzes platība Latvijā jeb nogabala platība, kas ir apmēram 2 hektāri... nu, tad arī šie 2 hektāri varētu būt šī zemākā robeža jēdzienam „kailcirte”. Bet tas ir mans personīgs subjektīvs viedoklis, kas nav diskutēts. Iespējams, ka šī platība varētu būt arī mazāka.

J. Rozītis.

Tad jūs nedomājat, ka būtu jādiskutē par augu sabiedrībām, pa kaut kādām mijiedarbībām, par tām izmaiņām, kas notiek... vai arī to attiecināt pret dabiskiem traucējumu atvērumiem un pie tādām pazīmēm?

J. Jansons.

Mēs varam ļoti kļūdīties, piemēram, izmantojot manis pieminēto dabisko traucējumu 1969. gadā, mēģinot tam pievilkt kaut kādu izpratni par to, kāds tad ir dabas traucējums. Jo tad, kad daba grib, tad nogāž 80 tūkstošus, un tad, kad negrib, tad nevienu koku.

Mūsaprāt, par augu sabiedrībām... ir diskusija jeb jautājums par ilgtermiņa vai īstermiņa skatījumu, jo mums ir... atkal neliela atkāpe... pierādījumi meža pētīšanas stacijā „Kalsnavā”, kurā ir novērojumi, ko cilvēki veic no pagājušā gadsimta 60. gadiem nepārtraukti, mums ir šobrīd atzīti tie bioloģiski vērtīgie jeb Eiropas

nozīmes, kā nu kurš viņus sauc, biotops, kas ir mežaudzēs, kuras ir izveidotas meliorētu pārejas purvu vietās stādot egles. Un kopš šiem gadiem ir izveidojusies tāda bioloģiski vērtīga audze, kas tiek atzīta par šo biotopu. Un jebkura, mūsaprāt, audze, kura tiek nolikta dieva mierā bez cilvēka iejaukšanās, pēc noteikta gadu skaita atbildīs tai augu sabiedrībai, kādai tur ir jābūt. Protams, ir jautājums par atsevišķu reto sugu eksistenci. Tas, protams, ir cits stāsts garāks. Paldies.

J. Rozītis.

Paldies.

T. Krūmiņš.

Pavisam īsi. Vai institūts „Silava” tika pieaicināts viedokļu sniegšanai tieši pirms apstrīdētās normas pieņemšanas 2022. gadā un tieši kontekstā ar šo te mērķi kāpināt šķeldas pieejamību un samazināt cenu?

J. Jansons.

Nu, nē, protams. Mums nekāda sakara ar šķeldu īsti nav un, manuprāt, procesa dalībniekiem jau ir apmēram skaidrs, ka pamatojums šo noteikumu izmaiņām ir daudz dziļāks un būtiskāks nekā risināt īstermiņa vajadzības.

Un mans personīgais vēlējums ir tāds, lai nekad nebūtu vairs Latvijā šādi ekstremāli risinājumi jāmeklē, jo arī mūsu institūtam bija ļoti lielas problēmas tajā brīdī, kad Latvijā nevarēja nopirkt granulas vienu brīdi un, protams, ka lēmumi, kas tiek pieņemti pēc 24. februāra šādās situācijās, nedrīkstētu būt par pamatu, lai mēs šos lēmumus apspriestu šajā situācijā.

T. Krūmiņš.

Paldies.

Vēl viens jautājums. Par Eiropas Komisijas ziņojumu par mežu biotopu stāvokli Latvijā. Vai arī institūta „Silava” ieskatā visi meža biotopi Latvijā nav labvēlīgā stāvoklī?

J. Jansons.

Institūts nav nevienu mirkli vai zinātnieku sabiedrība šo vērtējumu gatavošanā bijuši iesaistīti. Mēs tiešām nezinām, kādā veidā tie tiek vērtēti un ja būtu šāds pieprasījums bijis, mēs būtu vērtējuši.

Mans personīgs viedoklis šajā gadījumā ir, ka Latvijas mežu biotopi ir gana labā stāvoklī, jo tāda mežu daudzveidība, kāda ir Latvijā, ir ļoti reti atrodama Eiropas valstīs, īpaši Rietumeiropā.

T. Krūmiņš.

Paldies.

Un tad pēdējais jautājums. Mēs esam dzirdējuši daudz par prognozēm, par dažādām pretrunām, par pieņēmumiem, aplēsēm ļoti ilgā laika periodā. Nākotnē raugoties tīri kā zinātniskā institūta pārstāvim... kā jums šķiet, vai pirms apstrīdētās normas pieņemšanas, ņemot vērā visas šīs pretrunas, prognozes, aplēses par to, ka īsti nekas nav skaidrs nevienam, vai tomēr nebija jāveic novērtējums... ietekmes uz vidi novērtējums šai te normai, lai vismaz būtu izmērīta kaut kādā mērā tā ietekme uz vidi, ko šī te norma sniedz.

J. Jansons.

Jā, paldies pa jautājumu. Es, iespējams, neveiksmīgi lietoju šo jēdzienu savā prezentācijā attiecībā uz ietekmes uz vidi novērtējumu lielo vētru un dabas traucējumu rezultātā... un attiecībā uz manis pieminēto 0,1 procenta ietekmi uz Latvijas mežu platību mūsaprāt... daudz lielāku ietekmi uz vidi atstāj globālo koksnes cenas izmaiņas nekā konkrētie Ministru kabineta noteikumu grozījumi.

Ja mēs pieņemam, ka... un nepareizi interpretējam, ka grozījumi ir kokmateriālu sagādes plāns, kā nereti sabiedrībai pat piedāvā saprast, ka tas ir sagādes plāns, tātad tiks cirsti jaunāki un tievāki koki, nocirsti visi, kas ir pieejami, nu, tādā gadījumā es vēlreiz gribu uzsvērt, ka Latvijas cilvēki jau tomēr savā attīstībā nu ir kaut kur starp Padomju Savienību un Somiju... nu, kaut kur mēs esam... Un ja Somijā šādu kritēriju nav, tas nenozīmē, ka tur ir nozāģēti visi koki tikai tāpēc, ka valsts nenosaka galvenās cirtes kritērijus. Mēs tos nosakām, mēs nosakām arī šo... uzturam arī šo nerakstīto likumu, kā jau es minēju, baļķi... tātad 30 centimetrus resna priede, 30 metrus augsta ir ilgas aprites produkts, kas arī tiek saglabāts viennozīmīgi šajā...

A. Laviņš.

Jansona kungs, un no šīs izvērstās atbildes... ja sniegtu savu vērtējumu attiecībā uz vaicāto aspektu... Vai, jūsuprāt, ietekmes uz vidi novērtējumam bija jābūt pieņemot apstrīdēto normu vai nē? Kāda būtu īsā atbilde?

J. Jansons.

Nu nē, protams. Šajā gadījumā, nē.

A. Laviņš.

Nē. Paldies.

T. Krūmiņš.

Paldies, godātā tiesa. Un ja tāda ir atbilde, tad vēl pavisam neliels precizējošs jautājums. Vai jūsu ieskatā apstrīdētā norma var ietekmēt vidi? Ja jūs tikko minējāt, ka ietekmes uz vidi novērtējums nav jāveic, tad sanāk, ka apstrīdētā norma vidi neietekmē.

J. Jansons.

Protams, ka ietekmē vidi. Jebkuras audzes nociršana tajā vietā ietekmē vidi. Tajā vietā mainās kontinentalitāte, mitruma režīms, apgaismojums, visi vides faktori, ko meža botānika vērtē tajā vietā, bet ne jau tajā vietā tāpēc mums ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums kā process. 0,1 procenta papildus nociršana, vēlreiz gribu uzsvērt, ir nesamērojama ar to ietekmi, kādu radītu ekstremāli augstas globālās tirgus cenas, piemēram, ja cilvēki izvēlētos nocirst visu, kas viņiem ir pieejams, kaut vai pēc galvenās cirtes vecuma. Tā ietekme būtu daudz, daudz lielāka... nekā konkrēto grozījumu ietekme.

A. Laviņš.

Paldies.

Ministru kabineta pārstāvjiem... vai būs jautājumi? Lūdzu!

Ā. Jansons.

Jā, godātā tiesa, dalībnieki. Paldies. Burtiski daži jautājumi, jo lielākā daļa jau te izskanēja... noteikti novēršot dublēšanos... par burtiski dažiem bioloģiskās daudzveidības rādītājiem, kas varbūt netika apskatīti vai netika papildu informācija iegūta šajā te prezentācijā.

Tātad, vai mēs... vai saskaņā ar prognozēm 2021. gada, ko Šņepsta kungs pieminēja, varētu sagaidīt, ka ilgākā laika posmā palielināsies tādu audžu īpatsvars, kurā ir vairāk nekā viena koku suga? Tātad, mistraudžu īpatsvars... tātad, mēs varam sagaidīt, ka tas stāvoklis veidosies labvēlīgāks no šīs te daudzveidības viedokļa, kā to interpretē pieteicēju puse?

J. Jansons.

Jā, paldies par jautājumu.

Kā mēs minējām iepriekš par prognozēšanas modeli jeb pieeju, mēs mežu resursu izmaiņas nākotnē plānojam atbilstoši tai situācijai, kā praksē notiek meža atjaunošana šobrīd un kādas ir jaunaudzes šobrīd Latvijā. Mēs pieņemam, ka tādas tās būs arī nākotnē.

Un kolēģis Guntars var precizēt, bet mistrojuma... piemistrojuma ietekme nākotnē egļu mežos pieaugs par vienu sastāva vienību jeb apmēram par 10 procentiem salīdzinot ar mūsu pieņēmumiem, kā tas ir varbūt šobrīd Latvijā noteiktā vecumā. Jo

prakse rāda, ka koku sākotnējais biežums, kādu izvēlas cilvēki stādot kokus uz hektāra, samazinās, līdz ar to ir iespēja veidoties arī pavadošajām koku sugām, atjaunoties, piemēram, bērzam egļu audzēs vai eglei priežu audzēs, līdz ar to mistrotu audžu īpatsvaram vajadzētu pieaugt.

Nezinu, vai es atbildēju pareizi. Es zinu, ka „Silavai” pētījums par *mix at stands*, kas ir Eiropas Savienības līmeņa pētījums, kurā, piemēram, tiek ieteikts un rekomendēts veidot priežu un egļu mistraudzes mezotrofus mežos jeb damakšņos, senāk sauktos par priedglājiem. Mans personīgais īsais viedoklis būtu, ka mēs rekomendētu šādas audzes veidot nākotnē tā vietā, lai stādītu, piemēram, tikai egles.

A. Laviņš.

Paldies.

Ā. Jansons.

Paldies.

Un otrs jautājums attiecas uz pieteicēju puses iesākto jautājumu sēriju par to, ka, proti, vai saimnieciskos mežos, cik daudz tad no tā sagatavotā sortimenta tagad dzīvo produktos ar ilgu dzīves laiku. Vai institūta veiktajos aprēķinos mēs ņemam vērā no saimnieciskajiem mežiem tikai to, kas ir noglabāts koksnes produktos vai ir vēl kādi efekti, ko nodrošina koksnes izmantošana produktos attiecībā uz klimata pārmaiņu mazināšanu? Vai tas vienīgais efekts ir tas, ka ogleklis ir uzkrāts, piemēram, šajā galdā?

J. Jansons.

Nu... vieglā atbilde, protams, ir tā, ka tiek saglabāts tas ogleklis, kas netiek izpumpēts no zemes dziļēm, lai šo galdu saražotu no naftas produktiem. Tā saucamais aizstāšanas efekts. Bet man nav īstas pārliecības, vai, teiksim, eiropiska izpratne par klimata neitralitāti šo jautājumu šobrīd ievērtē.

Ā. Jansons.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Ja citu jautājumu nav, tad, Jansons kungs, teikšu gan jums paldies, gan arī pārējiem institūta „Silava” pārstāvjiem šajā tiesas sēdē, kas nāca jums talkā un sniedza papildu atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Paldies jums par atbildēm un sniegto viedokli un dalību tiesas sēdē. Paldies.

J. Jansons.

Paldies augsti godātai tiesai par uzaicināšanu mums piedalīties, uzklausišanu un pacietību. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

K. Zaķis.

Ministru kabinets vēlētos izteikt lūgumu.

A. Laviņš.

Jā, lūdzu!

K. Zaķis.

Par cik mēs varam redzēt, ka Dagna Dubrovskā, teiksim, prezentācija ir 37 slaidi un to pieaicināto personu uzklausišana, kā minimums, iet pusotru-divas stundas, mēs lūgtu atlikt tiesas sēdi, lai tā uzklausišana būtu vienā sadaļā ar jautājumiem Dagnim Dubrovskim. Jo tāpat viņš ir jāaicina uz nākamo sēdi, un mēs nepaspēsīm tagad vienkārši 48 minūšu laikā. Es vēlētos lūgt atlikt, lai ir viņa stāstījums un uzreiz jautājumi.

A. Laviņš.

Paldies. Sapatām.

Cienījamie lietas dalībnieki, šodien neturpināsim ar pieaicināto personu uzklausišanu un kā nākamā pieaicinātā persona ir lietpratējs Dagnis Dubrovskis un Dubrovskā kungu mēs uzklausiāsim nākamajā tiesas sēdē, kas būs 28. februārī.

Sākotnēji bija iecerēts to sākt pulksten 10, bet šobrīd tiesa ir pieņēmusi lēmumu, ka tiesas sēde sāksies pulksten 9.00.

Dubrovskā kungs, jūs esat klāt tiesas sēdē... jā... cerams, ka 28. februārī pulksten 9.00 taču būs iespējams jums piedalīties tiesas sēdē un šo lietas izskatīšanu turpināsim ar jūsu uzklausišanu no paša rīta.

D. Dubrovskis.

(No zāles runā.)

A. Laviņš.

Lieliski... tāpat šobrīd tiek izsludināts pārtraukums tiesas sēdē līdz 28. februārim pulksten 9.00, kad, kā jau es minēju, mēs turpināsim ar nākamo pieaicināto personu uzklausišanu.

Paldies par šodienas darbu.

(Pārtraukums.)

Tiesas sēdes sekretāre

Paula Marta Daugavvanaga-Vanaga

Stenogrāfiste

Mārīte Ceļmalniece